

UCHWAŁA Nr XXVII/389/01
Rady Miejskiej w Szklarskiej Porębie
z dnia 29 maja 2001r.

- w sprawie przyjęcia „ Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Szklarska Poręba „

Na podstawie art. 6 , art. 7 ust. 1 oraz art. 18 ust. 2 pkt 2 i 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym / tekst jednolity : Dz. U. z 1996r. Nr 13 , poz. 74 , z późn.zm. /

Rada Miejska w Szklarskiej Porębie
uchwala , co następuje :

§1

1. Mając na względzie harmonijny rozwój wspólnoty samorządowej , uwzględniający współczesne standardy ekologiczne , gospodarcze i społeczne , przyjmuje się wieloletni plan strategiczny , określający główne kierunki rozwoju Gminy Szklarska Poręba.
2. Szczegółowy opis kluczowych kierunków rozwoju wraz z określeniem misji i celów strategicznych oraz listą wyspecyfikowanych 64 zadań operacyjnych , sformułowanych na podstawie konsultacji społecznych - w ramach warsztatów strategicznych , ustaleń diagnozy układu lokalnego oraz propozycji zespołu ekspertów , określa dokument pod nazwą „ Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Szklarska Poręba „ , stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Miejskiemu w Szklarskiej Porębie.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

DOLNOŚLĄSKIE CENTRUM SZKOLENIA SAMORZĄDOWEGO
we WROCŁAWIU

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
GMINY SZKLARSKA PORĘBA

Autorzy:

Prof. dr hab. Zbigniew Przybyła

Dr Zbigniew Panasiewicz

Mgr Dariusz Głuszcuk

Szklarska Poręba - Jelenia Góra, 2001 r.

Spis Treści

SPIS TREŚCI	3
WSTĘP	4
1. DIAGNOZA UKŁADU LOKALNEGO	8
1.1 POŁOŻENIE, OBSZAR, LOKALNY EKOSYSTEM.....	8
1.2 LUDNOŚĆ GMINY	11
1.3 FUNKCJE GMINY	13
1.4 LOKALNY RYNEK PRACY – BEZROBOCIE	25
1.5 ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	29
1.6 SPOŁECZNA SFERA GMINY SZKLARSKA PORĘBA	33
1.6.1 Oświata i wychowanie.....	33
1.6.2 Ochrona zdrowia i opieka społeczna	34
1.6.3 Kultura i sport	37
1.6.4 Patologie społeczne i bezpieczeństwo	39
1.7 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	42
1.7.1 Zaopatrzenie w wodę.....	42
1.7.2 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	46
1.7.3 Zaopatrzenie energetyczne	48
1.7.4 Oczyszczanie miasta i gospodarka odpadami	53
1.7.5 Transport	55
1.7.6 Telekomunikacja.....	59
1.7.7 Zieleń miejska.....	60
1.7.8 Cmentarze.....	61
1.8 INSTYTUCJONALNE OTOCZENIE BIZNESU	63
2 ANALIZA SWOT	67
3 STRATEGIA ROZWOJU GMINY SZKLARSKA PORĘBA	73
3.1 WIZJA ROZWOJU.....	73
3.2 HIERARCHICZNA STRUKTURA CELÓW ROZWOJU GMINY SZKLARSKA PORĘBA ...	73
3.2.1 Cele strategiczne	75
3.2.2 Cele operacyjne.....	78
3.2.3 Zadania operacyjne.....	83
3.3 PŁASZCZYZNY REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY SZKLARSKA PORĘBA ...	94
3.3.1 Organizacyjne zasady realizacji strategii	94
3.3.2 Finansowa płaszczyzna realizacji strategii	95

Wstęp

Szybkie tempo przemian politycznych i gospodarczych, presja bieżących problemów, wzrastające potrzeby oraz oczekiwania społeczne zmuszają administrację samorządową do poszukiwania sposobów dostosowania lokalnej polityki społecznej i gospodarczej do zmieniających się uwarunkowań. Strategię rozwoju lokalnego w zasadzie powinna określić sama gmina. Efektem ostatecznym jest tu bowiem ustalenie hierarchicznego układu celów rozwoju lokalnego oraz wybór projektów realizacyjnych zadań strategicznych odpowiadających przewidywanemu scenariuszowi wydarzeń. Konsekwencje podjętych decyzji mogą w długim okresie czasu wyrażać się w dynamizowaniu bądź hamowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Stąd też od zaangażowania społeczności lokalnych i kompetencji władz samorządowych gmin zależeć będzie w znacznej mierze przebieg procesów restrukturyzacyjnych.

W sytuacji konieczności podjęcia takich działań znalazła się gmina miejska Szklarska Poręba. Przyjęto, że generalnym celem strategii miasta będzie *harmonizacja rozwoju społeczno - gospodarczego i przestrzennego, podnosząca jakość życia jego mieszkańców*. Podstawowym problemem stała się tu konieczność dynamizowania funkcji turystyczno - wypoczynkowej determinowanej tradycją i położeniem oraz walorami przyrodniczo - krajobrazowymi Szklarskiej Poręby. Do istotnych zagrożeń w funkcjonowaniu miasta należy zły stan infrastruktury techniczno - społecznej, niski poziom czystości środowiska naturalnego, estetyki itp. Wartą podkreślenia jest aktywność władz miasta, które zdecydowały o opracowaniu Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Zadania tego podjęło się Dolnośląskie Centrum Szkolenia Samorządowego we Wrocławiu, które powołało Zespół autorski wywodzący się z Wydziału Gospodarki Regionalnej i Turystyki Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. W ścisłym powiązaniu z władzami miasta Szklarska Poręba, dążąc do uzyskania obiektywnego obrazu lokalnej rzeczywistości w zakresie osiągniętego poziomu rozwoju gminy, skali i struktury oferowanych przez nią „korzyści zewnętrznych” dla potencjalnych inwestorów i funkcjonujących podmiotów gospodarczych oraz „walorów użytkowych” oferowanych w gminie dla jej mieszkańców – przeprowadzono w Szklarskiej Porębie następujące konsultacje i badania:

- cykl warsztatów strategicznych przeprowadzonych z udziałem „liderów gminy” tj. przedstawicieli jej władz, kierowników instytucji, głównych podmiotów

gospodarczych, reprezentantów organizacji społecznych itp. Przedmiotem trzech spotkań warsztatowych były zagadnienia prezentacji zasobów i problemów miasta, identyfikacji słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju, a także dokonanie wyboru tzw. zadań operacyjnych na tle przedstawionych przez Zespół autorski celów i zadań strategicznych. Warto zauważyć, że ostateczną listę zadań operacyjnych ustaliły władze przedstawicielskie miasta;

- bezpośrednio badania ankietowe uczestników warsztatów strategicznych, których pytano o jakość i strukturę „walorów użytkowych” Szklarskiej Poręby, zasobów infrastruktury społecznej i technicznej;
- analiza porównawcza statystyki opisującej gminę miejską Szklarska Poręba na tle województwa dolnośląskiego oraz wykorzystanie dokumentów, opracowań i ekspertyz sporządzonych i dostarczonych dla celów Strategii przez władze miasta.

Warto podkreślić, że dane zawarte w opracowaniu odpowiadają aktualnym stanom informacji instytucji administracyjnych i podmiotów gospodarczych miasta, a także możliwych do wykorzystania źródeł statystyki lokalnej i regionalnej.

Uzyskane w ten sposób informacje, wzbogacone o przeprowadzone rozmowy, a także poczynione obserwacje z autopsji przez członków Zespołu, pozwoliły na sformułowanie Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Szklarska Poręba.

Opracowanie składa się z trzech części:

Część pierwsza zawiera diagnozę układu lokalnego. Na tle ogólnej charakterystyki społeczno-gospodarczej miasta i jego funkcji, zaprezentowano m.in. istotną sytuację na rynku pracy, mieszkaniowym, a także w zakresie zasobów infrastrukturalnych.

W części drugiej opracowania, poprzez wykorzystanie metody SWOT, przedstawiono ocenę układu lokalnego określając mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia gminy.

Ustalenia dwóch pierwszych części opracowania stanowiły punkt wyjścia w konstruowaniu scenariusza rozwoju rozumianego jako identyfikacja i segmentacja logicznej sekwencji zdarzeń mających – w przyszłości – zdecydować o aktywności gospodarczej gminy oraz pomyślności jej mieszkańców. Konstruowanie takiego scenariusza w postaci ustalenia wizji rozwoju gminy, struktury celów i zadań strategicznych, operacyjnych, a także organizacyjnych i finansowych aspektów realizacji Strategii, stanowi przedmiot trzeciej części opracowania.

Zespół wykonawców pragnie podziękować Władzom Szklarskiej Poręby za niezbędną pomoc uzyskaną w fazie studialnej, a także za przychylną atmosferę towarzyszącą od początku do zakończenia prac nad Strategią.

DOLNOŚLĄSKIE CENTRUM SZKOLENIA SAMORZĄDOWEGO
we WROCŁAWIU

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
GMINY SZKLARSKA PORĘBA

CZEŚĆ I

DIAGNOZA UKŁADU LOKALNEGO

Szklarska Poręba - Jelenia Góra, 2001 r.

1. DIAGNOZA UKŁADU LOKALNEGO

- **Położenie, obszar, lokalny ekosystem**

Miasto Szklarska Poręba jest położone w południowo-zachodniej Polsce (Makroregion południowo-zachodni). W strukturze administracyjnej jest gminą miejską powiatu jeleniogórskiego wchodzącą w skład województwa dolnośląskiego. Gmina ma położenie przygraniczne sąsiadując od południa z powiatami czeskimi Jablonec n/N. oraz Semily, od zachodu z gminą Świeradów Zdrój, północy – gminą Stara Kamienica oraz wschodu z gminą Piechowice. Szklarska Poręba jest członkiem Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa, a także należy do Związku Gmin Karkonoskich. Gmina znajduje się w zasięgu bezpośredniego oddziaływania ośrodka miejskiego Jeleniej Góry.

Szklarska Poręba reprezentuje wybitne walory przyrodnicze. Część gminy stanowi obszar Karkonoskiego Parku Narodowego wraz z enklawą „Wodospad Szklarski”. Na jej terytorium znajduje się 18 pomników przyrody ożywionej oraz 48 potencjalnych. Należy podkreślić, że obszar Karkonosko-Izerski na którym położona jest Szklarska Poręba jest kompleksem przyrodniczo-krajobrazowym o znaczeniu międzynarodowym – wydzielonym w europejskiej sieci ECONET-PL (35M).

Szklarska Poręba posiada niezbyt dogodne położenie komunikacyjne. W pobliżu miasta nie istnieją i nie są projektowane drogi szybkiego ruchu oraz w przewidywalnym okresie uruchomione skuteczne połączenia kolejowe. Aktualnie połączenie z lotniskami kraju i Europy zapewnia Międzynarodowy Port Lotniczy we Wrocławiu, odległy od Szklarskiej Poręby o ok.150 km. Pewną szansą w tym zakresie jest planowana budowa lotniska pasażerskiego w Jeleniej Górze.

Szklarska Poręba posiada liczne połączenia liniami autobusowymi PKS m.in. z Jelenią Górą, Wrocławiem, Warszawą, Łodzią, a także Libercem po stronie czeskiej. Podstawowe znaczenie w komunikacji drogowej miasta odgrywa tzw. „autostrada słońca” łącząca je od wschodu z Jelenią Górą i prowadząca - jako trasa tranzytowa - do przejścia granicznego Jakuszyce – Harrachow. Nieco mniejszą obecnie, zaś potencjalnie istotną rolę w przyszłości reprezentuje trasa drogowa ze Szklarskiej Poręby przez Świeradów Zdrój i Mirsk, łącząca się z drogą krajową do Zgorzelca (przejście drogowe Jędrzychowice – Ludwigsdorf).

Do rangi problemu ze względu na przestrzeń miasta urasta brak wewnętrznych linii komunikacji zbiorowej. Warto przypomnieć, że Szklarską Porębę z Jelenią Górą łączy także komunikacja kolejowa PKP o niewielkim natężeniu ruchu.

Miasto Szklarska Poręba zajmuje relatywnie dużą powierzchnię 75,4 km², co stanowi 12,0% powiatu jeleniogórskiego i 0,4% regionu dolnośląskiego. Miejscowość składa się z szeregu oddalonych od siebie osiedli położonych na różnych wysokościach, od 440 m n.p.m. na granicy z gminą Piechowice do 886 m w Jakuszycach. Najwyższy punkt w granicach miasta leży na zboczach Łabskiego Szczytu (1.420 m n.p.m.). Szklarska Poręba dzieli się na: Dolną, Średnią i Górną. Jako miejscowość górską położona jest w Sudetach, a dokładniej - ich najwyższej części tj. Karkonoszach. Nad miastem dominują od południa: Szrenica, Łabski Szczyt i Wielki Szyszak, od zachodu i północy położone już Górach Izerskich: Wysoka Kopa, Wysoki Kamień i Czarna Góra. Dolina, w której położone jest miasto, od wschodu „otwiera” się na Kotlinę Jeleniogórską. Okoliczne wzniesienia zbudowane są głównie z granitów, przetykanych żyłami apłitów, kwarcytów i gnejsów. Złożoność budowy geologicznej i różnorodność form krajobrazowych terenów Szklarskiej Poręby przyciąga turystów, geologów, kolekcjonerów skał i minerałów.

Położenie Szklarskiej Poręby wywiera wpływ na jej warunki klimatyczne. Jest to klimat typowo wysokogórski, charakteryzujący się częstymi zmianami pogody. Znaczna jest tu ilość opadów i zamgleń występujących przez blisko 300 dni w roku. Specyficzne dla miejscowego klimatu są także silne wiatry fenowe osiągające tu prędkość do 180 km / godz. oraz długie zaleganie pokrywy śnieżnej (ok. 110 dni w roku w Szklarskiej Porębie Górnej).

Przez centrum miasta przepływa rzeka Kamienna, posiadająca liczne dopływy. Na jej dwóch prawobrzeżnych dopływach tj. Kamieńczyku i Szklarce znajdują się piękne wodospady.

W krajobrazie okolic Szklarskiej Poręby dominują lasy. Jest to głównie bór świerkowy, sporadycznie mieszany drzewostanem liściastym. Grunty leśne obejmują 6.703 ha i stanowią aż 79,8% ogółu powierzchni gminy. Ogólnie biorąc kondycję zasobów leśnych badanego obszaru ocenić można jako niezadowalającą, choć ulegającą systematycznej poprawie. Na tym tle, jako bogatą i ciekawą, należy uznać florę i faunę gminy. Np. szczególną rzadkość w skali światowej stanowią rośliny występujące wyłącznie w Karkonoszach, tj. biedrzeniec skalny, dzwonek karkonoski. Istotne znaczenie posiadają tu zwarte zbiorowiska kosodrzewiny, wierzby lapońskiej, torfowiska itp.

Spośród licznych zwierząt występujących na tym terenie warto wymienić jelenie, sarny, głuszce i cietrzewie.

Miasto i jego okolice ze względu na ogólnie niski stopień urbanizacji i uprzemysłowienia, niezależnie od negatywnego, choć malejącego oddziaływania zanieczyszczeń emitowanych przez elektrownie oparte na węglu brunatnym zlokalizowane na pograniczu polsko - czesko - niemieckim, reprezentuje dość wysoki poziom czystości środowiska naturalnego. Jednak do rangi podstawowego problemu miasta urasta zwiększające się wraz z rozwojem motoryzacji zanieczyszczenie powietrza powodowane ruchem pojazdów samochodowych (w tym ciężkich) przez centrum Szklarskiej Poręby oraz emisja dymów z licznych palenisk domowych i kotłowni lokalnych. W ostatnim czasie poprawiła się czystość wód w rzekach i potokach badanego obszaru, a także „kondycja zdrowotna” zasobów leśnych. Istotnym problemem pozostaje ciągle niewydolny system gospodarki ściekowej miasta.

- **Ludność gminy**

Ludność Szklarskiej Poręby na początku 1999 roku wynosiła 8.067 osób, stanowiąc tym samym 12,0% ludności powiatu jeleniogórskiego i 0,3% regionu dolnośląskiego, ze średnim wskaźnikiem koncentracji przestrzennej na 1 km² 107 osób, przy odpowiednim dla województwa 149 osób. W ogólnej liczbie mieszkańców miasta udział kobiet wynosił 52,9% (w regionie 53,7%) i tzw. wskaźnik feminizacji osiągnął dość wysoki poziom 109 (tj. 109 kobiet na 100 mężczyzn). Towarzyszą temu konsekwencje natury społecznej wynikające z powszechnego zjawiska nadumieralności mężczyzn w postaci niepełnych rodzin, samotnych kobiet w starszym wieku itp.

Strukturę wieku ludności miasta w ujęciu syntetycznym ilustruje tabela nr 1.

Tabela nr 1. Struktura wieku ludności Szklarskiej Poręby
(stan z 01.01.1999)

Ludność w wieku	Ogółem	w %
przedprodukcyjnym	1.801	22,3
produkcyjnym	5.080	63,0
poprodukcyjnym	1.186	14,7
Razem	8.067	100,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych U.S. we Wrocławiu

Na tle obserwowanej w ostatnich latach sytuacji, przy na ogół ustabilizowanym poziomie liczby mieszkańców miasta i względnej przewadze kobiet, najważniejsze konsekwencje społeczne i ekonomiczne wynikają ze wskaźników wieku ludności. Dominującą grupą jest tu ludność Szklarskiej Poręby w wieku produkcyjnym tj. 63,0%, co jest wskaźnikiem korzystniejszym od średniej regionalnej (61,5%). Syntetycznym tego wyrazem jest wskaźnik liczby ludności w wieku produkcyjnym na 1000 osób w wieku nieprodukcyjnym, który dla Szklarskiej Poręby wynosi 588, wobec średniego dla powiatu jeleniogórskiego 622 i regionu dolnośląskiego 626. Należy jednak zwrócić uwagę na rosnącą relatywnie liczbę obywateli miasta w wieku poprodukcyjnym, których udział przekracza odpowiednie wskaźniki dla regionu o 0,2 punktu.

Strukturę wieku ludności miasta wg poszczególnych grup wiekowych, na tle danych dla powiatu i województwa przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2. Ludność wg grup wiekowych
(stan z 01.01.1999)

Wyszczególnienie	W wieku						
	0-6	7-14	15-19	20-39	40-53	60-64	65 i więcej
Szklarska Poręba	488	875	734	2.206	2.395	412	957
udział %	6,0	10,8	9,1	27,3	29,7	5,1	12,0
Powiat							
udział %	7,1	11,0	8,7	27,9	28,5	4,1	12,7
Region							
udział %	7,3	11,5	8,7	28,3	27,8	4,5	11,9

Źródło: obliczono na podstawie danych U.S. we Wrocławiu

Tendencję starzenia się ludności miasta potwierdzają wskaźniki tzw. ruchu naturalnego, gdzie Szklarską Porębę cechuje ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego (-1,8 na 1000 ludności), tj. znacznie wyższy od średniego dla regionu dolnośląskiego (-0,2) oraz powiatu jeleniogórskiego (-1,3). W ujęciu statystycznym sytuację demograficzną gminy łągodzi relatywnie nieco większa – w porównaniu z danymi dla powiatu i regionu - liczba zawieranych małżeństw, której jednak nie towarzyszy odpowiedni wzrost liczby urodzeń. Można również stwierdzić, że w przekroju ostatnich 20 lat potencjał ludnościowy Szklarskiej Poręby jest stosunkowo stabilny. Świadczy o tym fakt, że w latach 1978-1999 liczba ludności miasta wzrosła tylko o 580 osób.

- **Funkcje Gminy**

Struktura gospodarki lokalnej

Transformacja ustrojowa polskiej gospodarki rozpoczęta w 1989 roku wywołała wiele zmian, także w skali lokalnej. Przemiany te objęły formy organizacyjno-prawne, własnościowe oraz działalność rodzajową podmiotów gospodarczych. Miarą skali i dynamiki przemian strukturalnych w Szklarskiej Porębie mogą być zmiany liczby jednostek gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON, których na koniec 1998 roku było 1.070, z czego 1.042 (tj. 97,3%) funkcjonowało w sektorze prywatnym. Wg danych Urzędu Miejskiego w dniu 20 lipca 2000 roku struktura podmiotów gospodarczych obejmowała 1.212 jednostek sektora prywatnego, przy podobnym, dominującym udziale własności osób fizycznych, koncentrujących 98,3% ogółu istniejących podmiotów.

Do wartych odnotowania zjawisk w tym zakresie należą:

- ◆ porównywalny z przeciętnym dla regionu dolnośląskiego i powiatu jeleniogórskiego poziom prywatyzacji gospodarki;
- ◆ obserwowalny w ostatnim okresie czasu niewielki wzrost ilości nowopowstających podmiotów przy równoległym procesie widocznych wykreśleń z ewidencji;
- ◆ zdecydowana i zarazem zgodna z tendencjami w kraju i regionie dominacja działalności gospodarczej osób fizycznych w stosunku do innych form, np. spółek;
- ◆ trudność jednoznacznego określenia stanu ilościowego jednostek gospodarczych wynikająca z zasad systematyki REGON, jak i faktu istnienia szeregu rodzajów działalności prowadzonej w oparciu o inne przepisy prawa.

W strukturze ilościowej podmiotów gospodarczych Szklarskiej Poręby relatywnie niewielki udział reprezentują jednostki sektora publicznego. Wg stanu z początku 1999 roku obejmował on 28 podmiotów państwowych i komunalnych. Należą do nich m.in. Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, szkoły itp.

Strukturę funkcjonalną Szklarskiej Poręby wg podmiotów i rodzajów działalności w systemie KRUPGN-REGON, ilustruje tabela nr 3.

Tabela nr 3. Struktura podmiotów gospodarczych sektora prywatnego Szklarskiej Poręby
(stan 20.07.2000 rok)

Lp.	Rodzaj działalności	ilość podmiotów	udział %
1.	sprzedaż detaliczna na straganach i targowiskach	327	27,0
2.	usługi turystyczne	201	16,6
3.	usługi gastronomiczne	128	10,6
4.	pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach	97	8,0
5.	budownictwo ogólne	90	7,4
6.	towarowy transport drogowy	49	4,0
7.	działalność usługowa związana z leśnictwem	42	3,5
8.	instalatorstwo (gaz, woda, itp.)	24	2,0
9.	zakłady fryzjerskie i kosmetyczne	24	2,0
10.	działalność w zakresie architektury i inżynierii	20	1,6
11.	agencyjna sprzedaż towarów	15	1,2
12.	działalność fotograficzna	13	1,1
13.	naprawa pojazdów mechanicznych	13	1,1
14.	praktyka lekarska	10	0,8
15.	ubezpieczenia społeczne, fundusze emerytalne	10	0,8
16.	naprawa artykułów gosp. domowego	6	0,5
17.	pozaszkolne formy kształcenia	4	0,3
18.	malowanie i szklenie	3	0,2
19.	obsługa nieruchomości	2	0,2
20.	badania i analizy techniczne	2	0,2
21.	produkcja odzieży wierzchniej	2	0,2
22.	inne	130	10,7
Łącznie		1.212	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie danych U. M. w Szklarskiej Porębie

W ostatnich latach struktura zatrudnienia mieszkańców Szklarskiej Poręby pozostawała w ścisłym związku z funkcjami społeczno-ekonomicznymi miasta oraz jego

strukturą gospodarczą. Społeczność Szklarskiej Poręby – miejscowości typowo turystycznej – zaangażowana jest zawodowo głównie w sektorze trzecim, tj. usługach.

W okresie przeobrażeń ustrojowych radykalnie zmienił się udział zatrudnionych w przemyśle. Zwiększa się liczba mieszkańców utrzymująca się z pracy w małych firmach (usługi i rzemiosło) sektora prywatnego. Jak już wspomniano, istotną pozycję w zatrudnieniu mieszkańców Szklarskiej Poręby odgrywają podmioty i instytucje własności państwowej i komunalnej.

Z uzyskanych informacji wynika, że przy zastosowaniu klasycznej miary zatrudnienia wg rodzajów działalności, do najważniejszych funkcji społeczno-gospodarczych Szklarskiej Poręby obecnie należą w kolejności:

- ◆ funkcja turystyczna
- ◆ funkcja usługowo-produkcyjna
- ◆ funkcja administracyjno-społeczna

Funkcja turystyczna

W rodzajowej strukturze działalności gospodarczej Szklarskiej Poręby najważniejszą funkcję spełnia ***turystyka***. O znaczeniu turystyki w bazie ekonomicznej miasta świadczy m.in. wysoki udział firm zaliczanych do sekcji „Hotele i restauracje” (wg EKD). Sekcja ta obejmuje w Szklarskiej Porębie ponad ¼ ogólnej liczby firm zarejestrowanych na terenie miasta. O znaczeniu turystyki w strukturze gospodarczej gminy świadczy wiele wskaźników, w tym tzw. wskaźnik funkcji turystyki Baretje`a i Deferta wyrażony liczbą miejsc noclegowych na 100 stałych mieszkańców czy wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera. Pierwszy z nich, w ostatnich latach dla Szklarskiej Poręby wynosił 78 (np. dla Zakopanego ok. 50), drugi zaś ok. 12 turystów na 1 mieszkańca miasta.¹

W ostatnich latach obserwuje się niewielką oscylację w liczbie przyjeżdżających i korzystających z noclegu turystów. W latach 1994-1998 przedział ten zamyka się w granicach 80 - 100 tys. osób. Należy podkreślić, że w ogólnej liczbie gości odwiedzających Szklarską Porębę i korzystających z noclegów, zdecydowanie przeważają ***turyści krajowi***. W 1995 roku obcokrajowcy stanowili 10,3% turystów, a w 1997 roku udział ich zmniejszył się do niewiele ponad 8,0%. Odnotować należy także znaczną ilość tzw.

---

¹ Por. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szklarska Poręba. Tekst Studium, Wrocław 17.XII.1999 r., s. 135

przyjazdów jednodniowych. Jednak dokładny opis statystyczny tego ruchu, podobnie jak tzw. turystyki kongresowej jest niemożliwy z powodu braku danych².

O funkcjonowaniu i możliwościach rozwoju turystyki w gminie decyduje potencjał infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

W podstawowym stopniu składają się na nią:

- ◆ baza noclegowo - gastronomiczna;
- ◆ obiekty i urządzenia sportowo-rekreacyjne;
- ◆ instytucje promocji oraz informacji turystycznej.

Baza noclegowa i gastronomiczna jest jednym z najważniejszych elementów infrastruktury turystycznej każdej miejscowości. Aktualnie Szklarska Poręba jednorazowo może „zabezpieczyć” w miejsca noclegowe ok. 8 tys. turystów.

Strukturę miejsc noclegowych, ilustruje tabela nr 4.

Tabela nr 4. Miejsca noclegowe w Szklarskiej Porębie

Rodzaj obiektu	Ilość obiektów	Ilość miejsc	Struktura ilości miejsc w %
hotele	9	991	12,3
domy wczasowe	77	3.934	48,9
pensjonaty	55	1.312	16,3
pokoje gościnne	73	931	11,6
motele	2	37	0,5
osady jeździeckie	2	19	0,2
schroniska	9	459	5,7
inne	7	357	4,5
Razem	234	8.040	100,0

Źródło: Obliczenia własne i dane U.M. w Szklarskiej Porębie

Z danych tabeli wynika, że zdecydowana większość miejsc noclegowych znajduje się w domach wczasowych, pensjonatach, pokojach gościnnych i hotelach, które łącznie obejmują ok. 73% ogółu miejsc. Wśród nich najwyższy udział tradycyjnie reprezentują domy wczasowe, tj. 49%. Warto podkreślić, że oferowane miejsca noclegowe w 90% zlokalizowane są w obiektach *całorocznych* i cechują się bardzo zróżnicowanym standardem. Należy zauważyć, że w ostatnich latach relatywnie wysoką dynamikę wzrostu

² Por. Studium uwarunkowań ... s. 136

miejsce noclegowych odnotowano w obiektach typu pensjonaty, hotele, pokoje gościnne oraz osady jeździeckie. Pomimo tego, w przekroju ostatnich lat wskaźniki wykorzystania bazy noclegowej w mieście są raczej niewysokie, tj. na jedno miejsce noclegowe przypadało poniżej 20 turystów¹.

Baza gastronomiczna w Szklarskiej Porębie składa się ze 138 obiektów o zróżnicowanej strukturze i oferowanym standardzie. Należy do niej: 27 barów, 41 kawiarni, 21 restauracji, 4 bufety, 3 pizzerie, winiarnia itd. Miasto posiada 3 dyskoteki oraz 3 restauracje organizujące dancingi. Można stwierdzić dokonujący się wzrost ilościowy obiektów gastronomicznych, a także poziom świadczonych w nich usług, zabezpieczających w zasadzie zróżnicowane potrzeby turystów, poza okresem sezonu zimowego.

Spośród wielu firm turystycznych o istotnym znaczeniu miejscowym, niektóre z nich reprezentują pod względem oddziaływania charakter ponadlokalny, zatrudniając zarazem największą ilość osób.

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę tych podmiotów:

Interferie Sp. z o.o.

profil działalności: różnorodne formy turystyki pobytowej i weekendowej oraz usługi sanatoryjno - lecznicze w oparciu o własną bazę, składającą się z dwóch obiektów tj. czterogwiazdkowego hotelu „Bornit” oraz pensjonatu „Górnicza Strzecha”. W hotelu znajduje się 175 miejsc noclegowych, pełne zaplecze gastronomiczne, basen, sala gimnastyczna, kręgielnia i sala konferencyjna. Pensjonat posiada 80 miejsc noclegowych ze stołówką, kawiarnią, sauną i salą konferencyjną.

zatrudnienie: 84 osoby

Fundusz Wczasów Pracowniczych Sp. z o.o.

profil działalności: organizowanie różnorodnych form wypoczynku i turystyki dla krajowych klientów indywidualnych i zbiorowych (kolonie, kursokonferencje, działalność rozrywkowa) i oferuje 788 miejsc noclegowych w hotelu i czterech domach wczasowych.

zatrudnienie: 70 osób

Istniejąca **infrastruktura sportowo- rekreacyjna** miasta służąca celom turystyki jest stosunkowo urozmaicona. Wyróżnić tu można:

---

¹ Por. Studium uwarunkowań ... s. 135

- ◆ krzeselkowe koleje liniowe („Ski Arena Szrenica”)
- ◆ wyciągi narciarskie (4 w okolicy Szrenicy 1 - Babiniec oraz kilkanaście krótkich wyciągów w obrębie zabudowy miejskiej lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie)
- ◆ narciarskie trasy zjazdowe (okolice Szrenicy: Trasa Zjazdowa (1), Lolobrygida (2), Śnieżynka (3), Puchatek (4), Bystra (5))
- ◆ narciarskie trasy biegowe – trasy narciarskie w rejonie Jakuszyce
- ◆ szlaki turystyczne, „ścieżki ekologiczne” oraz punkty widokowe (zlokalizowane na terenie gminy związane są z jej najbardziej atrakcyjnymi walorami przyrodniczymi krajobrazu, często o charakterze edukacyjnym. Np. niektóre szlaki turystyczne stanowią komponent struktury szlaków sudeckich, inne zaś mają charakter lokalny)¹.

Swoistą rolę w tym zakresie odgrywają drogi Nadleśnictwa Szklarska Poręba. Dla celów turystyki udostępnione są tak drogi leśne, np. nr 43 zapewniająca dojazd do Wodospadu Kamieńczyk, jak i 18 przebiegów tras rowerowych o łącznej długości ok. 60 km.

Istotnym elementem infrastruktury sportowo-rekreacyjnej miasta jest stadion sportowy, korty tenisowe, skate park, 2 ośrodki jazdy konnej, 1 ogólnodostępny basen letni, 1 ogólnodostępny basen kryty oraz 16 obiektów świadczących usługi odnowy biologicznej takich jak: sauna, solarium, masaże, siłownia. W Szklarskiej Porębie funkcjonują 3 wypożyczalnie rowerów, 9 wypożyczalni sprzętu zimowego i 2 szkoły narciarskie.

Zróżnicowana struktura przedstawionych obiektów w zasadzie zabezpiecza całoroczne potrzeby turystów. Posiada zarazem charakter rozwojowy tak pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Chociaż walory turystyczne miasta pozwalają na uprawianie takich specjalistycznych sportów, jak np.: wspinaczka, kajakarstwo, kolarstwo górskie to jednak specyficznym wyróżnikiem infrastruktury zdeterminowanym ukształtowaniem terenu gminy są obiekty sportu i rekreacji związane z okresem sezonu zimowego (narciarskiego). Obserwowane kolejki oraz względnie wysokie ceny biletów wskazują na niedostatek urządzeń w tym zakresie. Na szczególną uwagę zasługuje jednak potrzeba dalszego rozwoju infrastruktury biegów narciarskich, zwłaszcza w rejonie Jakuszyce. Dotychczasowe efekty i tradycje „Biegu Piastów” tworzą szansę uzyskania w tej dziedzinie sportu rangi ośrodka o *znaczeniu ponadkrajowym*.

Szklarska Poręba posiada relatywnie rozbudowaną sieć **placówek informacji i obsługi ruchu turystycznego oraz promocji**. Należą do nich Miejskie Biuro Informacji

---

¹ Szczegółową charakterystykę wymienionych obiektów zawiera Studium uwarunkowań ....s. 138-140, por. tabele 17, 18, 19, 20

Turystycznej oraz biura turystyczne, w tym zrzeszone w Unii Biur Turystycznych (B.U.T. Karkonosze, B.T. Korona, B.T. Kryształ, B.T. Sudety, I.T. – Status, B.T. WNW i B.T. „Almar”). Poza udzielaniem informacji turystycznej integralnym elementem działalności Biur są czynności związane z zakwaterowaniem, organizacją wycieczek krajowych i zagranicznych, pieszych i wyjazdowych, sprzedażą biletów, ubezpieczeniami i usługami transportowymi.

Warto zauważyć, że w strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta od niedawna funkcjonuje Referat Promocji, w którym zatrudnionych jest 4 pracowników. Jego działalność w podstawowym stopniu polega na inicjowaniu i koordynowaniu czynności związanych z szeroko pojętą promocją miasta, w tym głównie funkcji turystycznej. Należy podkreślić, że głównym instrumentem programowania tych poczynań stanowi opracowana w lutym 1999 roku "Strategia marketingowa Gminy Szklarska Poręba 1999-2003". Niezależnie od już realizowanych zadań promocyjnych, do wartych zaakcentowania celów szczegółowych zawartych w Strategii należą:

- ◆ tworzenie nowych kanałów dystrybucji informacji;
- ◆ tworzenie taktycznych planów marketingowych;
- ◆ stworzenie systemu wspólnej promocji z turystycznymi miastami regionu;
- ◆ tworzenie spójnej i konsekwentnej polityki Public Relations Szklarskiej Poręby¹.

Wśród ważnych, choć standartowych działań promocyjnych gminy, trzeba również wymienić dokonywane od lat prezentowanie walorów turystycznych w ramach wydawnictw targów specjalistycznych w kraju i zagranicą, w tym poprzez strukturę Euroregionu „Nysa”. Np. w 1999 roku walory Szklarskiej Poręby prezentowano na targach: Tour Salon – Poznań, TT Warsaw – Warszawa, Lato – Warszawa, Łódź, Katowice, Vakantiebeurs – Utrecht, ITB – Berlin, Lipsk, Goerlitz, Ski und Schnee – Berlin, Goeteborg.

Należy podkreślić, że turystyka w Szklarskiej Porębie posiada historyczne konotacje i 200-letnią tradycję. Fakt ten istnieje w świadomości społeczeństwa gminy. Z przeprowadzonych badań wynika, że funkcja turystyczna obecnie i w przyszłości determinować będzie rozwój miasta. Funkcja ta choć aktualnie o **znaczeniu krajowym** reprezentuje szerokie możliwości ekspansji. Zarówno wykorzystanie istniejących rezerw,

---

¹ Strategia Marketingowa Gminy Szklarska Poręba 1999-2003, U.M. Jelenia Góra, luty 1999 r., s.18

jak i spełnienie innych warunków uzależnia uzyskanie przez Szklarską Porębę statusu ośrodka turystycznego o znaczeniu międzynarodowym.

Do najważniejszych problemów związanych z funkcją turystyczną miasta można zaliczyć:

- ◆ brak wyraźnego określenia profilu rozwoju funkcji turystycznej;
- ◆ względne niedostosowanie zakresu usług turystycznych (bazy infrastrukturalnej) w stosunku do potrzeb aktualnych;
- ◆ niski poziom efektywności działań marketingowych (promocyjnych) władz miasta;
- ◆ poziom degradacji środowiska naturalnego;
- ◆ zły stan estetyki i zanieczyszczenie miasta, problemy gospodarki wodno-ściekowej;
- ◆ utrudniona dostępność komunikacyjna (wewnętrzna i zewnętrzna);
- ◆ dysharmonia przestrzenna miasta spowodowana zabudową realizowaną w latach 1970-1990.

Funkcja usługowo – produkcyjna

Stwierdzona wcześniej jednoznaczna dominacja funkcji turystycznej Szklarskiej Poręby, w podstawowym stopniu determinuje funkcje pozostałe, w tym usługowo – produkcyjną. Jest to tym bardziej symptomatyczne, że działalność w dziedzinie turystyki i rekreacji jest komponentem sektora trzeciego, tj. usług. W świetle dostępnych danych jest oczywiste, że rozwój większości pozostałej sfery usług miasta w sposób bezpośredni lub pośredni pozostaje w związku z rozwojem turystyki. Z ruchem turystycznym, położeniem przygranicznym, lecz także z rozległością przestrzenną miejscowości skorelowana jest struktura większości punktów sprzedaży detalicznej, wielu tzw. usług produkcyjnych, a także instytucji pośrednictwa prowadzonego przez osoby fizyczne w obrębie sektora prywatnego. Do wartych odnotowania przykładów potwierdzających te obserwacje można zaliczyć:

- punkty sprzedaży detalicznej (sklepy)
  - ◆ kantory - 11
  - ◆ pamiątki – 5
  - ◆ artykuły arcydzieła artystycznego – 2
- usługi produkcyjne
  - ◆ mechanika pojazdowa – 13
  - ◆ fryzjerstwo – 4
  - ◆ krawiectwo – 7

- ◆ parkingi strzeżone - 5
- pośrednictwo
- ◆ usługi ubezpieczeniowe – 10

Warto zaznaczyć, że ilość podmiotów funkcjonujących w wymienionych i innych segmentach usług związanych z profilem turystycznym Szklarskiej Poręby jest znacznie większa. Wg informacji Urzędu Miasta np. handel obejmuje 444 podmioty, usługi plastyczne 20, fotograficzne 13 itd. Na szczególną uwagę zasługuje liczba podmiotów realizująca usługi medyczne (36). Są wśród nich firmy lecznictwa wysokospecjalistycznego o znaczeniu ponadlokalnym, jak „WZROK” i „KRUS”. Jednak bez przeprowadzenia wiarygodnych badań ankietowych nie sposób dokonać oceny zgodności istniejącej sieci placówek usługowych z potrzebami oraz preferencjami mieszkańców i turystów przejeżdżających do Szklarskiej Poręby. Z informacji uzyskanych w trakcie Warsztatów Strategicznych wynika, że występuje m.in. zasadniczy brak miejsc parkingowych w mieście.

Z funkcją przemysłową Szklarskiej Poręby, historycznie już od XIV wieku kojarzy się rozwój przemysłu szklarskiego oraz wydobywcie i przetwórstwo pirytów. Zwłaszcza jednak przemysł szklarski przez stulecia był wizytówką miejscowości. Zmiany systemowe ostatniego 10-lecia doprowadziły do likwidacji ostatniej funkcjonującej huty szkła „Julia”. W zakresie działalności przemysłowej w Szklarskiej Porębie jedynym liczącym się podmiotem, zatrudniającym 70 osób, są Jeleniogórskie Kopalnie Surowców Mineralnych S.A. Znajduje się tu Zakład Produkcyjno-Usługowy produktów z kwarcu i ze skały kwarcowej oraz kopalnia.

Wartą odnotowania pozycję w działalności gospodarczej miasta spełnia *budownictwo ogólne*. Są to usługi w całości wykonywane przez osoby fizyczne i obejmują swoim zakresem: stolarstwo, ciesielstwo, murarstwo, tynkarstwo itp. Działalność budowlana realizowana jest przez 90 podmiotów.

W strukturze gospodarki miasta marginalną rolę odgrywa *rolnictwo* (w całości indywidualne). Przestrzeń rolnicza zajmuje niespełna 6% obszaru Szklarskiej Poręby w jej granicach administracyjnych. Dominującą pozycję w strukturze użytków rolnych zajmują łąki i pastwiska (90,2%). Grunty rolne i sady obejmują niespełna 10% ogółu użytków. Niezależnie od tego, na tle ogólnego regresu rolnictwa nastąpiło radykalne zmniejszenie obsady zwierząt (w tym bydła i owiec) kojarzonych ze strukturą gruntów. Silne rozdrobnienie gospodarstw gminy (przeciętna wielkość to 3,4 ha) nie sprzyja produkcji

towarowej. Można stwierdzić jednoznacznie, że rolnictwo, jako rynek pracy, posiada w mieście znikome znaczenie.¹

W przestrzeni miasta dominują lasy, obejmujące ponad 82% ogółu powierzchni. Zajmują one ok. 6.703 ha (w tym: stanowiące własność komunalną – 58 ha, zaś prywatną – 49 ha) a podstawowa ich część jest elementem składowym zasobów leśnych nadzorowanych przez Nadleśnictwo Szklarska Poręba. Organem zarządzającym substancją leśną jest Urząd Miasta. Warto zauważyć, że kompleksy leśne Szklarskiej Poręby znajdują się w zasięgu II i III strefy uszkodzeń przemysłowych. Niezależnie od tego największe znaczenie lasów wynika z ich **turystycznego wykorzystania**. Gospodarcze wykorzystanie lasów w zakresie pozyskania drewna dotyczy cięć pielęgnacyjnych i sanitarnych w wielkości zabezpieczających potrzeby aktualne. W okresie najbliższego 10-lecia wartość planu tzw. urządzenia lasów wynosi 866 m³ grubizny netto. Na terenie gminy nie prowadzi się przetwórstwa drewna.

Na podstawie przeprowadzonej charakterystyki można stwierdzić, że funkcja usługowo-produkcyjna Szklarskiej Poręby posiada głównie cechy **zasięgu lokalnego** i ma **uzupełniające** znaczenie.

Do najważniejszych problemów z nią związanych można zaliczyć:

- nieidentyfikowalność potencjału usług w stosunku do potrzeb i preferencji ludności miejscowej i turystów;
- likwidacja tradycyjnej działalności przemysłu szklarskiego w obrębie miasta (wizytówka);
- rolnicze niewykorzystanie łąk i pastwisk, jako stymulatora rozwoju turystyki (brak gospodarstw ekologicznych);
- niewłaściwy stan zasobów oraz infrastruktury leśnej.

Funkcja administracyjno – społeczna

Trzecią z ważnych funkcji społeczno-ekonomicznych Szklarskiej Poręby jest działalność administracyjno-społeczna, stanowiąca miejsce zatrudnienia liczącej się części społeczności miasta. Do podstawowych instytucji administracyjno – samorządowych należy Urząd Miejski. Oprócz niego - z racji usytuowania administracyjnego w Szklarskiej Porębie - znajduje się szereg podmiotów świadczących usługi publiczne na rzecz gminy o charakterze endogenicznym i egzogenicznym. Reprezentują one złożony układ instytucji zróżnicowany pod względem kompetencji i źródła finansowania (głównie sfera budżetowa

---

¹ Por. Studium Uwarunkowań ...s. 125-126

lub okołobudżetowa). W ich skład wchodzi jednostki z dziedziny oświaty i wychowania, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury i sportu, bezpieczeństwa itd. Specyficzne położenie Szklarskiej Poręby na terenie górskim oraz przy granicy państwowej, spowodowało powstanie w mieście szeregu instytucji specjalnych. Wymienić tu można: Nadleśnictwo „Szklarska Poręba”, Stacja GOPR, Biuro „Biegu Piastów” itp. Znaczenie i miejsce tych instytucji w życiu publicznym i gospodarczym miasta zostanie uwzględnione w dalszej części Diagnozy (por. społeczna sfera gminy Szklarska Poręba).

Obok Urzędu Miejskiego, w strukturze administracyjno-społecznej Szklarskiej Poręby specjalną rolę spełniają: Miejski Zakład Gospodarki Lokalowej, a także dwa podmioty powstałe w wyniku dokonanej 1 stycznia 2000 roku restrukturyzacji Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej. Należą do nich: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. oraz Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta Sp. z o.o.

Urząd Miejski

profil działalności: funkcje administracyjne na rzecz obszaru gminy miejskiej Szklarska Poręba

zatrudnienie: 50 osób, w tym pion kierownictwa i administracji 43 osoby, z tego z wykształceniem wyższym 35%; wskaźnik ilości mieszkańców przypadających na 1 zatrudnionego w pionie kierownictwa i administracji wynosi 188 osób

Miejski Zakład Gospodarki Lokalowej

profil działalności: administrowanie zasobami lokalowymi miasta

zatrudnienie: 32 osoby

Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

profil działalności: prowadzenie działalności usługowej w zakresie poboru, oczyszczania i rozprowadzania wody, usuwania ścieków i nieczystości płynnych, utrzymanie i konserwacja sieci wodno-kanalizacyjnej

zatrudnienie: 32 osoby

Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta Sp. z o.o.

profil działalności: działalność usługowa w zakresie wywozu śmieci i odpadków z gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych, śmietników publicznych, estetyki i przejezdności ulic i dróg, opróżnianie i czyszczenie szamb.

zatrudnienie: 34 osoby

Na tle przedstawionych wielkości zatrudnienia w Urzędzie Miejskim, w porównaniu z innymi gminami powiatu jeleniogórskiego można zauważyć dość niski wskaźnik „obciążenia” liczby mieszkańców przypadających na 1 zatrudnionego w pionie kierownictwa i administracji. Natomiast względnie pozytywnie prezentuje się poziom kwalifikacji tych służb kojarzony z poziomem wykształcenia wyższego.

- **Lokalny rynek pracy – bezrobocie**

Zasoby pracy

Na tle dokonanej charakterystyki funkcji Szklarskiej Poręby można stwierdzić, że obecnie profil społeczno-gospodarczy miasta w podstawowym stopniu określony jest dominującymi pozycjami miejsc prac w turystyce, usługach okołoturystycznych, działalności produkcyjnej oraz w funkcjonujących instytucjach publicznych administracji, służby zdrowia i opieki społecznej oraz edukacji.

Istotnym dopełnieniem obrazu zasobów pracy miasta jest uwzględnienie struktury wiekowej ludności. Wg stanu z 30 czerwca 2000 roku ludność Szklarskiej Poręby w tzw. wieku produkcyjnym (18-59 lat kobiety) i (18-64 mężczyźni) stanowiła 67,3% ogółu mieszkańców. W kolejności drugą i większą od średniej regionalnej grupą wiekową reprezentowały osoby starsze w tzw. wieku poprodukcyjnym (17,2). Relatywnie najmniejszą grupę wiekową stanowiły roczniki młode w tzw. wieku przedprodukcyjnym, tj. 15,5%. W mieście rozmiary istotnej grupy zatrudnionej w tzw. wieku mobilności zawodowej (20-39 lat) są na podobnym poziomie, jak w powiecie jeleniogórskim, lecz niższym niż w całym regionie dolnośląskim i obejmują 27,3% ogółu mieszkańców.

Na podstawie przedstawionych danych można dostrzec wyraźną cechę względnie zaawansowanego wieku zatrudnionych w mieście, przy rysującym się niedostatku rezerw zasobów pracy ze strony roczników w wieku przedprodukcyjnym.

W ocenie sytuacji na rynku pracy Szklarskiej Poręby należy również uwzględnić fakt nieustalonej liczby osób z miasta, które znalazły pracę, zwłaszcza w Jeleniej Górze oraz okolicznych miejscowościach. Jednocześnie należy przyjąć, że nieustalona liczba osób z terenów sąsiadujących jest zatrudniona w Szklarskiej Porębie. Można założyć umownie, że wielkości te bilansują się.

Bezrobocie

Według stanu na koniec listopada 2000 roku liczba bezrobotnych w Szklarskiej Porębie wynosiła 504 osoby, w tym 254 (tj. 50,4%) stanowiły kobiety. Stopa bezrobocia w gminie kształtuje się na poziomie ok. 11% i jest znacznie niższa od średniej dla powiatu jeleniogórskiego (22%), regionu (24%) i kraju (16%).²

---

² Wg danych oficjalnej strony Szklarskiej Poręby. Internet: <http://www.szklarskaporeba.pl/gospodar/g2.htm>. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2000 r., powiat jeleniogórski zaliczony został do

Jak wynika z przytoczonych danych zjawisko bezrobocia w Szklarskiej Porębie stanowi w coraz większym stopniu konieczny przedmiot uwagi władz gminy. Jego rozmiary kształtują się jednak na poziomie zdecydowanie niższym wobec przeciętnej dla powiatu i regionu, zaś z informacji Urzędu Miejskiego w Szklarskiej Porębie (Inspektorat ds. Bezrobocia) wynika dodatkowo, że „w najbliższych latach wysokość tej stopy powinna się jeszcze zmniejszać, a to z powodu napływu dużej liczby inwestorów zagranicznych, głównie z Niemiec i Austrii”¹. Niezależnie od faktycznych rozmiarów bezrobocia i optymistycznych prognoz, warto przy tym zauważyć zasadniczą odmienną strukturę Szklarskiej Poręby wobec powszechnych tendencji w zakresie bezrobocia kobiet, które w mieście jest porównywalne z bezrobociem mężczyzn.

W przekroju wiekowym bezrobotnych Szklarskiej Poręby stosunkowo dużą grupę stanowią osoby w wieku 25-44 lat, a więc w znacznej części w okresie mobilności zawodowej - łącznie 49,55% ogółu bezrobotnych. Znaczny odsetek bezrobotnych (25,9%) obejmuje też osoby najstarsze w wieku 45-54 lat. Dane te podobnie jak w przypadku bezrobocia kobiet odzwierciedlają specyfikę Szklarskiej Poręby na tle powiatu i regionu, gdzie stosunkowo znaczącą grupę bezrobotnych stanowią osoby najmłodsze (18-24 lat). Grupę tę w obu wymienionych układach przestrzenno-administracyjnych istotnie „zasilają” absolwenci szkół ponadpodstawowych. W Szklarskiej Porębie bezrobocie wśród absolwentów nie osiąga dużych rozmiarów i stanowią oni 5% ogółu liczby osób pozostających bez pracy.

Zgodnie z ogólnokrajową tendencją zdecydowana większość spośród ogółu bezrobotnych w mieście poszukuje pracy powyżej 12 miesięcy (28,6%). Wśród osób długotrwale bezrobotnych ponad 53% stanowią kobiety. Dominujące grupy osób pozostających bez zatrudnienia to osoby o stażu pracy od 10-20 lat (24,0%) oraz bez stażu (17,7%). Duża część liczby osób bezrobotnych z pierwszej grupy wymienionych to byli pracownicy nieistniejących już domów Funduszu Wczasów Pracowniczych.

Podobnie jak w kraju i regionie przedstawia się struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia. W tym względzie największą grupę bezrobotnych w Szklarskiej Porębie stanowią osoby o niskich kwalifikacjach związanych z wykształceniem podstawowym oraz zasadniczym zawodowym - 69,5%, (region 71,8%). Dość istotną grupą bezrobotnych

---

zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym. Por. Dziennik Ustaw Nr 120, grudzień 2000r.

¹ Por. Urząd Miejski Szklarskiej Poręba” Lokalny rynek pracy czyli problem bezrobocia w gminie Szklarska Poręba, Szklarska Poręba 17.07.2000.

w mieście są osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym - 27,8% (region 20,9%).

Wg danych na koniec czerwca 2000 roku, bezrobotni mieszkańcy Szklarskiej Poręby, przed utratą zatrudnienia wykonywali pracę w następujących zawodach:

- ◆ sprzątaczkі - 30 osób;
- ◆ robotnicy budowlani - 29 osób;
- ◆ sprzedawcy - 26 osób;
- ◆ pielęgniarki - 7 osób;
- ◆ kucharze, kelnerzy, piekarze - 29 osób;
- ◆ ślusarze, tokarze - 18 osób;
- ◆ bez zawodu - 42 osoby.

Oferta miejsc pracy w Szklarskiej Porębie jest aktualnie bardzo skromna i wyraża się w doraźnych propozycjach zatrudnienia, często o niestałym charakterze. Rynek pracy w gminie należy ocenić jako „płytki”, co powoduje wzrost migracji, często osób młodych. Jak już wspomniano, szansą jest tu zauważalny wzrost inwestowania, który w stosunkowo nieodległej perspektywie powinien rzutować na poprawę sytuacji bezrobotnych. Aktualnie szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest jednak rosnący problem bezrobocia.

Reasumując, do podstawowych przyczyn bezrobocia w Szklarskiej Porębie można zaliczyć:

- ◆ redukcję miejsc pracy w zlikwidowanych i bankrutujących zakładach pracy;
- ◆ względnie jednostronny charakter gospodarki oparty na turystyce;
- ◆ niedorozwój szeroko pojętej sfery usług, w tym tzw. okołoturystycznych;
- ◆ ograniczone możliwości absorpcji wolnej siły roboczej przez firmy funkcjonujące, spowodowane sytuacją w ich otoczeniu, popytem zewnętrznym itp.;
- ◆ atrakcyjność zasiłku dla bezrobotnych powiązana często z zatrudnieniem w „szarej strefie”, pomimo istniejących ograniczeń administracyjnych i prawnych;
- ◆ pogorszenie się kondycji zdrowotnej związanej z pauperyzacją bezrobotnych;
- ◆ względy psychologiczne (syndrom „wyuczonej bezradności”, niska operatywność).

- **Zasoby i warunki mieszkaniowe**

Grupę podstawowych gestorów zasobów mieszkaniowych Szklarskiej Poręby współtworzą:

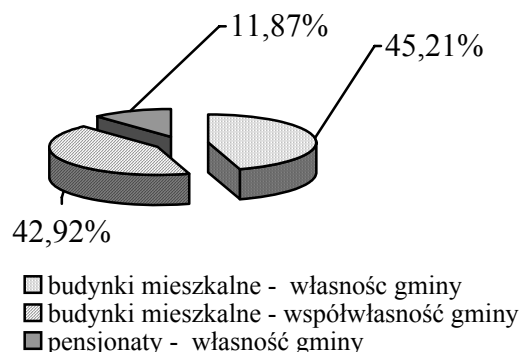
- ◆ Urząd Miejski,
- ◆ Spółdzielnia Mieszkaniowa OSTOJA,
- ◆ zakłady pracy.

Zasobami komunalnymi, w imieniu władz Urzędu Miejskiego, zarządza Miejski Zakład Gospodarki Lokalowej (MZGL). W dyspozycji administratora znajduje się 219 budynków, grupujących 1.070 mieszkań o ogólnej powierzchni 54.526,22 m². Na powierzchnię tą przypada – wg książki meldunkowej – 2.710 lokatorów. Zestawiając przytoczone dane można ustalić średnią powierzchnię użytkową w przeliczeniu na jednego mieszkańca, która kształtuje się na poziomie ok. 20 m². Z danych Urzędu Miejskiego wynika, że lokale zamieszkują rodziny wielopokoleniowe. Sytuacja ta stanowi bezpośrednią konsekwencję kilkunastoletniego zastoju w budownictwie komunalnym. Na dzień dzisiejszy skalę deficytu mieszkań szacuje się na ponad 210 lokali³.

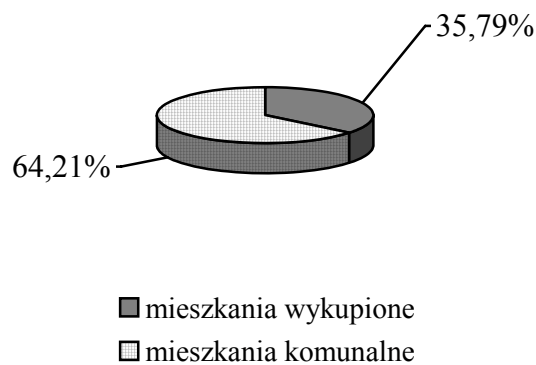
Strukturę budynków i lokali mieszkalnych, zarządzanych przez MZGL, wg form własności ilustruje wykres 1.

Wykres 1. Struktura budynków i lokali mieszkalnych, zarządzanych przez MZGL, wg form własności

Struktura budynków

Struktura lokali mieszkalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego Szklarskiej Poręby

³ Zaprezentowany deficyt mieszkań odpowiada liczbie osób oczekujących na mieszkanie socjalne. Rzeczywisty niedobór samodzielnych lokali mieszkalnych kształtuje się na wyższym poziomie, tj. powiększonym o liczbę osób uczestniczących w programie Towarzystwa Budownictwa Społecznego (wg danych z warsztatów strategicznych – ok. 70).

Z 219 budynków administrowanych przez Miejski Zakład Gospodarki Lokalowej 99 (45,21%) stanowi wyłączną własność gminy. W dalszych 94 (42,92%) przynajmniej jeden lokal został wykupiony. Pozostała grupa 26 budynków (11,87%) to pensjonaty stanowiące własność gminy. Zdecydowana większość nieruchomości ma charakter wolnostojący. W zabudowie zwartej stoi jedynie 8,22% budynków. Wśród lokali mieszkalnych najliczniejszą grupę reprezentuje własność komunalna (64,21%). We władaniu osób prywatnych znajdują się 383 lokale. Reasumując, postępujący proces wykupu mieszkań osiągnął poziom, przy którym budżet gminy nadal stanowi podstawowe źródło utrzymania i modernizacji zasobów administrowanych przez MZGL.

Zamykając charakterystykę komunalnych zasobów mieszkaniowych warto przytoczyć dane opisujące standard i stan techniczny tych obiektów. Zaledwie 62% lokali mieszkalnych posiada osobne łazienki i ubikacje. System centralnego ogrzewania obejmuje nieco ponad 20% ogólnej substancji mieszkaniowej. Niski standard lokali negatywnie dopełnia wysoki poziom ich dekapitalizacji, szacowany na 82%.

Spółdzielnia „OSTOJA” dysponuje 240 mieszkaniami o łącznej powierzchni 11.715 m² (12 budynków). Kompleksowe wyposażenie lokali w podstawowe instalacje bytowe (przyłącza sieci: elektrycznej, wodociągowej, gazowej, kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania) odpowiada współczesnym standardom zamieszkiwania. W strukturze własności spółdzielcze prawo do lokalu ustępuje indywidualnej własności prywatnej. Liczba mieszkań własnościowych - według stanu na 31.12.1999 r. – kształtowała się na poziomie 139, co stanowi 57,9% administrowanych w systemie spółdzielczym zasobów.

Pracodawcy Szklarskiej Poręby, mimo ogólnokrajowej tendencji wyzbywania się przez zakłady pracy zasobów mieszkaniowych, pozostawili w swojej gestii znaczącą część substancji mieszkaniowej. Sumaryczna powierzchnia tego typu lokali sięga 12.648,21 m² i rozkłada się na 199 mieszkań⁴. Grono zakładowych gestorów mieszkaniowych z uwzględnieniem standardu lokali (stopień wyposażenia w CO, łazienki i WC) zestawia tabela 5.

Zakładowi gestorzy mieszkaniowi odznaczają się znacznym zróżnicowaniem zarówno pod względem liczby administrowanych budynków i usytuowanych w nich mieszkań jak i sumarycznej powierzchni użytkowej. Dodatkową płaszczyznę, nie zawsze różnicującą diagnozowane zasoby tworzy stopień wyposażenia lokali w centralne ogrzewanie, osobne łazienki oraz WC. Z punktu widzenia sumarycznej powierzchni

---

⁴ Dane pomijają zasoby mieszkaniowe znajdujące się w dyspozycji Łużyckiego Oddziału Straży Granicznej, Wojskowej Agencji Mieszkaniowej i Banku Zachodniego S.A.;

administrowanych lokali prym na zakładowym rynku mieszkaniowym wie dzie Nadleśnictwo Szklarska Poręba (6.281,4 m² w układzie 87 mieszkań zlokalizowanych w 29 budynkach). Nieco niższą powierzchnią zarządza Wojskowa Agencja Mieszkaniowa (5.757 m²). Trzecią i czwartą lokatę zajmują Kolejowy Szpital Chorób Płuc i Nowotworów – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szklarskiej Porębie oraz Ośrodek Wczasowy MSWiA „OLIMP” z ogólną powierzchnią mieszkalną odpowiednio na poziomie: 1.530 m² oraz 1.457 m². Pozostałe zakładowe zasoby mieszkaniowe, za wyjątkiem PKP, nie przekraczają powierzchni 1.000 m².

Tabela 5. Zakładowi gestorzy substancji mieszkaniowej

Lp.	GESTOR ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH	Liczba budynków	Liczba mieszkań	Sumaryczna powierzchnia lokali	Stopień wyposażenia w CO	Stopień wyposażenia w łazienki i WC
1.	Dom Wczasowy „Rzemieślnik”	1	11	474	100%	100%
2.	Centrum Rehabilitacji Rolników Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	-	4	265	100%	100%
3.	Przedsiębiorstwo „GAMBIT”	1	1	209	100%	100%
4.	Rejon Dróg Krajowych	1	1	284,6	100%	100%
5.	Jeleniogórskie Kopalnie Surowców Mineralnych	-	6	222	100%	100%
6.	Poczta Polska	-	2	218	100%	100%
7.	Nadleśnictwo Szklarska Poręba	29	87	6.281,4	94%	95%
8.	PKP	10	35	1.195	90%	90%
9.	Dom Wypoczynkowy „ŚWITEŻ”	-	5	410	100%	100%
10.	Kolejowy Szpital Chorób Płuc i Nowotworów – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szklarskiej Porębie	7	35	1530	74%	100%
11.	Fundusz Wczasów Pracowniczych Oddział w Szklarskiej Porębie	-	2	102,2	100%	50%
12.	Ośrodek Wczasowy MSWiA „OLIMP”	2	10	1.457	100%	100%
13.	Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	brak danych	brak danych	5.757	brak danych	brak danych

14.	Bank Zachodni S.A.	brak danych	brak danych	207	brak danych	brak danych
15.	Łużycki Oddział Straży Granicznej	1	brak danych	153	brak danych	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego Szklarskiej Poręby

Stopień wyposażenia zakładowych lokali mieszkalnych w centralne ogrzewanie, osobne łazienki i WC trudno uznać za kryterium znacznie różnicujące analizowany obszar. W zdecydowanej większości przypadków przyjmuje on poziom 100%, a za wyjątkiem dwóch zakładów nie spada poniżej 90% (poziom wyposażenia w CO zasobów Kolejowego Szpitala Chorób Płuc i Nowotworów – 74%; stopień wyposażenia w łazienki i WC mieszkań Funduszu Wczasów Pracowniczych – 50%).

Konkludując, zaprezentowana diagnoza wzbogacona o informacje z warsztatów strategicznych wyraźnie podkreśla znaczące i narastające problemy mieszkaniowe w gminie Szklarska Poręba. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać m.in. w:

- ◆ zastoju budownictwa komunalnego,
- ◆ wąskim zakresie, a prawdopodobnie i hipotetycznym charakterze projektów inwestycyjnych spółdzielczości mieszkaniowej (70 rodzin wyraziło zainteresowanie uczestnictwem w programie Towarzystwa Budownictwa Społecznego, a jedynie 30 uściło 10% wymaganego wkładu),
- ◆ braku lokalnych (miejscowych) firm budowlanych o potencjale umożliwiającym kompleksową realizację inwestycji mieszkaniowych,
- ◆ relatywnie niskiej skali budownictwa indywidualnego (21 domów na przestrzeni trzech ostatnich lat),
- ◆ wysokim stopniu dekapitalizacji zasobów komunalnych i ich niskim standardzie zamieszkiwania.

Impas budownictwa mieszkaniowego utrwała niedobór środków finansowych zarówno w budżecie gminy jak i budżetach gospodarstw domowych.

Po stronie czynników sprzyjających rozwiązaniu problemów mieszkaniowych warto wymienić:

- ◆ walory krajobrazowe, tworzące podstawy aktywizacji budownictwa indywidualnego,
- ◆ obiekty FWP jako potencjalne źródło przyrostu substancji mieszkaniowej,
- ◆ tereny uzbrojone pod budownictwo mieszkaniowe.

- **Spoleczna sfera gminy Szklarska Poręba**

- ***Oświata i wychowanie***

Szklarska Poręba dysponuje dość dobrze rozwiniętą siecią placówek oświaty i wychowania. Składają się na nią: 4 szkoły podstawowe, Zespół Szkół Ogólnokształcących mieszczący: Gimnazjum, Liceum Ogólnokształcące i Szkołę Mistrzostwa Sportowego w Biathlonie oraz dwa przedszkola samorządowe i oddział przedszkolny (Szkoła Podstawowa nr 3). Według aktualnych danych we wszystkich szkołach podstawowych uczy się 560 dzieci, w szkołach ponadpodstawowych 256 uczniów, zaś w oddziałach przedszkolnych 197 dzieci. Porównywalne dane w przekroju lat 90-tych potwierdzają ogólną tendencję zmniejszania się liczby uczniów i dzieci uczestniczących w systemie oświaty i wychowania Szklarskiej Poręby.

W strukturze szkolnictwa podstawowego ważną i perspektywiczną rolę reprezentuje największa obecnie szkoła nr 1, względem której istnieją plany rozbudowy i modernizacji obejmujące m.in. salę gimnastyczną, basen itp. Relatywnie duża liczba placówek oświaty (szkół podstawowych) w Szklarskiej Porębie, wynika ze znacznej rozległości przestrzennej. Wspomniane już zjawisko zmniejszania się liczby dzieci oraz zmiany systemu finansowania oświaty, powodują konieczność likwidacji dwóch szkół tj. szkoły podstawowej nr 2 i 3. Warto zauważyć, że działanie uzasadnione z ekonomicznego punktu widzenia, pozostaje w istotnej sprzeczności z kulturotwórczym oddziaływaniem likwidowanych szkół, zwłaszcza nr 2, utratą miejsc pracy części kadry nauczycielskiej, a także niedogodnością dotarcia do szkół oddalonych od miejsc zamieszkania uczniów. Problem ten wymaga szybkiego rozstrzygnięcia. W funkcjonującej strukturze szkolnictwa podstawowego należy podkreślić wysoki poziom kwalifikacji kadry nauczycieli, w zdecydowanej większości (przeszło 90%) posiadającej wykształcenie wyższe. Istniejące placówki przedszkolne w zasadzie zabezpieczają potrzeby miasta.

Na tym tle, do innych ważnych problemów szkolnictwa podstawowego na terenie miasta, można zaliczyć:

- wysoki poziom dekapitalizacji i na ogół zły stan techniczny obiektów, liczących 150-170 lat;
- braki związane z potrzebą właściwych warunków realizacji zajęć z wychowania fizycznego, np.: szkoły podstawowe nr 2 i 3 posiadają tylko zastępcze sale gimnastyczne;
- względny niedostatek wyposażania dydaktycznego.

Warto zauważyć, że w przekroju funkcjonujących w Szklarskiej Porębie szkół ponadpodstawowych nie powstały dotychczas placówki szkolnictwa zawodowego, zarówno zasadniczego, jak i na poziomie średnim. W powszechnej opinii stwierdza się, że Zespół Szkół Ogólnokształcących zabezpiecza potrzeby gminy w tym zakresie, zaś edukację zawodową uczniowie realizują głównie w szkołach Jeleniej Góry.

Do podstawowych problemów szkolnictwa ponadpodstawowego w mieście można zaliczyć:

- potrzeby remontowe oraz wyposażeniowe, zwłaszcza pomieszczeń dydaktycznych;
- braki strukturalne nowoczesnych pomocy dydaktycznych, w tym księgozbiorów, szerszych możliwości dostępu do internetu itd.

Placówki systemu oświaty i wychowania w Szklarskiej Porębie stanowią dość ważne źródła pracy. Wg danych z końca czerwca 2000 roku np.: w szkołach podstawowych zatrudnionych było 60 nauczycieli, w przedszkolach 17 osób. Jak już wspomniano, w związku z wdrażaniem reformy oświaty i możliwościami budżetu gminy trudne będą obecnie do oszacowania zwolnienia wśród nauczycieli i personelu pomocniczego. Na tle istniejących potrzeb materialnych, zagrożenie to wzmacnia fakt relatywnie niskiego poziomu finansowania oświaty i wychowania w Szklarskiej Porębie. Wg danych z początku 1999 roku na cel ten przeznaczono 26,9% budżetu miasta, przy odpowiednim wskaźniku dla regionu 29,6%.

Jak wiadomo, w związku ze sferą edukacji dzieci i młodzieży pozostaje sfera wychowania. Z uzyskanych informacji wynika, że społeczność Szklarskiej Poręby zwraca uwagę na szkodliwy dla procesów wychowawczych brak zajęć pozaszkolnych, kółek zainteresowań itp. zagospodarowujących wolny czas młodzieży.

• ***Ochrona zdrowia i opieka społeczna***

Działalność służby zdrowia w Szklarskiej Porębie reprezentowana jest przez:

- ◆ Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Rejonowa”
- ◆ Praktyka Lekarza Rodzinnego,
- ◆ apteki (2),
- ◆ sklep zielarski (1),
- ◆ żłobek (1), liczba miejsc (19).

W mieście funkcjonuje też szereg wyspecjalizowanych obiektów ochrony zdrowia o znaczeniu ponadlokalnym, związanych głównie z charakterem uzdrowiskowym Szklarskiej Poręby. Należą do nich:

- ◆ Centrum Pneumonologii Dziecięcej w Karpaczu – Oddział w Szklarskiej Porębie,
- ◆ Szpital Chorób Płuc i Nowotworów (160 łóżek),
- ◆ Zakład Opiekuńczo-Lecznicy,
- ◆ Centrum Rehabilitacji Rolników „KRUS”,
- ◆ Klinika Mikrochirurgii Oka „Wzrok”.

Według danych z końca 1997 roku, w Szklarskiej Porębie zatrudnionych było 21 lekarzy, 3 stomatologów i 73 pielęgniarki¹.

Dla ludności stale zamieszkującej miasto niewątpliwie największe znaczenie ma Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Świadczy on usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Zakład wyposażony jest w podstawowy sprzęt medyczny wymagany w tego typu jednostkach, zapewniający funkcjonowanie dwóch gabinetów lekarskich – ogólnych, gabinetu pediatrycznego, zabiegowego, stomatologicznego (dwa stanowiska pracy), punktu szczepień. Według uzyskanych informacji w Zakładzie zarejestrowanych jest 7 tys. pacjentów, średnio w miesiącu z jego usług korzysta ponad 13 tys. pacjentów, z których niespełna tysiąc zostaje skierowanych na badania specjalistyczne.

Struktura zatrudnionych w przychodni obejmuje: 6 lekarzy (w tym: 2 lekarzy internistów, 2 stomatologów, 1 pediatra, 1 chirurg), 9 pielęgniarek oraz 2 osoby stanowiące pomoc stomatologiczną.

Biorąc pod uwagę liczbę zarówno publicznych jak i prywatnych zakładów opieki zdrowotnej można stwierdzić, że w zasadzie dostępność usług w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej jest dla mieszkańców miasta wystarczająca. Istotne potrzeby skomplikowanych badań laboratoryjnych, diagnostycznych itp. realizują – poprzez skierowania – placówki lecznictwa Jeleniej Góry, Wrocławia itp.

Wydaje się, że rozwój specjalistycznych dziedzin ochrony zdrowia, reprezentujących pewne tradycje funkcjonowania o *charakterze ponadlokalnym* są jedną z istotnych szans rozwojowych miasta. Należą do nich m.in. obiekty Kliniki „Wzrok”, Centrum Rehabilitacji „KRUS” – itd.

---

¹ Por. studium uwarunkowań ... tabela nr 12 s. 119

Należy również podkreślić fakt relatywnie wysokiego udziału środków finansowych przeznaczonych na ochronę zdrowia w Szklarskiej Porębie. Wg danych z 1999 roku, udział ten kształtował się na poziomie 7,3% wartości budżet gminy (w powiecie 4,8%, regionie 6,4%).

Do niektórych problemów związanych z opieką zdrowotną i zgłaszanych przez mieszkańców miasta należą:

- brak stacji pogotowia ratunkowego i długi okres oczekiwania na przyjazd karetki;
- niewłaściwe, niezgodne z potrzebami mieszkańców godziny funkcjonowania aptek

Na obszarze badanym podstawowym podmiotem podejmującym problemy *opieki społecznej* jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szklarskiej Porębie. Ośrodek realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej zlecane miastu, jako zadania administracji rządowej, jak i również zadania własne. W Szklarskiej Porębie w przekroju ostatnich lat zauważalny jest względnie stały udział liczby osób korzystających z opieki społecznej obejmujący od 10-11% ogółu mieszkańców. Np. w 1999 roku MOPS w ramach zadań zleconych przyznał świadczenia 293 rodzinom obejmującym łącznie 767 osób, zaś w ramach zadań własnych pomoc objęła 412 rodzin obejmujących 819 osób. Główną grupę świadczeniobiorców stanowią *osoby bezrobotne* (240 rodzin), zaś w następnej kolejności osoby niepełnosprawne (28 rodzin) oraz długotrwale chore (19 rodzin). Warto zaznaczyć, że aż w 18 rodzinach pomoc Ośrodka przeznaczona była na potrzeby ochrony macierzyństwa, zaś w 5 przyczyną były konsekwencje alkoholizmu i narkomanii.

Jak już wspomniano, Miejski Ośrodek Opieki Społecznej prowadzi działalność statutową, współdziałając z niektórymi podmiotami miejscowymi, w tym Kościołem, instytucjami zrzeszającymi emerytów i rencistów, kombatanatów itd. Ważną płaszczyzną szczególnej aktywności MOPS w Szklarskiej Porębie jest przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy w rodzinie. Funkcjonują tu m.in.: Punkt Konsultacyjny Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Konsultant Prawa Rodzinnego, Inspektor grupy wsparcia, terapeuta. Należy podkreślić, że rosnąca skala potrzeb mieszkańców Szklarskiej Poręby w dziedzinie opieki społecznej, jak również zaangażowanie władz miasta oraz instytucji lokalnych wyraża się przekraczającym średni wskaźnik dla powiatu i regionu - udziałem środków budżetowych przeznaczanych na ten cel. Na koniec 1998 roku udział ten wynosił 9,4% (powiat jeleniogórski 8,7%, region dolnośląski 8,3%).

Na tle uzyskanych informacji można stwierdzić, że do najważniejszych problemów związanych z opieką społeczną w Szklarskiej Porębie można zaliczyć:

- niewystarczające środki finansowe z budżetu państwa w stosunku do rosnącej skali potrzeb;
- brak możliwości świadczenia, specjalistycznych usług opiekuńczych, szczególnie w zakresie rehabilitacji osób obłożnie chorych;
- brak systemu pomocy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej;
- brak miejsc noclegowych (noclegowni) dla bezdomnych.

Wydaje się, że wymienione problemy, poza eliminacją przyczyn, przynajmniej częściowo mogą znaleźć rozwiązanie poprzez wzrost poziomu koordynacji i współpracy MOPS z innymi lokalnymi podmiotami oraz instytucjami, w tym władzami miasta, kościołem itp. Dotychczasowe działania w tym względzie zdają się być rozproszone i przez to mniej efektywne.

• ***Kultura i sport***

Baza działalności kulturalnej w Szklarskiej Porębie jest niewielka i stanowi ją Biblioteka Miejska, kino „Nefryt”, sale widowiskowe zlokalizowane w obiektach hotelowych m.in. WDW Śnieżynka, Hotel Bornit, tereny imprez i widowisk jak: Skwer Radiowej Trójki, plac hotelu „Bosman” itp. Należy dodać, że z wiodącymi obiektami tej bazy tj. biblioteką i kinem wiążą się problemy finansowo-eksploatacyjne charakterystyczne dla całego kraju. Np. likwidacja w latach 90-tych funkcjonujących wcześniej 6 punktów bibliotecznych w tak rozległym mieście jak Szklarska Poręba skutkuje jednoznacznie spadkiem czytelnictwa (wypożyczeń książek). Także działalność kina w ostatnich latach jest dość „enigmatyczna” pod kątem liczby wyświetlanych filmów, częstotliwości seansów i liczby widzów. Np. w 1997 r kino „Nefryt” w ogóle zawiesiło swoją działalność. Wymienione wcześniej sale widowiskowe i tereny imprez wykorzystywane są okazjonalne, zwłaszcza w okresie sezonu letniego i zimowego.

Na tle obniżonej w ostatnich latach aktywności kulturalnej społeczności miejscowej, należy podkreślić, że w dziedzinie kultury Szklarska Poręba pełni też funkcje o ***zasięgu ponadlokalnym***. Wynikają one zarówno ze specyfiki turystycznej, jak i tradycji kulturotwórczych miejscowości. W Szklarskiej Porębie funkcjonuje 6 placówek muzealnych oraz 2 galerie, w tym: Muzeum w Szklarskiej Porębie, Muzeum Energetyki,

Muzeum – Dom Wlastimila Hoffmana, Muzeum Mineralogiczne, Muzeum Ziemi, Muzeum „Dom braci Hauptmannów”, Galeria Autorska Kokon oraz Centrum Edukacji Artystycznej „Esplanada”, Galeria Fotografii Artystycznej J. Korpala.

Wymienione placówki kultury stanowią ważną atrakcję turystyczną Szklarskiej Poręby. Z nurtem oddziaływania o charakterze ponadlokalnym wiąże się funkcjonowanie Sudeckiego Bractwa Walońskiego, którego celem jest m.in. krzewienie średniowiecznych idei walońskich poszukiwaczy skarbów, propagowanie walorów turystycznych i krajobrazowych itd., a także szereg imprez kulturalnych – promocyjnych tzw. „wizytówek” miasta. Np. w 1999 roku zorganizowano:

- ◆ Bal Karnawałowy „Walentynki z Trójką”,
- ◆ Mistrzostwa Polski Dziennikarzy w narciarstwie Alpejskim,
- ◆ Majówka w Szklarskiej Porębie ,
- ◆ Otwarcie Skweru Program III,
- ◆ Dni Szklarskiej Poręby ,
- ◆ VI Międzynarodowe Mistrzostwa Polski w Płukaniu Złota ,
- ◆ Pożegnanie Lata ,
- ◆ Karkonoskie Spotkania Turystyczne,
- ◆ Kabaretowa scena Trójki¹.

Do podstawowych problemów rozwoju kultury w mieście można zaliczyć:

- brak wyraźnej polityki kulturalnej miasta;
- konflikt opinii społeczności miasta n. t. kształtu (profilu) imprez kulturalnych;
- braki finansowe oraz wyposażenia (dekapitalizacja, braki sprzętu itp.) w istniejących obiektach kulturalnych miasta;
- brak miejskiego ośrodka (centrum) kultury.

Jednej z przyczyn można upatrywać we względnie niskich nakładach na kulturę i sztukę z budżetu miasta. W 1998 roku udział ten wynosił 1,2%, przy odpowiednich wskaźnikach: dla powiatu 1,5% i regionu 3,4%.

W życiu społecznym Szklarskiej Poręby pewną rolę odgrywa sport. Charakterystycznym zjawiskiem w tym zakresie jest znaczenie i rozwój sportu dla stałych mieszkańców Szklarskiej Poręby oraz turystów. Taki dualizm oceny jest wskazany i

---

¹ informacja Referatu Promocji U.M. w Szklarskiej Porębie

wynika z specyfiki funkcjonalnej gminy. Na tle zaprezentowanego wcześniej wykazu obiektów sportowych Szklarskiej Poręby (por. funkcja turystyczna gminy) można stwierdzić, że stan i struktura uprawianych dyscyplin sportowych, organizacji itp.: jest bardzo skromna i sprowadza się do działalności dwóch klubów tj. „Julia” oraz „RR Szrenica”. Pierwszy z nich to ogólnodostępny klub dla dzieci i młodzieży szkolącej się w zakresie podstawowych umiejętności gry w piłkę nożną, drugi zaś szkolących się w dziedzinie sportów narciarskich. Niewątpliwie istotne znaczenie w życiu sportowym miasta posiada Szkoła Mistrzostwa Sportowego L.O. specjalizująca się w sportach zimowych, zwłaszcza w biathlonie. Z tą dyscypliną kojarzą się aktualne sukcesy sportowe miasta.

Zdecydowana większość pozostałych placówek sportu w Szklarskiej Porębie swoją działalność w sposób bezpośredni lub pośredni łączy z funkcją turystyczną miasta. Należą do nich: Przedsiębiorstwo sportowe „MARATON”, zajmujące się organizacją zgrupowań sportowych i pobytów rekreacyjno - turystycznych, Stowarzyszenie „Bieg Piastów i Medyków” reprezentujące i organizujące imprezy i zawody biegów narciarskich w okolicach Jakuszyc, w tym „Biegu Piastów”, przedsięwzięcia o **znaczeniu ponadkrajowym**. W obrębie tych placówek funkcjonują, w większości ogólnodostępne obiekty ośrodków hotelowo - szkoleniowych, wyposażonych w place rekreacyjne, boiska, hale sportowe, baseny, itp., do których zaliczyć można: „SKATE PARK” „SPORT – PARK”, Hotel „BORNIT”, Sanatorium „KRUS”, Ośrodek „Krasnoludki”, „ Południowy Stok”, „Śnieżynka”.

Ze środków budżetu miasta na kulturę fizyczną i sport, przeznacza się relatywnie mało pieniędzy. Wg danych z końca 1998 roku udział środków na ten cel wynosił zaledwie 0,4% ogółu poniesionych wydatków (powiat jeleniogórski 0,6%, region dolnośląski 2,4%). Poza brakiem odpowiednich środków finansowych, istotny problem prawie wszystkich ośrodków i placówek sportu i rekreacji w mieście stanowi zły stan zaplecza sportowego, braki sprzętu itp. Dotyczy to szczególnie placówek oświatowych oraz innych obiektów, które są w administracji Miasta.

- ***Patologie społeczne i bezpieczeństwo***

W skład struktury instytucjonalnej związanej z zapewnieniem szeroko pojętego bezpieczeństwa Szklarskiej Poręby wchodzi: Komisariat Policji, Straż Miejska, Ochotnicza Straż Pożarna oraz w mniejszym stopniu Łużycki Oddział Straży Granicznej.

Należy nadmienić, że istotny wpływ na zachowanie młodzieży miasta posiadają dyrektorzy oraz pedagodzy szkół miejscowych

Z uzyskanych informacji wynika, że do zjawisk patologicznych w Szklarskiej Porębie należy:

- ◆ przestępczość – na terenie Szklarskiej Poręby od początku drugiego półrocza 1999 roku do końca pierwszego półrocza 2000 roku, stwierdzono 449 przestępstw przy średniej wykrywalności ok. 52%. W strukturze przestępstw najczęściej występują przestępstwa przeciw mieniu (włamania i kradzieże) oraz rozboje. W cytowanym okresie względem lat poprzednich spadła ilość spraw wszczętych, natomiast znacznie wzrosła wykrywalność przestępstw. Istotnym mankamentem pozostają sprawy związane z kradzieżą samochodów, zwłaszcza jednak minimalny poziom ich wykrywalności (2,3%), jak również ogólny wzrost podstawowych rodzajów przestępstw w sezonie letniej i zimowej intensyfikacji turystyki i organizowanych imprez,
- ◆ alkoholizm – jako problem krajowy występuje także w gminie. Ocenia się, że 25-30% mieszkańców miasta stale nadużywa alkoholu. Alkoholizm mieszkańców jest skoncentrowany przestrzennie (Jakuszyce, Biała Dolina, tzw. "baraki") i obejmuje kilkadziesiąt rodzin patologicznych.⁵ Jest przyczyną zakłócania ładu i porządku publicznego, przestępstw drogowych, zaś w wielu przypadkach czynnikiem przestępczości kryminalnej. Jak już wcześniej wspomniano - alkoholizmowi przeciwdziała się zarówno poprzez funkcjonowanie MOPS, jak przede wszystkim Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Szeroki program jej działalności obejmuje m.in. prowadzenie punktu konsultacyjnego, w tym terapii indywidualnej i grupowej, profilaktykę – adresowaną głównie do dzieci i młodzieży szkół miasta. Warto zauważyć, że podobnie jak w przypadku przestępczości, problemy alkoholizmu potęgują się wraz z intensyfikacją ruchu turystycznego,
- ◆ narkomania – zidentyfikowano sprzeczność informacji. Dane Policji potwierdzają występowanie problemu narkomanii i jego narastanie w czasie, zwłaszcza w Zespole Szkół Ogólnokształcących. Jednocześnie tematu narkomani „nie zauważono” w informacji uzyskanych ze szkół Szklarskiej Poręby. Narkomanii, jako patologii szczególnie niebezpiecznej, należy poświęcać więcej uwagi. Należy podkreślić

---

⁵ Informacje Komisariatu Policji w Szklarskiej Porębie.

pozytywne efekty już podjętych działań operacyjnych policji oraz współpracy jej służb z kierownictwem szkół miejscowych. Poczynania te należy intensyfikować.

Poza zjawiskiem patologii społecznych do istotnych potencjalnych zagrożeń bezpieczeństwa ludności miasta można zaliczyć m.in.

- katastrofy środków transportowych przewożących niebezpieczne ładunki (w tym chemiczne) przez gęsto zamieszkałe centrum miasta;
- zagrożenie pożarowe zwartej zabudowy centrum miasta i trudności komunikacyjne jednostek ratowniczych związane z dostępem do pożaru;
- pogarszający się stan techniczny budynków, infrastruktury miasta, dróg komunikacyjnych, dekapitalizacja instalacji i sieci gazowych, elektrycznych, wodociągowych.

Należy zauważyć, że większość wniosków zgłoszonych przez podmioty odpowiedzialne za stan bezpieczeństwa w Szklarskiej Porębie wiąże się z koniecznością uruchomienia dodatkowych środków finansowych. Wydatki te np. dotyczące Straży Pożarnej uwzględniają zakupy sprzętu specjalistycznego, wzrost zatrudnienia itp. W opinii mieszkańców miasta poziom bezpieczeństwa jest niski, zaś zagrożenie wzrasta wraz z intensyfikacją imprez turystycznych takich jak Zlot Ciężkich Motocykli. Stwierdza się również zbyt małą ilość i częstotliwość patroli nocnych Policji oraz niską efektywność Straży Miejskiej. Sytuację komplikuje dodatkowo „brak lub niski poziom oświetlenia miejsc patologicznych”, duża ilość obiektów „bez gospodarza”.⁶ Powszechnie sugeruje się konieczność powołania Zawodowej Straży Pożarnej oraz finansowania zajęć pozalekcyjnych, sportu i oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży.

Wszystko wskazuje na zasadność opracowania kompleksowego programu na rzecz bezpieczeństwa społeczności Szklarskiej Poręby, zawierającego realny harmonogram niezbędnych działań.

---

⁶ Źródło: wypowiedzi ankietowe w ramach warsztatów strategicznych.

- **INFRASTRUKTURA TECHNICZNA**

Infrastruktura techniczna, ze względu na swoje szczególne znaczenie dla społeczności lokalnej oraz aktywności gospodarczej podmiotów zlokalizowanych w obszarze miasta, wymaga zainteresowania ze strony organów samorządu terytorialnego. Istniejące rozwiązania organizacyjno-prawne w zakresie gospodarki komunalnej w Szklarskiej Porębie umożliwiają przedstawicielom władz lokalnych sterowanie działalnością własnych jednostek gospodarczych. Zakład Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. (100% udziałów gminy) świadczy usługi z zakresu produkcji i dostawy wody, odbioru i oczyszczania ścieków. Oczyszczanie ulic i placów oraz wywóz nieczystości (stałych, płynnych) pozostaje w gestii Zakładu Estetyki i Oczyszczania Miasta Spółka z o.o. (100% udziałów gminy). Miejski Zakład Gospodarki Lokalowej (budżetowa jednostka organizacyjna) administruje szeregiem kotłowni grzewczych. W polu pośredniego oddziaływania gminy pozostaje infrastruktura techniczna związana z dostawami energii elektrycznej, energii cieplnej (w części realizowanej przez PEC), gazu, telekomunikacji i transportu.

- **Zaopatrzenie w wodę**

Administratorem infrastruktury technicznej służącej zaopatrzeniu gminy Szklarska Poręba w wodę jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. W dyspozycji przedsiębiorstwa znajdują się trzy stacje wodociągowe, 60,7 km rozdzielczej sieci wodociągowej oraz 33,7 km przyłączy wody do budynków. Terytorialny zasięg sieci wodociągowej, techniczną wydajność urządzeń oraz zgłaszane zapotrzebowanie na wodę prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 6. Podstawowe dane o wodociągach zlokalizowanych w obszarze gminy Szklarska Poręba

Lokalizacja ujęcia wody	Rejon dostawy wody	Zasoby wody $Q_{\text{śrd}}$ (m³ / doba)	Sprzedaż wody (m³ / doba)	Stopień wykorzystania ujęcia⁷
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
SUW „HUTA”	ul. Mickiewicza, Oś. Huty,	1.200	600	50,0%

⁷ Stopień wykorzystania ujęcia został ustalony jako udział sprzedaży w średniej dobowej wydajności ujęcia. Im wyższa jest wartość prezentowanego wskaźnika (bliższa 100%) tym mniejsze istnieją rezerwy wody pitnej.

Lokalizacja ujęcia wody	Rejon dostawy wody	Zasoby wody $Q_{\text{śrd}}$ (m ³ / doba)	Sprzedaż wody (m ³ / doba)	Stopień wykorzystania ujęcia ⁷
	wspomaganie ulic: Odrodzenia, Wysokiej, Parkowej, Jedności Narodowej, Krasickiego			
„Huta Julia”	ulice: Szosa Czeska, Oś. Ruczaj, Oś. Huty	150	90	60,0%
„Wysoki Kamień”	dzielnica Biała Dolina, rejon ulic: Batalionów Chłopskich, Armii Czerwonej, Schroniskowej, Oficerskiej, Wolności, Słowackiego oraz Oś. Podgórze	350	300	85,7%
„Biała Dolina”	dzielnica Biała Dolina, lewobrzeżne Os. Huty, rejon ulic: Zdrojowej, Demokratów, Orzeszkowej, Wojska Polskiego	100	80	80,0%
„Kamieńczyk”	Dzielnica Marysin, Centrum, Szklarska Poręba Średnia i Dolna	1.500	1.200	80,0%
„Łabski Szczyt”	część dzielnicy Marysin, rejon ulic Kilińskiego, Słonecznej, Krótkiej, Kasprowicza, Moniuszki, Leśnej, wspomaganie Oś. 1- go Maja	400	350	87,5%
„Jakuszyce”	dzielnica Jakuszyce	60	10	16,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

Rezerwy wody pitnej w przekroju poszczególnych ujęć charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem, przyjmując poziom z przedziału od 12,5% do 83,3% średniej dobowej wydajności. Ich najwyższy poziom można odnotować w przypadku ujęcia „Jakuszyce” (83,3%). Znaczące rezerwy występują także w ujęciach SUW „HUTA” (50,0%) i „Huta Julia” (40%). Rejony zaopatrywane przez „Łabski Szczyt” i „Wysoki Kamień” odznaczają się najniższym zapasem wody, kształtującym się odpowiednio na

poziomie 12,5% i 14,3%. Warto w tym miejscu podkreślić, uwzględniając zjawisko nierównomierności zapotrzebowania na usługi komunalne, że maksymalna dobowa, a zwłaszcza godzinowa sprzedaż wody (utożsamiana z zapotrzebowaniem na wodę) może napotkać na deficyt zdolności produkcyjnych ujęć o znaczącym średnim stopniu wykorzystania mocy przerobowych. Przejściowy niedobór wody nie zawsze może znaleźć pokrycie w rezerwach innego ujęcia. Przy czym istniejące luki w komplementarności ujęć są pochodną stanu technicznego sieci (średnice rur, kamień, a w konsekwencji niska przepustowość).

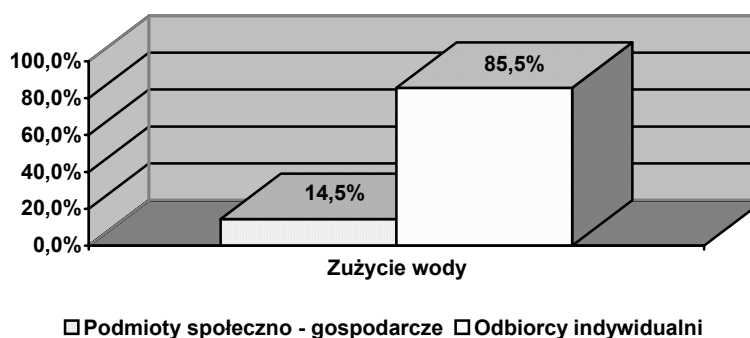
Zaprezentowana charakterystyka urządzeń sieciowych tworzy podstawę nakreślenia głównych kierunków inwestycyjnych, podnoszących efektywność gospodarki wodnej w obszarze gminy Szklarska Poręba. Postulowane zadania inwestycyjne, zgodnie z sugestiami Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o., obejmują:

- ◆ wymianę sieci wodociągowej,
- ◆ budowę nowoczesnych stacji uzdatniania wody.

Wymienione inwestycje o charakterze postulatywnym powinny zostać poprzedzone analizami techniczno-ekonomicznymi.

Strukturę odbiorców wody prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Struktura usługobiorców według grup odbiorców wody (procentowy udział w sumarycznej liczbie podmiotów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Spółki z o.o.

Z zaprezentowanych wielkości wynika jednoznacznie, że dominującą grupę usługobiorców tworzą odbiorcy indywidualni (85,5% ogółu obsługiwanych podmiotów). Jednostki społeczno-gospodarcze stanowią jedynie 14,5 % ogólnej liczby korzystających z sieci. Uwzględniając znikomy stopień uprzemysłowienia Szklarskiej Poręby można

wnioskować, że rozkład usługobiorców pod względem zgłaszanego zapotrzebowania na wodę odznacza się wysokim stopniem podobieństwa.

Za wyznacznik poziomu zaspokojenia potrzeb w zakresie gospodarki wodnej można przyjąć: terytorialny zasięg układu wodociągowego, stopień wykorzystania ujęć oraz jakość wody pitnej.

Stopień wykorzystania ujęć wody został zaprezentowany w początkowej części niniejszego opracowania. Warto jednak w tym miejscu przypomnieć, że niektóre rejony Szklarskiej Poręby są potencjalnie zagrożone deficytem wody, zwłaszcza w godzinach maksymalnego zapotrzebowania.

Zasoby wody spełniają wszelkie wymogi sanitarne dla wody pitnej i są bezpieczne pod względem bakteriologicznym. Za niewątpliwą jednak ich wadę należy uznać znaczne zabarwienie (pochodna pokładów borowiny).

Układ wodociągowy odnotowuje najwyższą ocenę przy zastosowaniu kryterium terytorialnego zasięgu sieci. Stopień zwodociągowania gminy kształtuje się na poziomie 100 %. Notę tę obniża jednak znaczący stopień dekapitalizacji urządzeń sieciowych⁸.

Podsumowując a zarazem wzbogacając treść diagnozy o informacje z warsztatów strategicznych⁹, układ sieciowych dostaw wody prezentuje się korzystnie z punktu widzenia:

- ◆ imponującej liczby ujęć wody,
- ◆ znaczącego zapasu zasobów wody pitnej,
- ◆ usytuowania ujęć, zezwalającego na wykorzystanie sił grawitacji w procesie dostaw wody,
- ◆ budowanego zbiornika retencyjnego (inwestycja Nadleśnictwa).

Natomiast za niewątpliwie ułomności należy przyjąć:

- ◆ wysoki stopień dekapitalizacji i awaryjności urządzeń sieciowych,
- ◆ niski stopień zaawansowania technologicznego urządzeń uzdatniających wodę oraz ich zbyt małą liczbę,
- ◆ okresowe deficyty wody (czas suszy),
- ◆ sezonowe spadki ciśnienia w sieci nakładające się na okresy wzmożonego ruchu turystycznego,

---

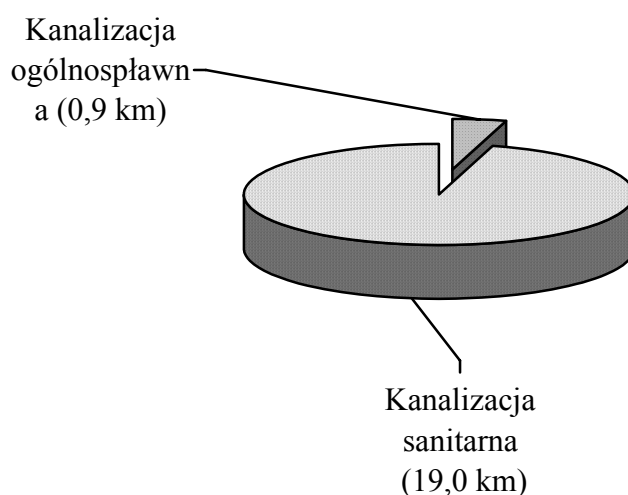
⁸ Zgodnie z opinią Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. „stan techniczny urządzeń wodociągowych nie spełnia aktualnych wymogów”

⁹ **Diagnoza, zgodnie z przyjętą metodą konstrukcji strategii, opiera się na potencjale informacyjnym dokumentacji źródłowej i formułowanych wniosków w trakcie warsztatów strategicznych. Stąd też w podsumowaniu każdej części infrastruktury technicznej uwzględniono opinie lokalnych liderów (uczestników warsztatów).**

- ◆ niskie walory smakowe i estetyczne wody (barwa – pochodna pokładów borowiny);
  - ◆ niski stopień pewności dostaw (zamarzanie wody w sieci);
  - ◆ luki w zakresie dokumentacji technicznej i inwentaryzacyjnej urządzeń sieciowych;
  - ◆ kapitałochłonność inwestycji (pochodna rozległego obszaru miejskiego, ukształtowania terenu, rozproszonej zabudowy);
  - ◆ cementowo-azbestowe fragmenty układu wodociągowego, różniące się ze współczesnymi wymaganiami techniczno-eksploatacyjnymi,
  - ◆ ograniczoną alternatywność ujęć zasilających sieć (wysoki stopień integracji układu sieciowego znajduje negatywną przeciwwagę w średnicach, odłożonym kamieniu, a w konsekwencji niskiej przepustowości rur).
- ***Odrowadzanie i oczyszczanie ścieków***

Odrowadzanie i oczyszczanie ścieków pozostaje w gestii Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. Sieć kanalizacyjna gminy ma długość zaledwie 19,9 km. W strukturze sieci przeważa kanalizacja sanitarna.

Wykres 3. Struktura sieci kanalizacyjnej gminy Szklarska Poręba

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

Stan techniczny urządzeń kanalizacyjnych, w opinii administratora sieci, należy uznać za nieodpowiadający aktualnym potrzebom Szklarskiej Poręby.

Postępujący proces degradacji środowiska wymusił rozwiązania prawne nakładające na gminę nie tylko obowiązek odrowadzania, ale również oczyszczania ścieków. Obecna infrastruktura techniczna uniemożliwia prowadzenie właściwej

gospodarki w tym zakresie, mimo iż gmina dysponuje trzema oczyszczalniami ścieków. Ich rodzaje i techniczne parametry eksploatacyjne prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 7. Oczyszczalnie ścieków w gminie Szklarska Poręba

Lokalizacja	Rodzaj oczyszczalni	Średnia dobowo zdolność przerobowa	Średnia dobowo ilość odprowadzanych ścieków	Odbiornik
ul. Prusa	mechaniczno – biologiczna	2.000 m ³ / dobę	957 m ³ / dobę	rz. Kamienna
ul. Hoffmana	mechaniczno – biologiczna	800 m ³ / dobę	239 m ³ / dobę	Czeska Struga
ul. Jeleniogórska	-	nie jest eksploatowana	15 m ³ / dobę	rz. Kamienna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

Problemy związane z systemem odprowadzania i oczyszczania ścieków mają dwa aspekty. Po pierwsze, gmina nie dysponuje zintegrowanym układem kanalizacyjnym. Poza zasięgiem sieci znajdują się wyższe partie dzielnicy Biała Dolina, a także Szklarska Poręba Średnia i Dolna. Warto również nadmienić, że wskaźnik liczby mieszkań w budynkach podłączonych do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby mieszkań kształtuje się na bardzo niskim poziomie, tj. około 38%. Po drugie, stopień oczyszczania ścieków odprowadzanych z poszczególnych wylotów kanalizacyjnych trudno uznać za zadowalający.

Obecny stan układu kanalizacyjnego w gminie Szklarska Poręba wymaga przeprowadzenia szeregu inwestycji, związanych z modernizacją i rozbudową urządzeń sieciowych. Za pożądane należy przyjąć następujące działania:

1. zinwentaryzowanie sieci kanalizacyjnej z jednoczesnym uwzględnieniem jej stanu technicznego i przydatności do dalszej eksploatacji,
2. opracowanie i wdrożenie koncepcji przebudowy i rozwoju układu kanalizacyjnego (skanalizowanie dzielnic Szklarskiej Poręby Średniej i Dolnej),
3. przeprowadzenie modernizacji komunalnych oczyszczalni ścieków (dostosowanie parametrów wyjściowych do obowiązujących norm jakościowych, wzrost wydajności), a także budowę nowej oczyszczalni dla rejonu Szklarskiej Poręby Średniej i Dolnej.

Realizacja przedstawionych zamierzeń inwestycyjnych umożliwi wstrzymanie lub znaczące wyhamowanie procesu degradacji środowiska naturalnego.

Osobny problem tworzy wywóz nieczystości z terenów nie objętych zasięgiem sieci kanalizacyjnej. Gmina Szklarska Poręba nie posiada wylewiska ścieków, wywożonych z szamb i osadników. Mając na uwadze, że kompleksowe skanalizowanie obszarów gminy obejmie kilkuletni okres czasowy należy uznać za niezbędne jak najszybsze wybudowanie zlewni ścieków. Funkcję tę, zgodnie z informacją pozyskaną w trakcie warsztatów strategicznych, może realizować zmodernizowana oczyszczalnia ścieków przy ul. Hoffmana.

Konkludując, system odprowadzania i oczyszczania ścieków w mieście Szklarska Poręba należy ocenić negatywnie. Analizowany segment infrastruktury technicznej cechuje:

- ◆ niski stopień integracji (rozległy obszar miejski pozbawiony kanalizacji),
- ◆ niewydolność (przestarzałe technologicznie oczyszczalnie ścieków),
- ◆ nieszczelność urządzeń sieciowych i szamb przydomowych (znaczące ładunki zanieczyszczeń przedostają się do środowiska naturalnego),
- ◆ wysoki stopień dekapitalizacji.

Ponadto problemy pogłębia:

- ◆ nieracjonalna gospodarka ściekowa (szamba przydomowe jako alternatywa wysokich kosztów przyłączenia do kolektorów),
- ◆ odprowadzanie nie oczyszczonych ścieków do potoków górskich,
- ◆ luka w zakresie dokumentacji technicznej i inwentaryzacyjnej urządzeń sieciowych,
- ◆ kapitałochłonność inwestycji (pochodna rozległego obszaru miejskiego, ukształtowania terenu i rozproszonej zabudowy),
- ◆ brak koncepcji kompleksowego uregulowania gospodarki ściekowej,
- ◆ brak wylewiska dla ścieków wywożonych z przydomowych szamb i osadników.

Korzystne warunki dla efektywnej gospodarki ściekowej kreują:

- ◆ techniczne możliwości modernizacji oczyszczalni ścieków,
- ◆ konfiguracja terenu, zezwalająca na grawitacyjny zrzut ścieków.

- ***Zaopatrzenie energetyczne***

Zaopatrzenie w energię cieplną

Podstawowe źródła zaopatrzenia miasta w energię cieplną tworzą:

- ◆ kotłownia osiedlowa przy ul. 1 Maja 35 (administrator: Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Szklarskiej Porębie);

- ◆ 25 kotłowni lokalnych (administrator: Miejski Zakład Gospodarki Lokalowej w Szklarskiej Porębie);
- ◆ kotłownie indywidualne, wybudowane dla potrzeb budynków mieszkalnych lub użyteczności publicznej (np. szkoły, przedszkola);
- ◆ paleniska indywidualne.

Zaprezentowane źródła pozyskiwania energii cieplnej w przeważającej części pozostają w kolizji z ochroną środowiska naturalnego. Kotłownie lokalne, administrowane przez Miejski Zakład Gospodarki Lokalowej, notują wysokie wartości emisji substancji szkodliwych - 24 spośród nich bazuje na opale stałym, tylko w jednym przypadku czynnikiem grzewczym jest gaz. Podobna sytuacja występuje w przypadku palenisk indywidualnych¹⁰. Biegunowo przeciwny wizerunek tworzy nowoczesna, automatyczna kotłownia gazowa zlokalizowana przy ul 1-go Maja 35. Gestor tej kotłowni – Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Szklarskiej Porębie – zaopatruje w energię ciepłą jedynie 14 obiektów mieszkalnych (osiedle mieszkaniowe w rejonie ulic: 1-go Maja i Małej). W skali Szklarskiej Poręby stanowi to znikomy odsetek.

Przyjazny środowisku naturalnemu układ ciepłowniczy PEC-u został wyposażony w kotły firmy Viessmann typu Paromat Triplex (znamionowa moc cieplna 0,72 MW) zasilane gazem sieciowym GZ – 50. System dostaw oparty jest na sieci ciepłej, której nośnikiem jest woda. Powstające ścieki kierowane są bezpośrednio do oczyszczalni. Przyjęte rozwiązania istotnie ograniczyły emisję substancji szkodliwych. Zanieczyszczenia w ujęciu rocznym sięgają: 0,008 Mg/a pyłu ogółem, 0,6 Mg/a dwutlenku azotu oraz 0,168 Mg/a tlenku węgla. Wartości te zezwalają na zakwalifikowanie obiektu do I klasy oddziaływania. Równie korzystne rozwiązania zastosowano w układzie rozprowadzającym. Dwuprzewodowa sieć ciepła składa się z rur preizolowanych z sygnalizacją alarmową (sieć zewnętrzna) oraz rur stalowych (sieć wewnętrzna). „Montaż rurociągów preizolowanych wykonano na podsypce piaskowej (grubość min 10 cm), odpowiednio zagęszczonej. Rurociągi obsypano 10 cm warstwą piasku ..... Na załamaniach trasy występują strefy kompensacji, które zabezpieczono matami piankowymi. Rurociąg został pokryty izolacją termiczną. Ponadto zaprojektowano dwa obwody instalacji alarmowej. Pierwszy od kotłowni do budynku 35 G, drugi od budynku 35 G do końca sieci. Część sieci została zamontowana w piwnicach budynków mieszkalnych. W przypadku budynku 35 G jest to sieć tranzytowa o średnicy nominalnej

---

¹⁰ Wdrożony system sprzedaży komunalnych zasobów mieszkaniowych oraz ulg w podatkach lokalnych zainicjował pozytywną tendencję w zakresie proekologicznej modernizacji czynników grzewczych. Skala zjawiska jednak nie rozwiązała kompleksowo istniejących problemów w tym zakresie.

100 i 125 mm, w pozostałych przypadkach jest to sieć o średnicy nominalnej 50 mm prowadzona od istniejących węzłów. W każdym węźle, w celu regulacji przepływu ciśnienia dyspozycyjnego, zamontowano zawory regulacyjno – pomiarowe.”¹¹

Przeprowadzona charakterystyka fragmentu systemu wytwarzania i rozprowadzania energii cieplnej ukazuje wzorcowe rozwiązania w diagnozowanym segmencie infrastruktury technicznej. Warto jednak przypomnieć, że zdecydowanie większą część gminy obsługują kotłownie (paleniska) dalekie od harmonijnego układu ze środowiskiem naturalnym. W tych warunkach za niezbędne należy uznać:

1. maksymalne, zgodne z racjami ekonomicznymi, zintegrowanie układu ciepłowniczego miasta,
2. rozbudowę mocy produkcyjnych proekologicznych źródeł energii cieplnej,
3. proekologiczne działania, zmierzające w swym końcowym efekcie do całkowitego zastąpienia kotłowni konwencjonalnych (paliwo stałe) efektywniejszymi ekonomicznie i przyjaznymi środowisku naturalnemu kotłowniami gazowymi, olejowymi lub energetycznymi.¹²

Podsumowując, gospodarka cieplna na terenie gminy Szklarska Poręba ma charakter zdecentralizowany. Zintegrowany układ ciepłowniczy obejmuje jedynie ulice obsługiwane przez PEC Spółka z o.o. Podstawowe problemy tworzą:

- ◆ liczne paleniska indywidualne i kotłownie lokalne, pozostające w układzie kolizyjnym ze środowiskiem naturalnym,
- ◆ ograniczone środki budżetowe na programy proekologicznej modernizacji komunalnych kotłowni lokalnych.

W tych warunkach pozytywnie oddziałują:

- ◆ alternatywne, potencjalne, proekologiczne źródła pozyskania energii cieplnej (gaz, energia elektryczna)
- ◆ lokalne ulgi podatkowe, wspierające proekologiczne modernizacje instalacji grzewczych,
- ◆ występujące tendencje w zakresie proekologicznej modernizacji indywidualnych systemów grzewczych.

Zaopatrzenie w gaz

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrzenie gminy w gaz jest Dolnośląski Okręgowy Zakład Gazownictwa we Wrocławiu – Oddział (Zakład) Gazowniczy w

---

¹¹ Informacja Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Szklarskiej Porębie z dnia 24.07.2000 r. (L. Dz. 166/07/2000)

¹² Zgodnie z informacją Miejskiego Zakładu Gospodarki Lokalowej 17 kotłowni konwencjonalnych można wyposażyć w gazowy, proekologiczny czynnik grzewczy. W pozostałych 7 – z uwagi na brak gazu sieciowego – można wdrożyć układ grzewczy oparty na energii elektrycznej.

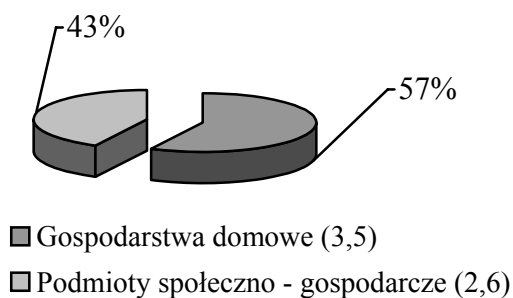
Zgorzelcu (jednostka organizacyjna Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. z siedzibą w Warszawie).

Szklarska Poręba otrzymuje gaz ziemny GZ-50 dostarczany gazociągiem przesyłowym średniego ciśnienia Dn 225 ze stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia w Cieplicach Śląskich Zdrój. W obrębie miasta zlokalizowano trzy stacje redukcyjno-pomiarowe II stopnia (ul. Wrzosowa, Piastowska i Mikołaja Kopernika). Przy czym układ rozprowadzający oparto głównie na sieci średniego ciśnienia. Odcinki sieci niskiego ciśnienia stanowią zaledwie 15% ogólnej długości sieci rozdzielczej (41,7 km). Znacząca grupa odbiorców gazu niskiego ciśnienia korzysta z sieci średniego ciśnienia, obniżanego we własnym zakresie poprzez różnego rodzaju urządzenia redukcyjne (reduktory, stacje i węzły redukcyjne). Stan techniczny urządzeń sieciowych, w ocenie Zakładu Gazowniczego w Zgorzelcu, należy uznać jako dobry.

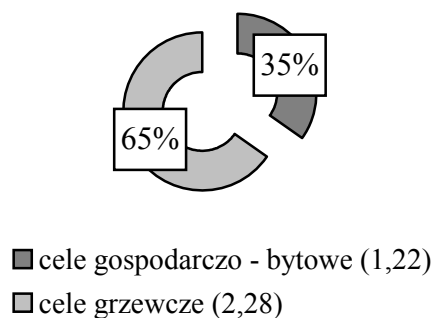
Strukturę odbiorców gazu wg zgłaszanego zapotrzebowania ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Struktura odbiorców gazu wg zgłaszanego zapotrzebowania w 1997 r.
(dane w mln m³)

Struktura odbiorców gazu

Zużycie gazu w gospodarstwach domowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Szklarskiej Porębie

Dominującą grupę konsumentów tworzą gospodarstwa domowe (3,5 mln m³, co stanowi 57% ogólnego poboru gazu), wykorzystujące gaz zarówno do celów tradycyjnych (1,22 mln m³; 35% ogólnego zużycia gazu w gospodarstwach domowych) jak i grzewczych. Poziom zastosowania gazu jako czynnika grzewczego należy uznać za znaczący (2,28 mln m³; 65% zgłaszanego przez gospodarstwa domowe zapotrzebowania na gaz ziemny) choć daleki od zadawalającego. W grupie podmiotów społeczno-

gospodarczych, absorbujących 2,6 mln m³ gazu (43 % globalnego zużycia), warto wyodrębnić pensjonaty zużywające ponad 1,0 mln m³ gazu.

Stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie sieciowych dostaw gazu można zilustrować stosunkiem liczby mieszkań w budynkach podłączonych do sieci do ogólnej liczby mieszkań w mieście. Współczynnik ten dla Szklarskiej Poręby przyjmuje poziom ok. 60%. Sieciowych dostaw gazu są pozbawione tereny położone w południowo – zachodnim obszarze miasta.

Problem stopnia sieciowej gazyfikacji miasta należy łączyć z rozwojem proekologicznej energetyki ciepłej. Stąd też w polu zainteresowań inwestycyjnych gminy szczególne miejsce powinny zająć projekty prowadzące do rozwoju tej części infrastruktury technicznej. Warto również odnotować fakt, że realizacja tych przedsięwzięć może napotkać na bariery natury finansowo – ekonomicznej. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowych warunków przyłączania do sieci gazowych (Dz. U. Nr 93 z 1998 r. poz. 588) oraz obowiązującym Prawem Energetycznym (Dz. U. Nr 54 poz. 348), inwestycje tego typu należy poprzedzić analizą efektywności ekonomicznej. Opłacalność planowanych przedsięwzięć w znacznym stopniu jest uzależniona od liczby podmiotów, posiadających tytuł prawny do obiektu, wyrażających zainteresowanie przyłączeniem do sieci gazowniczej. Inną barierą mogą okazać się źródła finansowania. W grupie inwestorów powinny znaleźć się, obok Zakładu Gazowniczego w Zgorzelcu, także inne podmioty. W przeciwnym wypadku procesy rozwoju infrastruktury będą limitowane wysokością dyspozycyjnych środków inwestycyjnych gestora sieci.

Reasumując, podstawowe problemy w sferze zaopatrzenia gminy Szklarska Poręba w gaz przyjmują postać:

- ◆ niskiego stopnia gazyfikacji,
- ◆ wysokiego stopnia korelacji procesów gazyfikacji z limitem inwestycyjnym Zakładu Gazowniczego (brak alternatywnych źródeł finansowania inwestycji),
- ◆ kapitałochłonności inwestycji (rozległy obszar miejski, ukształtowanie terenu, rozproszona zabudowa).

Jedyny atut analizowanego segmentu infrastruktury sprowadza się do dobrej oceny stanu technicznego urządzeń sieciowych.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Usługodawcą w zakresie dostaw energii elektrycznej jest Zakład Energetyczny w Jeleniej Górze.

Energia elektryczna dociera do gminy napowietrzną linią wysokiego napięcia (110 kV) ze stacji w Piechowicach. Redukcję napięcia zapewniają: stacja transformatorowa R110/20 (GPZ) zlokalizowana w Szklarskiej Porębie Średniej oraz miejskie stacje transformatorowe sN/nN. Przepływ energii między stacjami transformatorowymi odbywa się przy wykorzystaniu linii napowietrzno - kablowych średniego napięcia 20 kV, z wyjątkiem jednej linii o napięciu 10 kV, zasilającej stację transformatorową Śnieżne Kotły. W strukturze sieciowego układu rozdzielczego dominują linie napowietrzne (ok. 98%).

Zgodnie z sugestiami Urzędu Miasta poprawa parametrów sieci wymaga:

- ◆ sukcesywnej likwidacji napowietrznych linii rozdzielczych na rzecz sieci kablowych;
- ◆ przeprowadzenia modernizacji oświetlenia ulic.

Zintegrowany układ sieci energetycznej w połączeniu z istniejącymi rezerwami mocy jedynie z pozoru pozwala na stwierdzenie, że prezentowany element infrastruktury technicznej zaspakają bieżące potrzeby Szklarskiej Poręby. Dominacja w strukturze sieci linii napowietrznych prowadzi do wysokiej awaryjności (konsekwencja występujących wiatrów i burz), a tym samym obniża stopień pewności zasilania energetycznego. Ponadto gmina odczuwa wyraźny deficyt w zakresie stacji transformatorowych średniego napięcia. Procesy inwestycyjne, podobnie jak w innych częściach infrastruktury technicznej, odznaczają się ponadnormatywną kapitałochłonnością, wynikającą z rozległości obszaru miejskiego, ukształtowania terenu i rozproszonej zabudowy.

• ***Oczyszczanie miasta i gospodarka odpadami***

Zakres zadań w sferze gminnej gospodarki odpadami oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację przedstawia tabela 8.

Tabela 8. Podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w sferze gminnej gospodarki odpadami.

Podmiot	Zakres wykonywanych zadań
Zakład Usług Komunalnych w Bukowcu	administrator składowiska odpadów komunalnych
Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta Spółka z o.o. z siedzibą w Szklarskiej Porębie	wywóz nieczystości stałych, płynnych z terenu gminy oczyszczanie ulic i placów
Zakład Usług Komunalnych z Piechowic	wywóz nieczystości stałych z terenu gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Estetyki i Oczyszczania Miasta Spółka z o.o.

Usuwanie odpadów stałych wspólnie stanowi kłopotliwy problem w funkcjonowaniu miast. Odpady powstają w związku z egzystencją ludzi (stałe odpady bytowe) lub ich produkcyjną działalnością (odpady przemysłowe). Masa stałych odpadów systematycznie wzrasta na skutek rozwoju przemysłu opakowań, szybszej rotacji dóbr użytkowych, braku motywacji do stosowania recyklingu, itp. W każdym czasie i miejscu emisja odpadów stałych obejmuje tzw. emisję całkowitą oraz zarejestrowaną. Emisja zarejestrowana zawiera w sobie masę odpadów wywożonych na zorganizowane wysypisko miejskie.

Zarejestrowana emisja odpadów stałych sięga w Szklarskiej Porębie ok. 1.500 m³ w skali miesiąca. Wywóz nieczystości realizowany jest w 80% przez Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta Spółka z o.o., a w dalszych 20% przez Zakład Usług Komunalnych z Piechowic. Zorganizowany system wywożenia odpadów komunalnych nie wyeliminował problemu tzw. dzikich wysypisk. Szacuje się że ok. 10% gospodarstw domowych i jednostek gospodarczych nie może wylegitymować się umową na wywóz nieczystości, ani też dowodem dostarczenia odpadów na zorganizowane wysypisko. Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta, zapobiegając negatywnym konsekwencjom powstawania „dzikich” wysypisk, współpracuje ze Strażą Miejską. Organy porządkowe na bieżąco są informowane o miejscach powstawania nielegalnych składowisk odpadów, co staje się podstawą przeprowadzenia kontroli umów na wywóz nieczystości w grupie skupionych wokół nich podmiotów. Przedmiotowy zakres działań warto rozszerzyć o:

- ◆ znakowanie powtarzających się miejsc nielegalnego gromadzenia odpadów tablicami informacyjnymi, zakazującymi kontynuowania tego procederu;
- ◆ przeprowadzanie okresowych kontroli, przy wykorzystaniu Straży Miejskiej i pracowników Urzędu, wśród mieszkańców miasta oraz podmiotów gospodarczych w zakresie formalnego uregulowania spraw związanych z wywozem nieczystości komunalnych.

Szklarska Poręba korzysta z wysypiska odpadów komunalnych usytuowanego w Ściegnach - Kostrzycy. Wysypisko to znajduje się w fazie budowy. Realizacja inwestycji spoczywa w rękach Związku Gmin Karkonoskich, natomiast bieżące administrowanie mieści się w zakresie obowiązków Zakładu Usług Komunalnych w Bukowcu. Projekt inwestycyjny wspomagają środki pomocowe. W przyszłości wysypisko osiągnie parametry zgodne ze współczesnymi wymaganiami utylizacji odpadów.

Racjonalizacja gospodarki w zakresie nieczystości komunalnych wymaga także podjęcia działań zmierzających do wdrożenia systemu segregacji stałych odpadów bytowych. Z tego punktu widzenia za niezbędne należy uznać wyposażenie miasta w

odpowiednie pojemniki kontenerowe, a także opracowanie informatora dla mieszkańców, jasno określającego przyjęte zasady segregacji śmieci.

Kompleksowo rozwiązany problem, w wymiarze terytorialnym, wywozu nieczystości komunalnych pozwala na sformułowanie wniosku, że potrzeby lokalnej społeczności w analizowanym segmencie są w pełni zaspokojone.

Zestawiając atuty i wady w obszarze oczyszczania miasta oraz gospodarki odpadami należy szczególnie pozytywnie ocenić:

- ◆ dobrze zorganizowany system wywozu nieczystości komunalnych,
- ◆ alokację wysypiska śmieci poza obszarem gminy, zachowującą walory krajobrazowe Szklarskiej Poręby,
- ◆ uczestnictwo gminy w programie Związku Gmin Karkonoskich w zakresie utylizacji i segregacji odpadów komunalnych,

Negatywną stroną tworzą:

- ◆ „dzikie” wysypiska śmieci,
- ◆ brak odpowiedniego sposobu segregacji stałych odpadów bytowych,
- ◆ wysokie koszty usług (pochodna rozległości obszaru miejskiego, warunków klimatycznych, ukształtowania terenu, odległości do wysypiska śmieci),
- ◆ zdekapitalizowane środki trwałe Zakładu Estetyki i Oczyszczania Miasta.

- ***Transport***

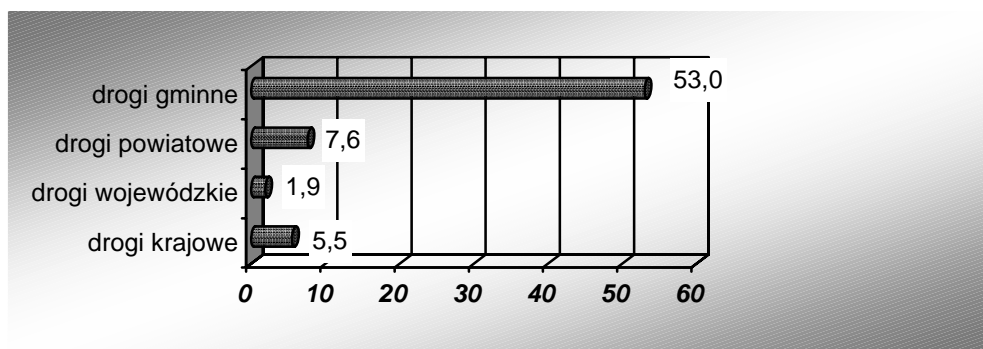
Komunikacja drogowa

Połączenia komunikacyjne w przestrzeni uznaje się za istotny czynnik lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Wyznacznikiem efektywności tych połączeń staje się między innymi istniejąca sieć dróg.

Drogowy układ komunikacyjny Szklarskiej Poręby obejmuje 97 ulic o łącznej długości 68 km. Istniejącą sieć dróg ilustruje wykres 5.

System dróg charakteryzuje się nieregularnością, podyktowaną konfiguracją terenu i związaną z nią zabudową. W rejonie centrum występuje znaczne zagęszczenie sieci drogowej stanowiące wyraźne przeciwieństwo peryferyjnych obszarów miasta.

Wykres 6. Sieć dróg w granicach administracyjnych Szklarskiej Poręby (km)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Szklarskiej Porębie

Gęstość sieci drogowej wyznacza jedynie fizyczne możliwości przemieszczania się w przestrzeni. Efektywność połączeń komunikacyjnych zależy przede wszystkim od parametrów technicznych dróg, w tym rodzaju zastosowanej nawierzchni. Drogi krajowe (ciąg ulic: Jedności Narodowej, Jeleniogórskiej, Władysława Sikorskiego oraz Szosy Czeskiej) i wojewódzkie (ulice: Dworcowa, Armii Krajowej) zostały wyposażone w ulepszoną nawierzchnię asfaltową. W przypadku dróg powiatowych obok dróg asfaltowych o nawierzchni ulepszonej (ulice: 11-go Listopada, 1-go Maja, Piastowska, Uroczą i Pętla PKS) występują drogi brukowe (ulice: Wojska Polskiego, J. Kilińskiego). W strukturze dróg gminnych przeważają asfaltowe ciągi komunikacyjne. Negatywny obraz ich stanu technicznego dopełnia przekrój ulic bez wyraźnie oddzielonych chodników, podwyższonych krawężników i sprawnych systemów odwodnienia¹³.

Planowane i niezbędne inwestycje stanowią swoiste dopełnienie diagnozy układu sieciowego dróg. Zamierzenia inwestycyjne można tu sklasyfikować w dwóch podstawowych kategoriach. Pierwsza z nich dotyczy bieżącego utrzymania dróg, natomiast druga przyszłościowego rozwiązania problemów komunikacyjnych.

W zakresie remontów bieżących podstawowe projekty infrastrukturalne są związane z poprawą parametrów ulic: Odrożenia, Wzg. Paderewskiego, Mickiewicza aż do ul. Turystycznej (rejon dolnej stacji wyciągu na Szrenicę).

Podstawowy problem istniejącego układu komunikacyjnego Szklarskiej Poręby sprowadza się do przebiegu przez centrum miasta dwóch dróg o znaczącym natężeniu ruchu, tj. drogi krajowej nr 3 (trasa Jelenia Góra – Jakuszyce) oraz drogi 362 (trasa Jelenia Góra – Świeradów Zdrój). W kierunku granicy państwa szacunkowe natężenie ruchu sięga 6.000 pojazdów na dobę, natomiast w przypadku ciągu komunikacyjnego Jelenia Góra – Świeradów Zdrój 1.400 pojazdów na dobę. Negatywne strony tak wysokiego natężenia

¹³ za wyjątkiem centrum miasta

ruchu potęguje uczestniczący w nim ciężki transport kołowy (TIR). W konsekwencji rejon centrum miasta odznacza się niskim stopniem bezpieczeństwa komunikacji pieszej i samochodowej. Warto również podkreślić, że emisja spalin i hałas ruchu kołowego pozostaje w wyraźnej kolizji z turystycznymi walorami Szklarskiej Poręby. W tych warunkach odciążenie drogi krajowej nr 3 należy uznać za jedno z priorytetowych zadań w sferze infrastruktury technicznej. Wyeliminowanie tranzytowego ruchu kołowego z centrum obszaru miasta wymaga budowy trasy obwodowej z przebiegiem po południowej i północnej stronie rzeki Kamiennej.

Wyeksploatowane nawierzchnie dróg i wysokie natężenie ruchu kołowego negatywnie dopełnia problem miejsc parkingowych. System parkowania pojazdów obejmuje miejsca postojowe w rejonie: ul. Franciszkańskiej, ul. Wyszyńskiego, ul. Kilińskiego oraz centrum miasta (południowa strona ul. Jedności Narodowej), hotelu Karkonosze, dolnej stacji wyciągu (ul. Turystyczna), drogi krajowej nr 3 (teren dojścia do Wodospadu Szklarki), a także skrzyżowania Szosy Czeskiej i ul. Odrodzenia. Z pozoru imponująca sieć parkingów dysponuje zaledwie 250 miejscami parkowania pojazdów. Ich niedostateczna ilość przyczynia się do nagminnego pozostawiania samochodów w miejscach niedozwolonych, generujących zagrożenia dla ruchu pieszego i kołowego. Uwzględniając aktualną sytuację, prognozy motoryzacyjne, a w szczególności dynamikę rozwoju funkcji turystycznej gminy warto już dziś zastanowić się nad zaprojektowaniem i wdrożeniem systemów parkingowych, uwzględniających:

- ◆ dostępność komunikacyjną od głównych dróg,
- ◆ prawidłowy system oznakowania znakami drogowymi,
- ◆ podniesienie efektywności wykorzystania miejsc parkingowych w centrum poprzez zastosowanie opłaty taryfowej, zróżnicowanej progresywnie do czasu postoju.

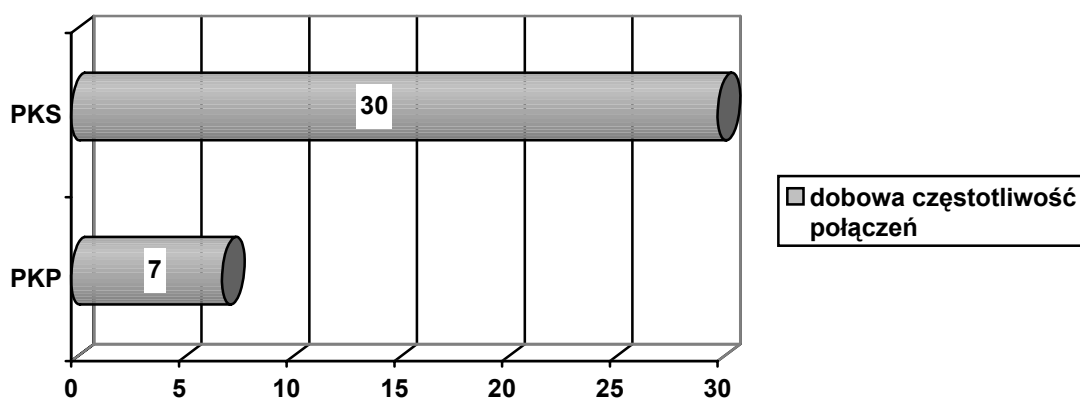
Niezależnie od parkingów w centrum, władze gminy powinny nawiązać współpracę z administratorami osiedli mieszkaniowych, prowadzącą do opracowania planów zagospodarowania terenów osiedli pod kątem ich przystosowania do parkowania pojazdów mieszkańców, z preferencją organizacji parkingów strzeżonych. Przy organizacji parkingów osiedlowych należy dążyć do ich zabezpieczenia w stosowną infrastrukturę (najazdowe kanały naprawcze, miejsca do mycia pojazdów wyposażone w taryfikatory zużycia wody).

Komunikacja zbiorowa

Potrzeby z zakresu lokalnych i ponadlokalnych przemieszczeń przestrzennych ludności zaspokajają kolejowa i autobusowa komunikacja zbiorowa. Dostępność usług przewozowych, definiowaną dobową częstotliwością połączeń, przedstawia wykres 7.

Pasażerskie usługi transportowe w zakresie ruchu autobusowego świadczy głównie jeleniogórski PKS. Szklarska Poręba posiada bezpośrednie połączenia komunikacyjne m.in. z takimi miejscowościami jak: Bolesławiec, Brzeg, Karpacz, Lubin, Lubań, Łódź, Świeradów Zdrój, Turek, Wrocław, Warszawa, Praga. Dogodny dojazd do znaczących aglomeracji miejskich tworzy pośrednie linie połączeń (z przesiadką) z każdą miejscowością w kraju. Równie korzystnie przedstawia się sieć przystanków autobusowych. Wśród nich pierwszorzędne znaczenie posiada Plac PKS (Szklarska Poręba Górna, zbieg ul. 1-go Maja i Jedności Narodowej), grupujący kilka stanowisk przystankowych z nadbudowaną wiatą. Mieszkańcy oraz turyści mogą korzystać także z przystanków usytuowanych w: Szklarskiej Porębie Dolnej, okolicy Wodospadu Szklarki, rejonie wyciągu oraz Zakrętu Śmierci. W sumie w gminie zlokalizowano 6 przystanków autobusowych.

Wykres 7. Dobowa częstotliwość połączeń kolejowych i autobusowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Szklarskiej Porębie

Układ połączeń autobusowych uzupełnia jednotorowa linia kolejowa nr 311 relacji Jelenia Góra – Szklarska Poręba (Dolna, Średnia, Górna) – Czechy. Przy czym aktualnie pociągi kończą swój bieg w Szklarskiej Porębie Górnej. Uatrakcyjnienie trakcji kolejowej można łączyć z otwarciem ruchu przygranicznego, tj. trasy Szklarska Poręba – Harrachov. Sinusoidalny przebieg torów kolejowych wydłużający czas przejazdu, z jednej strony, można postrzegać w kategoriach negatywnych, z drugiej natomiast, uznać za swoistą

atrakcję turystyczną (walory krajobrazowe). Za niewątpliwą wadę kolejowego transportu pasażerskiego należy przyjąć brak kursów dalekobieżnych. Warto jednak zwrócić uwagę, że ich niedostatek rekompensuje bliskość i dogodność połączeń komunikacyjnych z Jelenią Górą. Funkcjonalnie transport PKP wypełnia rolę środka dojazdu do pracy oraz obsługi ruchu turystycznego. Zarówno w jednym jak i drugim przypadku powstają istotne niedogodności związane z oddaleniem stacji kolejowych od głównych ciągów komunikacji autobusowej.

Reasumując, najistotniejsze problemy układu komunikacyjnego miasta to:

- ◆ stan techniczny dróg (zły system odwodnień, niedostateczna szerokość, zniszczone nawierzchnie),
- ◆ znaczące natężenie ruchu samochodowego, w tym ciężarowego transportu kołowego (brak obwodnicy),
- ◆ wyraźnie rysujące się niedostatki w zakresie miejsc parkingowych.,
- ◆ brak komunikacji miejskiej,
- ◆ niska częstotliwość połączeń kolejowych,
- ◆ zbyt mała liczba przejść mostowych.

Przytoczonym słabościom towarzyszą następujące szanse i atuty:

- negocjowane uruchomienie przygranicznego ruchu kolejowego,
- częstotliwość i kierunki połączeń komunikacji autobusowej,
- rezerwa gruntowa, zezwalająca na budowę obwodnicy,
- ewentualna zmiana statusu przejścia granicznego Szklarska Poręba – Jakuszyce (przesunięcie ciężkiego transportu kołowego na przejście graniczne w Lubawce),
- rozwinięta sieć ulic w obszarze miasta.

• **Telekomunikacja**

Telekomunikacja to współcześnie jeden z najistotniejszych czynników rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego. Niedorozwój infrastruktury technicznej w tym zakresie stanowi znaczący hamulec procesów rozwojowych przestrzeni.

Usługi telekomunikacyjne na rzecz społeczności Szklarskiej Poręby świadczy Telekomunikacja Polska S.A. - Zakład Telekomunikacji w Jeleniej Górze. W dyspozycji administratora sieci znajduje się nowoczesna, cyfrowa centrala telefoniczna (inwestycja bieżącego roku). Warto jednak w tym miejscu nadmienić, że znacząca część abonentów nadal korzysta z analogowej centrali telefonicznej. Stopień jej wykorzystania sięga prawie 100% i ze względu na przestarzałość rozwiązań zostanie ona w przyszłości zlikwidowana

(przejęcie numerów przez nową centralę). Zrealizowane inwestycje w przedmiotowym fragmencie infrastruktury wspomaga dodatkowo przebieg linii światłowodowej w granicach administracyjnych miasta. Linia ta tworzy nie tylko fundament rozbudowy sieci telefonicznej, ale również staje się gwarantem najwyższej jakości usług telekomunikacyjnych.;

Na terenie miasta funkcjonują dwie placówki pocztowe, tj.:

- Urząd Pocztowy Poczty Polskiej (ul. Jedności Narodowej 8),
- Agencja Poczta Poczty Polskiej (ul. Waryńskiego 8).

Konkludując, nowoczesna cyfrowa centrala telefoniczna wsparta siecią światłowodową tworzy fundament dynamicznego rozwoju usług telekomunikacyjnych, a tym samym przewyciężenia lokalnych słabości telefonii stacjonarnej (ograniczona dostępność do sieci telefonicznej w obszarze Szklarskiej Poręby Średniej i Dolnej). W przypadku telefonii komórkowej problemem jest brak możliwości uzyskania połączeń w niektórych obszarach miasta, wynikający z ukształtowania terenu.

- ***Zieleń miejska***

Realizacją zadań w sferze zieleni miejskiej zajmuje się:

- Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta Spółka z o.o.,
- Gmina Szklarska Poręba.

Zieleń miejska, z założenia stanowiąca przeciwwagę w zurbanizowanym krajobrazie terenów zabudowanych, powinna spełniać dwie zasadnicze funkcje, tj. rekreacyjno - wypoczynkową i ochronną.

Miasto Szklarska Poręba posiada rozbudowany system zieleni miejskiej. Najistotniejsze elementy tego systemu współtworzą:

- lasy komunalne, o ogólnej powierzchni 58 ha,
- park miejski (2,59 ha),
- skwery miejskie (11.092 m²).

Lasy komunalne znajdują się pod bezpośrednim nadzorem gminy Szklarska Poręba. W ich obszarze występują ścieżki zdrowia (dzielnica Biała Dolina), punkty widokowe oraz tereny o funkcji rekreacyjno - wypoczynkowej.

Administratorem parku i skwerów miejskich jest Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta Spółka z o.o. Wykorzystanie parku miejskiego ogranicza się do części centralnej tj. przy „Esplanadzie”. W miejscu tym odbywają się festyny i plenery malarskie, a także

znajduje się zorganizowany plac zabaw dziecięcych. Ponadto Szklarska Poręba dysponuje pięcioma skwerami, usytuowanymi przy ulicach:

- ❖ Turystycznej (powierzchnia 3.272 m²),
- ❖ Dworcowej (powierzchnia 1.800 m²),
- ❖ Mariana Buczka (powierzchnia 1.720 m²),
- ❖ Jedności Narodowej (powierzchnia 1.800 m²),
- ❖ Jedności Narodowej na skarpie (powierzchnia 2.500 m²).

Tereny skwerów pełnią funkcję rekreacyjno-wypoczynkową zarówno dla mieszkańców gminy jak i jej gości.

Funkcja ochronna zieleni miejskiej w przypadku Szklarskiej Poręby sprowadza się wyłącznie do redukcji uciążliwości związanych z wysokim natężeniem ruchu kołowego. Funkcja ta realizowana jest w ograniczonym zakresie. Podstawowe ciągi komunikacyjne nie posiadają pasów zieleni przydrożnej.

Reasumując, „zielona część miasta” zaspakaja potrzeby rekreacyjno - wypoczynkowe mieszkańców Szklarskiej Poręby i funkcjonującego w jej obszarze ruchu turystycznego. Wysoki stopień zazielenienia (ok. 80%) uatrakcyjniają kompleksy z zabytkami przyrody. Za niewątpliwe wady w tym segmencie należy przyjąć:

- brak inwentaryzacji zabytkowego drzewostanu (m. in. w okolicy Białej Doliny, Szklarskiej Poręby Średniej);
- brak dostatecznej liczby: ławek, śmietników, placów zabaw dla dzieci, barierek w punktach widokowych,
- brak „zielonych pasów ochronnych” wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- ograniczone środki budżetowe na poprawę stanu zagospodarowania (modernizację, renowację) „zielonych obiektów”,

- ***Cmentarze***

Usługi cmentarne tworzą dziedzinę gospodarki lokalnej o specyficznej funkcji. Na terenie Szklarskiej Poręby znajdują się dwa czynne cmentarze. Cmentarz przy ul. Księdza Kardynała Wyszyńskiego jest zarządzany przez Proboszcza Parafii „Bożego Ciała”. Przy czym Zakład Estetyki i Oczyszczania Miasta zobligowany jest do utrzymywania czystości i prowadzenia ceremonii pogrzebowych. Aktualna powierzchnia eksploatacyjna (10.033 m²) została wykorzystana w 75%. Drugi z cmentarzy zlokalizowany jest w Szklarskiej Porębie Dolnej (powierzchnia 2.303 m²) przy ulicy Piastowskiej. Aktualna powierzchnia eksploatacyjna miejsc pochówku pokrywa zapotrzebowanie gminy w perspektywie minimum 20 lat.

- **Instytucjonalne otoczenie biznesu**

Instytucjonalne otoczenie biznesu współtworzy zbiór podmiotów, *po pierwsze*, świadczących zróżnicowane usługi o charakterze administracyjno-finansowym na rzecz funkcjonujących jednostek gospodarczych, *po drugie*, wspierających różnorodne formy lokalnej przedsiębiorczości.

W strukturze usługodawców środowiska biznesu szczególną rolę odgrywa sektor finansowy. Rynek finansowy Szklarskiej Poręby nie tylko zapewnia dostęp do szerokiej gamy produktów, ale także tworzy charakterystyczne dla gospodarki rynkowej podstawy wyboru oferenta.

Sektor bankowości w obszarze miasta reprezentuje:

- Bank Zachodni S.A., I Oddział Jelenia Góra - Filia w Szklarskiej Porębie (adres: ul. Jedności Narodowej 16);
- Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A., Oddział Jelenia Góra - Ekspozytura Szklarska Poręba (adres: ul. Jedności Narodowej 5);
- CUPRUM Bank S.A. w Lubinie, Oddział w Legnicy - Filia w Szklarskiej Porębie (adres: ul. M. Buczka 2; ul. 1-go Maja).

Wyszczególnione banki odznaczają się znacznym zróżnicowaniem pod względem zakresu świadczonych usług. Warto jednak podkreślić, że sumaryczna ich oferta wychodzi poza zestaw tradycyjnych produktów bankowych. Obok typowych usług depozytowo – rozliczeniowych oraz tzw. operacji finansujących pojawiają się najnowocześniejsze produkty tego rynku, takie jak home banking czy też factoring.

Segment rynku ubezpieczeniowego obejmuje dwie zasadnicze sfery działań tj. ubezpieczenia gospodarcze oraz ubezpieczenia społeczne.

W zakresie ubezpieczeń gospodarczych lokalną infrastrukturę otoczenia biznesu tworzy Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A., Inspektorat w Jeleniej Górze - Agencja w Szklarskiej Porębie (adres: ul. Jedności Narodowej 6c). W ofercie towarzystwa ubezpieczeniowego znajduje się kompleksowy pakiet ubezpieczeń majątkowych i komunikacyjnych.

Ubezpieczenia socjalne realizuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział Kamienna Góra. W zakresie obowiązków Inspektoratu leży: przyjmowanie zgłoszeń do ubezpieczenia pracowników i pracodawców, rozliczanie należnych składek ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych, a także na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, przyjmowanie i wypłacanie świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Instytucjonalne otoczenie biznesu w sferze usług o charakterze administracyjno – finansowym zamyka Urząd Skarbowy w Jeleniej Górze. Przedmiotowy zakres obowiązków Urzędu obejmuje: rejestrację podatników, pobieranie oraz rozliczanie podatków i opłat płaconych na rzecz Skarbu Państwa, a także na rzecz Gminy, kontrolę prawidłowości rozliczania się podatników z tytułu należnych podatków i opłat, prowadzenie egzekucji podatkowej.

Lokalne otoczenie jednostek gospodarczych, po stronie podmiotów wspierających różnorodne formy lokalnej przedsiębiorczości, reprezentują:

- ◆ Stowarzyszenie Kupców i Przedsiębiorców Prywatnych Szklarskiej Poręby,
- ◆ Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.,
- ◆ Euroregion Nysa. Stowarzyszenie Gmin Polskich.

Stowarzyszenie Kupców i Przedsiębiorców Prywatnych Szklarskiej Poręby zostało powołane do życia 6 lutego 1991 roku. Za cel działalności przyjęło: ochronę interesów gospodarczych i obywatelskich zrzeszonych w nim osób, reprezentowanie swoich członków przed organami administracji samorządowej i państwowej, a także wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i prowadzenie akcji charytatywnych. Aktualnie Stowarzyszenie skupia 18 osób.

Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., z siedzibą w Jeleniej Górze przy ul. 1 – go Maja 27, przyjęła w zakres swojej działalności:

- ◆ „koordynowanie oraz wdrażanie lokalnych programów restrukturyzacji;
- ◆ organizowanie i udzielanie w różnych formach wsparcia finansowo-kapitałowego dla przedsięwzięć restrukturyzacyjnych w dziedzinie produkcji i usług,
- ◆ tworzenie, w tym również przez udział kapitałowy, nowych jednostek produkcyjnych i usługowych z ukierunkowaniem na: efektywne i rentowne przedsięwzięcia związane z wykorzystaniem lokalnych zasobów produkcyjno – usługowych, tworzenie nowych miejsc pracy, wdrażanie nowoczesnej technologii i innowacji techniczno – rynkowych,
- ◆ tworzenie jednostek usługowych infrastruktury wspierającej przedsięwzięcia restrukturyzacyjne oraz rozwój przedsiębiorczości, w tym m. in. jednostek obsługi bankowej i ubezpieczeniowej, firm konsultingowych, firm reklamowych i wydawniczych, wywiadowni gospodarczych, firm leasingowych, firm funkcjonujących w tzw. infrastrukturze rynku kapitałowego,
- ◆ świadczenie usług w zakresie zagospodarowania mienia nie wykorzystanego oraz mienia pozostałego po likwidacji przedsiębiorstw państwowych,
- ◆ prowadzenie doradztwa w zakresie restrukturyzacji, przekształceń własnościowych i drobnej przedsiębiorczości oraz organizowanie działalności szkoleniowej,
- ◆ upowszechnianie dostępu do informacji gospodarczej,
- ◆ pośredniczenie w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych z zagranicą.

Działalność Karkonoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. koncentruje się na czterech płaszczyznach: wspieraniu gmin w zakresie rozwoju gospodarczego, prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, promocji regionu i przedsiębiorstw, wspomaganiu małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo i udzielanie pożyczek.”¹⁴

Gmina Szklarska Poręba weszła w struktury Euroregionu Nysa w 1994 r. W formie współpracy na zasadzie wzajemności przygraniczne gminy Republiki Czeskiej, Republiki Federalnej Niemiec i Rzeczypospolitej Polskiej wspólnie rozwiązują problemy z zakresu planowania przestrzennego, stanu środowiska naturalnego, gospodarki, infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Instytucje wspierające rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, w połączeniu z oferowanym zestawem usług podmiotów współtworzących administracyjno – finansowe zaplecze lokalnego środowiska biznesu powinny tworzyć podstawę prawidłowego i efektywnego funkcjonowania jednostek gospodarczych. W przypadku Szklarskiej Poręby niekwestionowaną niedogodność kreuje lokalizacja niektórych podmiotów otoczenia biznesu (US - Jelenia Góra; ZUS - Kamienna Góra). Ponadto występuje zasadniczy brak lokalnych (miejscowych) instytucji stymulujących rozwój tzw. „małego biznesu”. Niewątpliwie pozytywny obraz reprezentuje sektor bankowy, zdywersyfikowany podmiotowo oraz nasycony zróżnicowanymi produktami finansowymi.

---

¹⁴ Informacja Urzędu Miejskiego w Szklarskiej Porębie

DOLNOŚLĄSKIE CENTRUM SZKOLENIA SAMORZĄDOWEGO
we WROCŁAWIU

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
GMINY SZKLARSKA PORĘBA

CZEŚĆ II

ANALIZA SWOT

Szklarska Poręba - Jelenia Góra, 2001 r.

• Analiza SWOT

Identyfikacja elementów i zjawisk skorelowanych z perspektywicznym wizerunkiem Szklarskiej Poręby została oparta na technice analitycznej typu SWOT. Zgodnie z klasycznym podejściem tej metody wyodrębniono czynniki wewnętrzne, stanowiące mocne i słabe strony gminy (**Strengths** - siły, atuty; **Weaknesses** – słabości) oraz składowe otoczenia kreujące szanse bądź też zagrożenia rozwojowe (**Opportunities** - szanse, okazje; **Threats** - pułapki, zagrożenia). Przeprowadzona systematyka została ukierunkowana na stworzenie fundamentu konstrukcji ogólnej wizji rozwoju gminy, a w dalszej sekwencji hierarchicznie uporządkowanych celów i zadań z jednoczesnym uwzględnieniem:

- wykorzystania mocnych stron i szans;
- neutralizacji lub redukcji słabych stron i zagrożeń;
- transformacji słabości i zagrożeń w atuty i szanse.

Przyjęta metoda, kierowała się następującymi zasadami:

A. Praca zespołowa – „burza mózgów”

Metoda SWOT prowadzi do uzyskania optymalnych efektów , gdy w zespole analitycznym zasiadają osoby o odmiennych punktach widzenia rozpatrywanego problemu. Spełnienie warunku interdyscyplinarności oraz pracy zespołowej zapewniły zorganizowane warsztaty strategiczne. Lista sugerowanych uczestników dyskusji objęła przedstawicieli wszystkich środowisk lokalnych. Wśród zaproszonych gości znaleźli się:

Warsztaty strategiczne poświęcone tematyce gospodarczej i ekologicznej

1. Starosta powiatu;
2. Radni gminy;
3. Członkowie Zarządu gminy;
4. Kierownicy /Naczelnicy/ poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy
5. Reprezentanci (właściciele, prezesi, dyrektorzy) największych firm lokalnych;
6. Reprezentanci największych gospodarstw rolnych;
7. Przedstawiciele instytucji otoczenie biznesu (banki, instytucje ubezpieczeniowe, fundacje i stowarzyszenia wspierające rozwój gospodarczy itp.);
8. Przedstawiciele związków zawodowych;
9. Przedstawiciele pracodawców;
10. Przedstawiciele wszystkich podmiotów komunalnych;
11. Przedstawiciele zainteresowanych komisji Rady Gminy;

12. Przedstawiciele związków emerytów, rencistów, inwalidów;
13. Reprezentanci partii politycznych;
14. Przedstawiciele organizacji ekologicznych;
15. Reprezentanci Karkonoskiego Parku Narodowego;
16. Przedstawiciele nadleśnictw;
17. Przedstawiciele podmiotów gospodarczych notujących wysokie emisje zanieczyszczeń;
18. Przedstawiciele branż gospodarczych istotnie skorelowanych z jakością środowiska (np. turystyka);

Warsztaty strategiczne poświęcone tematyce społecznej

1. Starosta powiatu;
2. Radni gminy;
3. Członkowie Zarządu gminy;
4. Kierownicy /Naczelnicy/ poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy
5. Przedstawiciele odpowiednich komisji Rady Gminy
6. Komendant Policji;
7. Komendant Straży Pożarnej;
8. Komendant Straży Miejskiej;
9. Reprezentant SANEPIDU;
10. Przedstawiciele placówek oświaty i wychowania;
11. Przedstawiciele służby zdrowia;
12. Przedstawiciele ośrodków kulturalnych;
13. Reprezentanci placówek sportowych;
14. Przedstawiciel ośrodka pomocy społecznej;
15. Reprezentanci Związków Wyznaniowych;
16. Prezesi spółdzielni mieszkaniowych;
17. Przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy;

Zdefiniowany krąg reprezentantów zróżnicowanych, wiodących środowisk lokalnych nie tworzył zamkniętego spisu uczestników warsztatów, a jedynie określał osobistości, których udział uznano za szczególnie pożądany. Stąd też listę dyskutantów mógł poszerzyć każdy mieszkaniec Szklarskiej Poręby zainteresowany przyszłością swojej gminy.

B. Przedmiot analizy

Analiza koncentrowała się wokół elementów i zjawisk, endogenicznych jak i egzogenicznych, którym można przypisać rolę czynników determinujących sukces bądź porażkę w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. Penetracja wnętrza gminy jak i jej otoczenia przebiegała w układzie 18 obszarów tematycznych, o tytułach:

1. Funkcja turystyczna gminy;
2. Lokalny rynek pracy;
3. Sytuacja mieszkaniowa;
4. Oświata i wychowanie;
5. Ochrona zdrowia;
6. Opieka społeczna;
7. Kultura i sport;
8. Bezpieczeństwo i patologie społeczne;
9. Zaopatrzenie w wodę;
10. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków;
11. Zaopatrzenie energetyczne (gaz, energia elektryczna i ciepła);
12. Oczyszczanie miasta i gospodarka odpadami;
13. Układ komunikacyjny miasta;
14. Komunikacja zbiorowa (autobusowa, kolejowa);
15. Telekomunikacja;
16. Zieleń miejska i cmentarze;
17. Infrastruktura finansowa;
18. Instytucje wspierające rozwój małej i średniej przedsiębiorczości;

C. Formułowanie wniosków analitycznych

Proces formułowania wniosków analitycznych przebiegał w układzie dwóch warsztatów strategicznych. W trakcie pierwszych, uczestnicy spotkania zostali poproszeni o zidentyfikowanie i zapisanie na przygotowanych makietach atutów i słabości w ramach poszczególnych obszarów tematycznych. Warto w tym miejscu wspomnieć, że każdorazowe wyrażenie opinii poprzedzała diagnostyczna prezentacja aktualnej sytuacji oraz ogólna dyskusja. Zebrany materiał posłużył za podstawę nakreślenia wstępnej listy atutów i słabości gminy. Następnie przygotowane zestawienie zostało poddane procesowi weryfikacji (II warsztaty strategiczne), a w dalszej kolejności przełożone na układ czterech, typowych dla analizy SWOT obszarów.

Wyniki analizy SWOT, ostatecznie zostały ujęte następująco:

MOCNE STRONY	SZANSE
<p><i>Walory krajobrazu, przyrody i klimatu sprzyjające rozwojowi turystyki i wypoczynku.</i></p> <p><i>Warunki sprzyjające uprawianiu sportu.</i></p> <p><i>Rosnąca podaż i coraz wyższa jakość oferowanych usług turystycznych.</i></p> <p><i>Pozytywne tendencje w zakresie stanu środowiska naturalnego.</i></p> <p><i>Potencjalne źródła przyrostu substancji mieszkaniowej (rezerwy terenowe, obiekty FWP).</i></p> <p><i>Rezerwy wody pitnej oraz zasoby wód mineralnych i termalnych.</i></p> <p><i>Pozytywne tendencje w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej.</i></p> <p><i>Dobrze rozwinięty rynek usług bankowych.</i></p> <p><i>Funkcjonowanie specjalistycznych placówek ochrony zdrowia o zasięgu ponadlokalnym.</i></p> <p><i>Istnienie dziedzin kulturotwórczych o znaczeniu ponadlokalnym.</i></p> <p><i>Aktywna działalność władz samorządowych na rzecz rozwoju miasta.</i></p>	<p><i>Położenie geograficzne.</i></p> <p><i>Potencjalny popyt na usługi rekreacyjno-turystyczne, wynikający z perspektywy wstąpienia do Unii Europejskiej.</i></p> <p><i>Przynależność do Euroregionu Nysa i Związku Gmin Karkonoskich.</i></p> <p><i>Przygraniczne położenie, w tym możliwość uruchomienia transgranicznego ruchu kolejowego.</i></p>

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p><i>Rozległość przestrzenna miasta i konfiguracja terenu.</i></p> <p><i>Poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego.</i></p> <p><i>Postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności.</i></p> <p><i>Problemy likwidacji i zagrożenia finansowe</i></p>	<p><i>Niedostosowany system zasilania finansowego do zadań gminy.</i></p> <p><i>Bardzo duże natężenie ruchu kołowego w centrum miasta oraz jego implikacje.</i></p> <p><i>Ograniczenia rozwojowe miasta wynikające z obecności Karkonoskiego Parku Narodowego.</i></p>

<p><i>niektórych placówek szkolnictwa podstawowego.</i></p> <p><i>Brak jednoznacznego profilu rozwoju funkcji turystycznej miasta.</i></p> <p><i>Względne niedostosowanie zakresu usług oraz infrastruktury turystycznej do aktualnych potrzeb.</i></p> <p><i>Stosunkowo wysoki poziom przestępczości.</i></p> <p><i>Deficyt lokali mieszkalnych i niski standard istniejących mieszkań komunalnych.</i></p> <p><i>Niewydolny system gospodarki wodno-ściekowej.</i></p> <p><i>Niskie walory smakowe i estetyczne wody pitnej.</i></p> <p><i>Niski stopień gazyfikacji miasta i problemy z zaopatrzeniem w energię elektryczną.</i></p> <p><i>Luki w zakresie dokumentacji technicznej urządzeń infrastrukturalnych.</i></p> <p><i>Brak komunikacji miejskiej.</i></p>	
--	--

Konkludując, ocena układu lokalnego Szklarskiej Poręby, w ujęciu analizy SWOT, koncentruje dominującą część atutów i szans rozwojowych wokół zagadnień pośrednio lub bezpośrednio związanych z rozwojem turystyki i sportu. Listę „pozytywów” gminy poszerzają dodatkowo walory alokujące się w obszarze kultury, a także ochrony zdrowia. Komplementarność dodatnich cech kreuje podstawy polifunkcyjnego rozwoju Szklarskiej Poręby. Negatywne elementy i zjawiska zasadniczo dotyczą infrastruktury technicznej, stanowiąc istotne ograniczenia rozwojowe w obszarze turystyki oraz obniżając warunki życia lokalnej społeczności. Środowisko negatywnych czynników dopełniają ponadto niektóre kwestie społeczne (np. struktura wiekowa, szkolnictwo podstawowe, przestępczość) jak i elementy znacząco skorelowane z kształtem i jakością świadczonych usług turystycznych. Zdecydowaną większość słabych stron gminy można przekształcić w atuty, wdrażając pozytywne procesy ich przeobrażeń.

DOLNOŚLĄSKIE CENTRUM SZKOLENIA SAMORZĄDOWEGO
we WROCŁAWIU

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
GMINY SZKLARSKA PORĘBA

CZEŚĆ III

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SZKLARSKA PORĘBA

Szklarska Poręba - Jelenia Góra, 2001 r.

- **Strategia rozwoju gminy Szklarska Poręba**

- **Wizja rozwoju**

Warsztaty strategiczne z uczestnictwem przedstawicieli różnych środowisk, szczegółowe informacje opracowane przez Urząd Miasta oraz ogólnodostępne informacje statystyczne pozwoliły dokonać szczegółowej diagnozy istniejącego stanu, określić mocne i słabe strony oraz zidentyfikować szanse i zagrożenia rozwoju. Wykorzystywanie ustalonych szans i mocnych stron oraz działania zmierzające do eliminowania słabych stron i ograniczania zagrożeń pozwolą realizować w długiej, wieloletniej perspektywie czasowej następującą **wizję rozwoju Gminy miejskiej Szklarska Poręba**:

- σ miasto o wysokim poziomie życia mieszkańców, opartym na powszechności korzystania z infrastruktury technicznej i na wysokiej jakości usług świadczonych przez instytucje infrastruktury społecznej;
- σ miasto szeroko znane jako renomowany, międzynarodowy ośrodek turystyczno-sportowy;
- σ miasto o harmonijnym układzie przestrzennym, społecznym i gospodarczym.

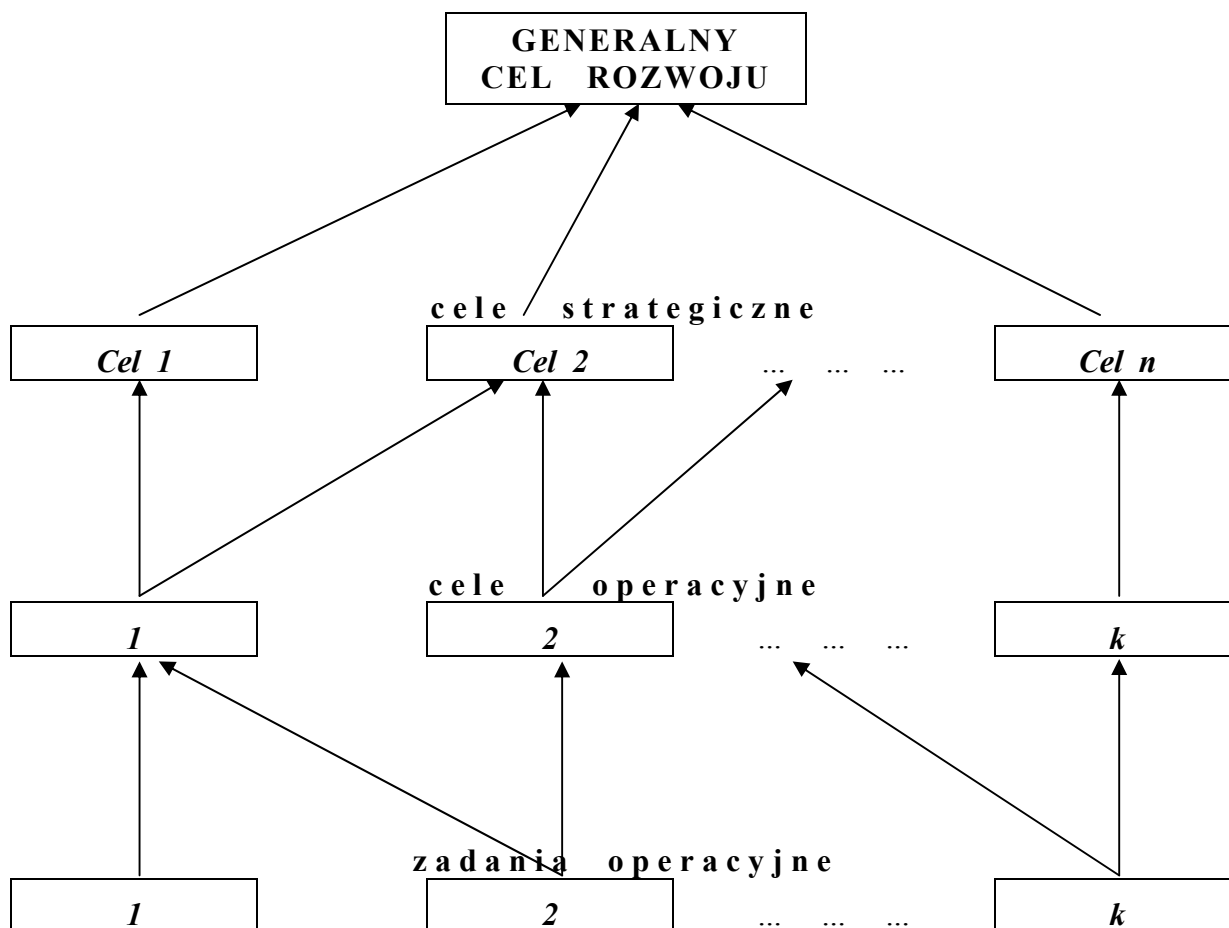
Realizacja przedstawionej wizji rozwoju miasta Szklarska Poręba wymaga określenia szczegółowej procedury postępowania różnych podmiotów lokalnych w kreowaniu logicznej sekwencji zdarzeń wyznaczających i stymulujących tempo lokalnego rozwoju gospodarczego, zakres i zasady racjonalnego użytkowania przestrzeni, dynamikę i przestrzenną strukturę zagospodarowania infrastrukturalnego oraz procesy integracji społeczności lokalnej. Taką logiczną konstrukcją wyznaczającą zakres koniecznych działań jest **strategia rozwoju miasta**. Określa ona bowiem cele strategiczne i operacyjne, a także odpowiadające im zadania.

- **Hierarchiczna struktura celów rozwoju Gminy Szklarska Poręba**

Uczestnicy warsztatów strategicznych zaakceptowali hierarchiczną strukturę celów rozwojowych Gminy, w której wyróżniono:

- υ generalny cel rozwoju,
- υ cele strategiczne,
- υ cele operacyjne,
- υ zadania operacyjne.

Tak ustalona struktura sprawia, iż realizacja każdego zadania operacyjnego jest powiązana z realizacją przynajmniej jednego celu operacyjnego, który z kolei przyczynia się do realizacji związanego z nim celu strategicznego. Z kolei wszystkie cele strategiczne „pracują” na realizację generalnego celu rozwoju. Układ takiej struktury pokazuje schemat 1.

Schemat 1. Hierarchiczna struktura strategii rozwoju Gminy

Specyfiką tak skonstruowanej hierarchii celów jest to, że określony cel operacyjny może wpływać na realizację więcej niż jednego celu strategicznego (np. cel operacyjny „zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa” jest związany z celem strategicznym „rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej”, a także w pewnym stopniu jest związany z celem strategicznym „kształtowanie funkcji ośrodka sportów zimowych i letnich” i z celem „działania na rzecz inicjatyw kulturalno-artystycznych”). Także cel operacyjny „monitoring strategii” jest związany z realizacją każdego celu strategicznego.

Podobne sytuacje mogą występować na poziomie zadań operacyjnych (np. zadanie operacyjne „budowa obiektów rekreacyjno-sportowych do gier zespołowych” jest związane

nie tylko z realizacją celu operacyjnego „kształtowanie nowoczesnego zaplecza ruchu turystycznego”, ale także z celem operacyjnym: „rozwój zaplecza sportów zimowych i letnich”.

- **Cele strategiczne**

Generalny cel rozwoju dla Gminy Szklarska Poręba został zdefiniowany jako:

***Harmonizacja rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego,
podnosząca jakość życia mieszkańców miasta***

Cel ten nawiązuje wprost do ogólnoswiatowej dyskusji nad zasadami budowy ładu społecznego, w którym znaleźć się może *godne społeczeństwo*.

W godnym społeczeństwie podstawowe znaczenie przypisuje się ekonomii. System gospodarczy w godnym społeczeństwie musi działać sprawnie i w interesie każdego członka społeczeństwa. A zatem godne społeczeństwo musi cechować znaczny i niezawodny wzrost gospodarczy. To ten wzrost będzie właśnie gwarantował, iż w godnym społeczeństwie każdy obywatel znajdzie dla siebie szansę indywidualnego rozwoju z jednej strony i publicznej troski – z drugiej. Jako istotne i konkretne cechy godnego społeczeństwa wymienia się:

- ❖ zatrudnienie i szanse awansu dla każdego, tj. niezawodny wzrost gospodarczy w celu kreowania niezbędnego zatrudnienia;
- ❖ wykształcenie służące w przyszłości zadowoleniu z życia;
- ❖ stworzenie szans samorealizacji stosownie do zdolności i ambicji obywateli;
- ❖ wolność i bezpieczeństwo;
- ❖ eliminacja nędzy w środowiskach, które nie mogą same zadbać o dostateczne warunki życia.

Przenosząc tak ogólnie zarysowaną wizję godnego społeczeństwa na warunki życia w Gminie należy stwierdzić, że relacje między społecznością lokalną a kształtowaniem modelu godnego społeczeństwa mogą być w znaczącym zakresie kreowane przez władze Gminy: jej zarząd i radę. Relacje te tworzyć powinny strategię rozwoju z horyzontem wieloletnim, ciągle korygowaną w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu.

Po to, by zdefiniowany generalny cel rozwoju dla Gminy Szklarska Poręba mógł być realizowany, określono pięć celów strategicznych, które będą przyczyniać się do jego sukcesywnej realizacji. Wszystkie cele strategiczne są równorzędne. W związku z tym kolejność ich wymienienia nie oznacza stopnia ich ważności. Dotyczy to także celów i

zadań operacyjnych, które będą przedstawione w dalszej części strategii. Przyjęto następujące cele strategiczne:

1. **Rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej.**
2. **Kształtowanie funkcji ośrodka sportów zimowych i letnich.**
3. **Rozwój infrastruktury techniczno-społecznej miasta.**
4. **Działania na rzecz inicjatyw kulturalno-artystycznych.**
5. **Działania na rzecz pozyskania środków finansowych.**

Realizacja pierwszego celu strategicznego – **rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej** – jest bezpośrednio związana z utrzymywaniem i rozwijaniem potencjału gospodarczego Gminy. Funkcja ta – bazująca na doskonałych walorach naturalnych – już od dawna jest podstawową funkcją w strukturze gospodarczej Gminy. Jej dalszy rozwój pozwoli utrzymać istniejące i powstawanie nowych miejsc pracy, zwiększy dochody własne Gminy i zapewni trwały jej rozwój. Cel ten bazuje z jednej strony na wykorzystaniu walorów naturalnych Gminy, z drugiej zaś na wykorzystaniu potencjalnego popytu na usługi turystyczno-wypoczynkowe, generowanego w bliższym i dalszym (również zagranicznym) otoczeniu.

W gospodarce rynkowej konkurencyjność jest elementarnym czynnikiem rozwoju. A zatem w strategii rozwoju muszą być eksponowane unikatowe możliwości Gminy i podejmowane działania, które uczyniłyby z nich trwałe generatory rozwoju. Zarówno położenie geograficzne Szklarskiej Poręby, jak i jej walory naturalne sprzyjają uprawianiu różnych dyscyplin sportowych. Realizacja celu drugiego, polegającego na **kształtowaniu funkcji ośrodka sportów zimowych i letnich** może okazać się swoistym kluczem do sukcesu Gminy w warunkach przyjętej do realizacji strategii, gdyż daje szansę na zbudowanie trwałej przewagi konkurencyjnej w skali lokalnej, a w niektórych aspektach i ponadlokalnej. Jednocześnie cel ten wspiera w istotny sposób realizację pierwszego celu strategicznego i jest z nim bezpośrednio powiązany.

Trzeci cel strategiczny – **rozwój infrastruktury techniczno-społecznej miasta** – jest związany z rozwiązywaniem jednego z największych problemów Szklarskiej Poręby, jaki jest niezadowolający stan szeroko rozumianej infrastruktury w Gminie. Pomyślna realizacja tego celu wzmacnia zdecydowanie dwa poprzednie cele strategiczne.

Szereg zadań operacyjnych związanych z realizacją tego celu (szczególnie z zakresu infrastruktury technicznej) równoległe umożliwią znaczną poprawę w zakresie stanu środowiska naturalnego. Ekorozwój stał się standardową koncepcją działalności i oznacza poszanowanie zasobów naturalnych poprzez właściwe ich użytkowanie, eliminację zanieczyszczeń środowiska i pielęgnowanie postaw proekologicznych oraz promowanie działalności przyjaznej dla środowiska. Pozwala to poprawiać jakość życia mieszkańców Gminy, z drugiej zaś wspiera rozwój usług turystyczno-wypoczynkowych i rekreacyjnych, szczególnie wrażliwych na stan środowiska naturalnego. W tym drugim aspekcie realizacja trzeciego celu strategicznego sprzyja budowaniu trwałej przewagi konkurencyjnej względem lokalnego otoczenia.

Czwarty cel strategiczny jest związany z **działaniami na rzecz inicjatyw kulturalno-artystycznych**. W Szklarskiej Porębie funkcjonuje relatywnie duże środowisko artystów i twórców kultury. Również w przeszłości z miastem byli związani wybitni przedstawiciele tego środowiska. Organizacja różnorodnych imprez artystycznych i kulturalnych służy nie tylko mieszkańcom Gminy; stanowi także ważny element wspierający realizację pierwszego celu strategicznego. Jest bowiem – obok walorów naturalnych i zagospodarowania turystycznego – istotnym atutem podnoszącym atrakcyjność Gminy z punktu widzenia odwiedzających ją turystów i wczasowiczów.

Cel piąty - **działania na rzecz pozyskania środków finansowych** – ma dwa wyraźnie wyodrębniające się aspekty.

Po pierwsze – to zintegrowany system działań, ukierunkowany na przyciągnięcie kapitału, finansującego rozwój potencjału usługowego Szklarskiej Poręby, a tym samym warunkującego trwały rozwój Gminy. Jego realizacja jest w znacznym stopniu związana ze skalą i strukturą tzw. *korzyści zewnętrznych* oferowanych przez gminę inwestorom lokującym swój kapitał w Szklarskiej Porębie. Korzyści te wynikają z zasobów i walorów naturalnych oraz ich dostępności, infrastruktury technicznej i jej jakości, głębokości i jakości rynku pracy, klimatu gospodarczego sprzyjającego rozwojowi działalności gospodarczej.

Po drugie – to zespół aktywnych działań, prowadzących do pozyskania środków pozwalających sfinansować założone w strategii *zadania operacyjne* z różnych źródeł, takich jak:

- fundusze pomocowe.
- fundusze specjalne, np. Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Krajowy Fundusz Mieszkaniowy,
- środki innych gestorów, np. organizacji sportowych,
- emisja obligacji komunalnych (ewentualnie),
- kredyty bankowe (ewentualnie).

Przedstawiona wiązka celów strategicznych stanowi dekompozycję *generalnego celu rozwoju Gminy* na główne, długofalowe elementy składowe. Z krótkiej charakterystyki tych celów wynika, że są one bezpośrednio lub pośrednio powiązane ze sobą, tworząc spójny system i wzmacniając w ten sposób możliwość oddziaływania na poziom realizacji celu generalnego.

- ***Cele operacyjne***

Elementem pośrednim w hierarchicznej strukturze celów strategii rozwoju Gminy Szklarska Poręba są **cele operacyjne**. Cele te w strategiach rozwoju lokalnego określają ogólny scenariusz realizacji celów strategicznych poprzez uwypuklenie elementów składowych celów strategicznych.

W trakcie warsztatów strategicznych ostatecznie przyjęto 17 następujących *celów operacyjnych* w ramach strategii rozwoju Gminy Szklarska Poręba:

1. **Kształtowanie nowoczesnego zaplecza ruchu turystycznego.**
2. **Kreacja warunków wspierających rozwój małej i średniej przedsiębiorczości na rzecz funkcji turystycznej.**
3. **Działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności miasta.**
4. **Rozwój zaplecza sportów zimowych i letnich.**
5. **Zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa.**
6. **Działania na rzecz bezpieczeństwa publicznego.**
7. **Porządkowanie stanu infrastruktury społecznej.**
8. **Poprawa sytuacji mieszkaniowej.**
9. **Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej.**
10. **Poprawa zaopatrzenia w energię elektryczną.**
11. **Rozwój gazownictwa.**
12. **Zmiana układu komunikacyjnego.**
13. **Uporządkowanie gospodarki cieplnej.**
14. **Program popierania rozwoju kultury w mieście.**

15. Identyfikacja funduszy pomocowych i innych źródeł finansowania zadań operacyjnych.

16. Utworzenie zespołu liderów lokalnych.

17. Monitoring strategii.

Cel operacyjny, dotyczący **kształtowania nowoczesnego zaplecza ruchu turystycznego**, wynika wprost z *pierwszego celu strategicznego*. Na jego treść składają się różnorodne działania zmierzające do harmonijnego rozwoju zagospodarowania turystycznego zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym, a jego realizacja wymaga współdziałania z Karkonoskim Parkiem Narodowym i z Nadleśnictwem Szklarska Poręba. Cel ten obejmuje także działania związane z rozwojem usług towarzyszących, takich jak transport, gastronomia, kultura i rozrywka. J

Kreacja warunków wspierających rozwój małej i średniej przedsiębiorczości na rzecz funkcji turystycznej jest celem operacyjnym także *związanym z pierwszym celem strategicznym*. W pewnym zakresie może on również obejmować działania związane z realizacją *drugiego celu strategicznego*. W warunkach gospodarki rynkowej i nasilającej się konkurencji żadna Gmina nie może sobie pozwolić na zaniedbanie działań, tworzących warunki dla intensyfikacji rozwoju gospodarczego. Jest to cel permanentny w każdej sytuacji i w każdej Gminie. Stąd też ten cel operacyjny ma umożliwić wykorzystanie warunków miejscowych i zewnętrznych do maksymalizowania aktywności gospodarczej na terenie miasta, co w efekcie wzmocni jego wszystkie funkcje. Punktem wyjścia tego celu może być m.in. realizacja zadań z zakresu infrastruktury technicznej oraz program działania władz Gminy na rzecz pozyskania inwestorów.

Cel ten ma ważny aspekt społeczny, gdyż w efekcie jego realizacji powstają nowe miejsca pracy. Ma to szczególne znaczenie dla ograniczania poziomu bezrobocia.

Realizacja tego celu powinna także zakładać uruchomienie możliwości aktywizacji gospodarczej, tkwiących w każdej społeczności lokalnej. Formy tej aktywizacji mogą przybrać m.in. postać samozatrudnienia. W tym aspekcie powyższy cel – obok aspektu ekonomicznego – ma także wymiar edukacyjny i psychologiczny.

Trzeci cel operacyjny – **działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności miasta** – obejmuje wiele aspektów i w mniejszym lub większym stopniu jest związany z realizacją *wszystkich celów strategicznych*. Z jednej bowiem strony zwiększenie atrakcyjności miasta wymaga nie tylko realizacji zadań związanych infrastrukturą techniczną i społeczną, ale jest także związane np. z inicjatywami kulturalnymi i artystycznymi. Natomiast z drugiej strony wzrost atrakcyjności miasta przyczynia się do rozwoju funkcji turystyczno-

wypoczynkowej i funkcji ośrodka sportów zimowych i letnich, a także ułatwia pozyskanie środków finansowych poprzez zainteresowanie inwestorów zewnętrznych i sponsorów.

Cel operacyjny dotyczący **rozwoju zaplecza sportów zimowych i letnich** jest bezpośrednio związany z *drugim celem strategicznym*. Składa się nań cały szereg zadań, obejmujących zarówno rozwój zaplecza dla sportu wyczynowego, jak i obiektów służących czynnemu wypoczynkowi mieszkańców oraz przebywających w mieście turystów i wczasowiczów.

Zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa stanowi cel operacyjny, wynikający z faktu przynależności Gminy Szklarska Poręba do Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa. Realizacja tego celu operacyjnego może przyczyniać się do osiągnięcia celów *we wszystkich wyróżnionych obszarach strategicznych*. W ramach Euroregionu we współpracy z partnerami czeskimi i niemieckimi można realizować wspólne imprezy kulturalne i artystyczne oraz łatwiej uzyskiwać dostęp do niektórych funduszy pomocowych, wspierających m.in. inwestycje infrastrukturalne i inwestycje związane z ochroną środowiska. Wspólnie z partnerami czeskimi można efektywniej wykorzystywać niektóre czynniki sprzyjające rozwojowi turystyki i sportu.

Na kolejny cel operacyjny składają się **działania na rzecz bezpieczeństwa publicznego**. Jego realizacja jest związana z *trzecim celem strategicznym*, ale ma także wpływ na *pierwszą cel strategiczny*. W sposób znaczący cel ten związany jest z tym aspektem *generalnego celu rozwoju*, który dotyczy podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Porządkowanie stanu infrastruktury społecznej ma związek przede wszystkim z *trzecim celem strategicznym*. Grupuje on cały szereg zadań z dziedziny oświaty i wychowania, służby zdrowia i opieki społecznej.

Następny cel operacyjny – **poprawa sytuacji mieszkaniowej** – jest związany z trzecim celem strategicznym i jest jednocześnie istotnym elementem poprawy warunków życia społeczności lokalnej. Obejmuje on remonty istniejącej substancji mieszkaniowej, wykorzystanie części obiektów po Funduszu Wczasów Pracowniczych na cele mieszkaniowe, a także komunalizację zasobów należących do innych gestorów i wspieranie rozwoju indywidualnego budownictwa mieszkaniowego.

Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej jest – przy istniejącym stanie tej gałęzi infrastruktury technicznej w Szklarskiej Porębie – bardzo ważnym zbiorem działań, związanych z *trzecim celem strategicznym* i ma równoległe bezpośredni wpływ na stan środowiska naturalnego. Nie pozostaje on także bez wpływu na możliwości realizacji

pierwszego celu strategicznego. Punktem wyjścia w przypadku tego celu operacyjnego jest inwentaryzacja istniejącej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej.

Realizacji *trzeciego celu strategicznego* służą też dwa kolejne cele operacyjne: **poprawa zaopatrzenia w energię elektryczną i rozwój gazownictwa**. Oba wymienione wyżej cele operacyjne mają tę wspólną cechę, że ich realizacja nie zależy bezpośrednio od władz Gminy, a może być jedynie przez nie wspierana. Cele te wiążą się ze znacznymi nakładami inwestycyjnymi, które musiałyby być poniesione przez gestora sieci energetycznej (Zakład Energetyczny w Jeleniej Górze) i gestora sieci gazowej (Zakład Gazowniczy w Zgorzelcu).

Nabrzmiałym – i o znacznych negatywnych konsekwencjach – jest w Szklarskiej Porębie problem ruchu tranzytowego ciężkich pojazdów samochodowych przez centrum miasta w drodze do (lub z) przejścia granicznego z Czechami w Jakuszycach. Stąd też jako cel operacyjny przyjęto **zmianę układu komunikacyjnego**. Jest on związany z *trzecim celem strategicznym*. Może być zrealizowany albo poprzez zaprzestanie odpraw celnych samochodów ciężarowych na przejściu granicznym w Jakuszycach, albo poprzez budowę obwodnicy, zapewniającej miastu połączenie z trasami tranzytowymi i poprawę bezpieczeństwa i stanu środowiska w centrum miasta. Cel ten obejmuje ponadto cały szereg innych zadań, związanych z poprawą i porządkowaniem układu komunikacyjnego.

Porządkowanie gospodarki ciepłej jest także łączy się z *trzecim celem strategicznym*. Ten cel operacyjny będzie realizowany poprzez modernizację funkcjonujących w mieście kotłowni lokalnych, zmierzającą przede wszystkim do zastępowania węgla kamiennego innym paliwem (np. gazem czy olejem opałowym). Wspierany będzie też podobny kierunek działań w odniesieniu do użytkowników wykorzystujących indywidualne paleniska.

Z *czwartym celem strategicznym* jest związany kolejny cel operacyjny, dotyczący **programu popierania rozwoju kultury w mieście**. Będą się tu mieścić działania związane z zachowaniem dziedzictwa kulturowego, utrzymaniem i rozwojem placówek kultury, organizacją imprez kulturalnych i artystycznych, tworzeniem warunków sprzyjających osiedlaniu się wybitnych przedstawicieli środowiska artystycznego, a także promocja tzw. fenomenu kolonii artystów. Ten cel operacyjny wspiera także w pewnym zakresie realizację *pierwszego celu strategicznego*.

Sukcesywna realizacja strategii Szklarskiej Poręby będzie w ogromnej mierze zdeterminowana warunkami finansowymi, co powoduje, że kolejny cel operacyjny – **identyfikacja funduszy pomocowych i innych źródeł finansowania zadań**

operacyjnych – jest jednym z kluczowych celów operacyjnych. Wynika on bezpośrednio z *piątego celu strategicznego*, ale warunkuje także realizację *wszystkich pozostałych celów strategicznych*. Dlatego też zadaniem władz Gminy będzie staranność i determinacja w realizacji tego celu, wymagająca m.in. stałych kontaktów z Komitetem Integracji Europejskiej i takimi instytucjami, jak np. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego czy Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej. Konieczne będzie także penetrowanie zewnętrznych źródeł finansowania poszczególnych zadań, które zostaną przyjęte do realizacji na dany okres. Nie można też wykluczyć rozważenia ewentualnej możliwości finansowania niektórych zadań poprzez zadłużenie się Gminy czy to w postaci kredytu bankowego, czy to w postaci emisji obligacji komunalnych. Bardzo ważne znaczenie w realizacji tego celu przypada także zadaniu operacyjnemu, polegającemu na monitorowaniu i aktywnym wykorzystywaniu funduszy pomocowych.

W grupie celów operacyjnych pracujących na *image* Gminy, a przede wszystkim na skuteczność realizacji strategii znajduje się również cel, polegający na **utworzeniu zespołu liderów lokalnych**. W teorii rozwoju lokalnego panuje powszechna zgodność, że tylko liderzy lokalni mogą prowadzić rozwój danego terytorium, Gminy, miasta. W tworzeniu grupy liderów należy rozważyć – kto jest najwłaściwszym przedstawicielem aktualnego życia gospodarczego i społecznego oraz gospodarki przyszłości, którą Gmina chce budować. Należy rozważyć, kto kontroluje zasoby publiczne istotne dla działalności gospodarczej Szklarskiej Poręby i kto jest w stanie pomóc w korzystaniu z krajowych i międzynarodowych źródeł pomocy technicznej i finansowej. W grupie liderów powinny znaleźć się osoby o znaczącym autorytecie i znane ze skuteczności swoich działań. Do zbioru liderów lokalnych należy wprowadzić te osoby i organizacje, które mogą stać się – w przypadku ich pominięcia – istotną przeszkodą w realizacji strategii miasta. Liderzy lokalni powinni skupić całą społeczność Szklarskiej Poręby wokół strategii, tak by nikt nie był traktowany jako „człowiek z zewnątrz”. Ten cel operacyjny ma wpływ na realizację w zasadzie *wszystkich celów strategicznych*.

Zestawienie celów operacyjnych zamyka **monitoring strategii**, stanowiący swoiste narzędzie realizacji strategii, które powinno służyć:

- z jednej strony władzom lokalnym i wszystkim podmiotom zaangażowanym bezpośrednio i pośrednio w działania w ramach strategii do precyzyjnej orientacji na ścieżce realizacyjnej strategii,
- z drugiej strony – stanowić podstawę do budowy kanału komunikacyjnego między władzami odpowiedzialnymi za realizację strategii a społecznością lokalną.

Podstawowym instrumentem monitoringu powinien być periodyczny (np. w cyklu półrocznym lub kwartalnym) raport obejmujący szczegółowe wymiary strategii (czasowy, podmiotowy, zadaniowy, finansowy, funkcjonalny itp.). Zarząd powinien ustanowić system obiegu informacji w Urzędzie, pozwalający na kompleksowe monitorowanie realizacji strategii. Zespół odpowiedzialny za realizację strategii powinien m.in.:

- penetrować zewnętrzne źródła finansowania poszczególnych zadań przyjętych do realizacji na dany okres,
- wykonywać prace organizacyjne zmierzające do opracowania dokumentacji technicznych i finansowych poszczególnych zadań,
- nadzorować i opiniować przebieg realizacji zadań.

Podobnie jak poprzedni cel operacyjny, *monitoring strategii* ma związek ze *wszystkimi celami strategicznymi*.

- **Zadania operacyjne**

Skuteczna realizacja celów operacyjnych zależy od poprawnie wyspecyfikowanych *zadań operacyjnych*, których jest 64 i zostały one sformułowane na podstawie:

- dyskusji w ramach warsztatów strategicznych,
- ustaleń diagnozy,
- propozycji Autorów strategii.

Są to następujące **zadania operacyjne**:

1. *Zwiększenie liczby wyciągów narciarskich, kolei linowych i nartostrad.*
2. *Partnerska współpraca z Karkonoskim Parkiem Narodowym.*
3. *Współdziałanie z Nadleśnictwem Szklarska Poręba.*
4. *Ścisła współpraca z miastem Harrachov w zakresie korzystania z obiektów sportowych i turystycznych.*
5. *Doskonalenie systemu ulg i preferencji dla podmiotów gospodarczych.*
6. *Utworzenie funduszu poręczeń dla drobnych przedsiębiorców.*

7. *Rozbudowa sieci połączeń telekomunikacyjnych.*
8. *Promocja miasta akcentująca jego wybitnych mieszkańców.*
9. *Promocja miasta jako historycznego ośrodka przemysłu szklarskiego.*
10. *Uruchomienie transgranicznego ruchu kolejowego.*
11. *Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Kamiennej.*
12. *Poprawa estetyki miasta.*
13. *Połączenie tras biegów narciarskich z Harrachovem.*
14. *Polana Jakuszycka jako europejskie centrum biathlonu.*
15. *Polana Jakuszycka jako europejskie centrum biegów narciarskich.*
16. *Budowa ścieżek rowerowych i tworzenie warunków do uprawiania kolarstwa górskiego.*
17. *Budowa skoczni narciarskiej i toru saneczkowego.*
18. *Budowa hali widowiskowo-sportowej.*
19. *Modernizacja stadionu sportowego.*
20. *Budowa krytej pływalni publicznej.*
21. *Budowa obiektów rekreacyjno-sportowych do gier zespołowych.*
22. *Zwiększenie liczby przejść turystycznych z Czechami.*
23. *Opracowanie programu „Bezpieczne i przyjazne miasto”.*
24. *Poprawa oświetlenia ulic.*
25. *Telewizyjny monitoring miasta.*
26. *Działania na rzecz zwalczania patologii społecznych.*
27. *Remonty kapitalne obiektów oświatowych.*
28. *Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 1.*
29. *Rozwój pozaszkolnych placówek dla dzieci i młodzieży.*
30. *Poprawa dostępności do aptek i poczty.*
31. *Poprawa dostępności do usług pogotowia ratunkowego.*
32. *Dom dziennego pobytu dla ludzi starszych.*
33. *Opracowanie programu budownictwa mieszkaniowego.*
34. *Inwentaryzacja obiektów „bez gospodarza”.*
35. *Remonty istniejącej substancji mieszkaniowej.*
36. *Komunalizacja zasobów mieszkaniowych należących do innych gestorów.*
37. *Prywatyzacja komunalnych zasobów mieszkaniowych.*
38. *Program wykorzystania części obiektów FWP na cele mieszkaniowe.*
39. *Wspieranie rozwoju budownictwa indywidualnego.*
40. *Inwentaryzacja i modernizacja istniejącej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej.*

41. *Poprawa w zakresie uzdatniania wody.*
42. *Rozbudowa sieci kanalizacyjnej.*
43. *Koncepcja budowy nowej oczyszczalni ścieków.*
44. *Modernizacja funkcjonujących oczyszczalni ścieków.*
45. *Przeprowadzenie inwentaryzacji szamb przelewowych i sukcesywne ograniczanie ich liczby.*
46. *Modernizacja sieci energetycznej (pośrednie stacje transformatorowe i przechodzenie z linii napowietrznych na podziemne).*
47. *Rozbudowa sieci gazowej.*
48. *Działania na rzecz ograniczenia ruchu ciężkiego transportu samochodowego przez centrum miasta.*
49. *Budowa obwodnicy miejskiej.*
50. *Modernizacja ulicy 1-go Maja.*
51. *Zorganizowanie komunikacji miejskiej.*
52. *Poprawa stanu nawierzchni dróg i ulic.*
53. *Opracowanie i wdrożenie programu tworzenia miejsc parkingowych.*
54. *Zabezpieczenie terenów na miejsca pochówku.*
55. *Proekologiczna modernizacja istniejących kotłowni lokalnych.*
56. *Ograniczenie emisji z palenisk indywidualnych.*
57. *Promocja fenomenu „kolonii artystów”.*
58. *Przyciąganie do miasta wybitnych postaci artystycznych.*
59. *Wspólne dwustronne (polsko-czeskie i polsko-niemieckie) oraz trójstronne (polsko-czesko-niemieckie) inicjatywy kulturalne*
60. *Określenie kryteriów doboru i zasad działania zespołu liderów lokalnych.*
61. *Powołanie zespołu do oceny celowości emisji obligacji komunalnych.*
62. *Szkolenie w zakresie korzystania z funduszy pomocowych.*
63. *Monitoring i aktywne korzystanie z funduszy pomocowych.*
64. *Opracowanie i wdrożenie systemu informacji i kontroli, dotyczącego realizacji strategii.*

Struktura tych zadań zależy może od kilku kryteriów. Jednym z podstawowych jest podmiot realizujący. Według tego kryterium wszystkie zadania operacyjne można podzielić na dwie grupy:

- **grupa A**, obejmująca zadania znajdujące się w bezpośredniej kompetencji i odpowiedzialności władz lokalnych; można tu zaliczyć następujące zadania: 5, 6, 8, 9, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 50, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 60, 61, 62, 63 i 64

- **grupa B**, obejmująca pozostałe zadania, które władze Gminy mogą wspierać oraz zabiegać o ich realizację: znajdują się tu następujące zadania: **1, 2, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 21, 22, 26, 30, 31,36, 46, 47, 48, 49, 51, 56 i 59**.

Innym kryterium podziału zadań, służącym do budowy programu działania władz na poszczególne lata, powinna być siła wpływu efektów realizacji danego zadania na życie Gminy i procesy rozwojowe w wymiarze gospodarczym i społecznym, a więc zdolność do generowania impulsów rozwojowych. Zgodnie z tym kryterium należy tak zbudować strukturę zadań, by wywołać efekt „domina”, powodujący tworzenie warunków do realizacji zadań i celów.

Jedną z propozycji takiego podziału zadań, może być następująca struktura:

1. Zadania – zarówno z grupy **A** jak i z grupy **B** – których realizację należałoby rozpocząć w pierwszej kolejności.
2. Zadania z grupy **A** i z grupy **B**, będące następstwem zadań z **grupy I**.
3. Zadania niezależne (rozumiane jako takie, których rozpoczęcie może nastąpić w dowolnym okresie realizacji strategii) z grupy **A** i z grupy **B**.

Przy takiej klasyfikacji zadania zostaną podzielone na 6 następujących grup: **A1, B1, A2, B2, A3 i B3**.

Tak klasyfikacja zadań operacyjnych w różnych układach wraz z uporządkowaną strukturą celów może stanowić dogodny punkt wyjścia do konstrukcji programu działania władz Gminy Szklarska Poręba na lata 2001 i 2002.

Na zakończenie poszczególne zadania operacyjne zostaną przyporządkowane celom operacyjnym i strategicznym, tak by przedstawić w przejrzysty sposób hierarchiczną strukturę celów i zadań tworzących strategię rozwoju Gminy Szklarska Poręba. W tej końcowej, syntetycznej prezentacji strategii zadania zostaną oznaczone za pomocą wyżej przedstawionych symboli.

STRUKTURA CELÓW

Cel generalny

Harmonizacja rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego, podnosząca jakość życia mieszkańców miasta

Cel strategiczny

Rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej

Cel strategiczny

Kształtowanie funkcji ośrodka sportów zimowych i letnich

Cel strategiczny

Rozwój infrastruktury techniczno-

Cel strategiczny

Działania na rzecz inicjatyw kulturalno-

Cel strategiczny

Działania na rzecz pozyskania środków finansowych

Cele operacyjne

- kształtowanie nowoczesnego zaplecza ruchu turystycznego
- kreacja warunków wspierających rozwój małej i średniej przedsiębiorczości na rzecz funkcji turystycznej
- działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności miasta
- zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa
- monitoring strategii

Cele operacyjne

- rozwój zaplecza sportów zimowych i letnich
- zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa
- monitoring strategii

Cele operacyjne

- działania na rzecz bezpieczeństwa publicznego
- porządkowanie stanu infrastruktury społecznej
- poprawa sytuacji mieszkaniowej
- porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej
- poprawa zaopatrzenia w energię elektryczną
- rozwój

Cele operacyjne

- program popierania rozwoju kultury w mieście
- zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa
- monitoring strategii

Cele operacyjne

- identyfikacja funduszy pomocowych i innych źródeł finansowania zadań operacyjnych
- utworzenie zespołu liderów lokalnych
- monitoring strategii

Cel strategiczny ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNO-WYPOCZYNKOWEJ	Rodzaj zadania
Cel operacyjny Kształtowanie nowoczesnego zaplecza ruchu turystycznego	
1. Zwiększenie liczby wyciągów, kolei linowych i nartostrad	B1
2. Budowa ścieżek rowerowych i tworzenie warunków do uprawiania kolarstwa górskiego	A3
3. Budowa obiektów rekreacyjno-sportowych do gier zespołowych	B1
4. Budowa hali widowiskowo-sportowej	A3
5. Budowa krytej pływalni	A3
6. Współdziałanie z Nadleśnictwem Szklarska Poręba	B1
7. Partnerska współpraca z Karkonoskim Parkiem Narodowym	B1
Cel operacyjny Kreacja warunków wspierających rozwój małej i średniej przedsiębiorczości na rzecz funkcji turystycznej	
1. Doskonalenie systemu ulg i preferencji dla podmiotów gospodarczych	A1
2. Utworzenie funduszu poręczeń dla drobnych przedsiębiorców	A3
Cel operacyjny Działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności miasta	
1. Promocja miasta jako historycznego ośrodka przemysłu szklarskiego	A1
2. Promocja miasta, akcentująca jego wybitnych mieszkańców	A1
3. Poprawa estetyki miasta	B1
4. Rozbudowa sieci połączeń telekomunikacyjnych	B3
5. Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Kamiennej	B3
5. Cały zespół zadań związanych z poprawą infrastruktury technicznej	
Cel operacyjny Zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa	
1. Zwiększenie liczby przejść turystycznych z Czechami	B1
2. Uruchomienie transgranicznego ruchu kolejowego	B3

3. Połączenie tras biegów narciarskich z Harrachovem	B2
Cel operacyjny Monitoring strategii	
1. Opracowanie i wdrożenie systemu informacji i kontroli, dotyczącego realizacji strategii	A1

Cel strategiczny KSZTAŁTOWANIE FUNKCJI OŚRODKA SPORTÓW ZIMOWYCH I LETNICH	Rodzaj zadania
Cel operacyjny Rozwój zaplecza sportów zimowych i letnich	
1. Budowa skoczni narciarskiej i toru saneczkowego	A3
2. Polana Jakuszycka jako europejskie centrum biathlonu	B3
3. Polana Jakuszycka jako europejskie centrum biegów narciarskich	B3
4. Budowa hali widowiskowo-sportowej	A3
5. Modernizacja stadionu sportowego	A1
6. Budowa obiektów rekreacyjno-sportowych do gier zespołowych	B1
7. Budowa ścieżek rowerowych i tworzenie warunków do uprawiania kolarstwa górskiego	A3
8. Partnerska współpraca z Karkonoskim Parkiem Narodowym	B1
Cel operacyjny Zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa i Związku Gmin Karkonoskich	
1. Połączenie tras biegów narciarskich z Harrachovem	B2
2. Ścisła współpraca z miastem Harrachov w zakresie korzystania z obiektów sportowych i turystycznych	B1
Cel operacyjny Monitoring strategii	
1. Opracowanie i wdrożenie systemu informacji i kontroli, dotyczącego realizacji strategii	A1

Cel strategiczny ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNO-SPOŁECZNEJ	Rodzaj zadania
Cel operacyjny Działania na rzecz bezpieczeństwa publicznego	
1. Opracowanie programu „Bezpieczne i przyjazne miasto”	A1
2. Działania na rzecz zwalczania patologii społecznych	B1
3. Poprawa oświetlenia ulic	A1
4. Telewizyjny monitoring miasta	A3
5. Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Kamiennej	B3
Cel operacyjny Porządkowanie stanu infrastruktury społecznej	
1. Remonty kapitalne obiektów oświatowych	A1
2. Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 1	A1
3. Rozwój pozaszkolnych placówek dla dzieci i młodzieży	A3
4. Dom dziennego pobytu dla ludzi starszych	A3
5. Poprawa dostępności do aptek i poczty	B1
6. Poprawa dostępności do usług pogotowia ratunkowego	B1
7. Zabezpieczenie terenów na miejsca pochówku	A1
Cel operacyjny Poprawa sytuacji mieszkaniowej	
1. Opracowanie programu budownictwa mieszkaniowego	A1
2. Wspieranie rozwoju budownictwa indywidualnego	A1
3. Inwentaryzacja obiektów „bez gospodarza”	A1
4. Remonty istniejącej substancji mieszkaniowej	A1
5. Komunalizacja zasobów mieszkaniowych należących do innych gestorów	B2
6. Prywatyzacja komunalnych zasobów mieszkaniowych	A2
7. Program wykorzystania części obiektów FWP na cele mieszkaniowe	A1

Cel operacyjny	
Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	
1. Inwentaryzacja i modernizacja istniejącej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej	A1
2. Poprawa w zakresie uzdatniania wody	A1
3. Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Kamienna	B3
4. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej	A2
5. Modernizacja funkcjonujących oczyszczalni ścieków	A1
6. Koncepcja budowy nowej oczyszczalni ścieków	A3
7. Przeprowadzenie inwentaryzacji szamb przelewowych i sukcesywne ograniczanie ich liczby	A1
Cel operacyjny	
Poprawa zaopatrzenia w energię elektryczną	
1. Modernizacja sieci energetycznej (pośrednie stacje transformatorowe i przechodzenie z linii napowietrznych na podziemne)	B3
Cel operacyjny	
Rozwój gazownictwa	
1. Rozbudowa sieci gazowej	B2
Cel operacyjny	
Uporządkowanie gospodarki ciepłej	
1. Proekologiczna modernizacja istniejących kotłowni lokalnych	A1
2. Ograniczenie emisji z palenisk indywidualnych	B2
Cel operacyjny	
Zmiana układu komunikacyjnego	
1. Działania na rzecz ograniczenia ruchu ciężkiego transportu samochodowego przez centrum miasta	B1
2. Budowa obwodnicy miejskiej	B3
3. Modernizacja ulicy 1-go Maja	A1
4. Poprawa stanu nawierzchni dróg i ulic	A1
5. Opracowanie i wdrożenie programu tworzenia miejsc parkingowych	A1
6. Zorganizowanie komunikacji miejskiej	B3
Cel operacyjny	
Monitoring strategii	
1. Opracowanie i wdrożenie systemu informacji i kontroli, dotyczącego realizacji strategii	A1

Cel strategiczny DZIAŁANIA NA RZECZ INICJATYW KULTURALNO-ARTYSTYCZNYCH	Rodzaj zadania
Cel operacyjny Program popierania rozwoju kultury w mieście	
1. Promocja fenomenu „kolonii artystów”	A1
2. Promocja miasta, akcentująca jego wybitnych mieszkańców	A1
3. Przyciąganie do miasta wybitnych postaci artystycznych	A2
Cel operacyjny Zacieśnianie współpracy w ramach Euroregionu Nysa	
1. Wspólne dwustronne (polsko-czeskie i polsko-niemieckie) oraz trójstronne (polsko-czesko-niemieckie) inicjatywy kulturalne	B3
Cel operacyjny Monitoring strategii	
1. Opracowanie i wdrożenie systemu informacji i kontroli, dotyczącego realizacji strategii	A1

Cel strategiczny DZIAŁANIA NA RZECZ POZYSKANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH	Rodzaj zadania
Cel operacyjny Identyfikacja funduszy pomocowych i innych źródeł finansowania zadań operacyjnych	
1. Szkolenie w zakresie korzystania z funduszy pomocowych	A1
2. Monitoring i aktywne korzystanie z funduszy pomocowych	A2
3. Powołanie zespołu do oceny celowości emisji obligacji komunalnych	A1
4. Określenie kryteriów doboru i zasad działania zespołu liderów lokalnych	A1
Cel operacyjny Monitoring strategii	
1. Opracowanie i wdrożenie systemu informacji i kontroli, dotyczącego realizacji strategii	A1

Przedstawiona klasyfikacja zadań operacyjnych w różnych układach wraz z uporządkowaną strukturą celów i zadań może stanowić dogodny punkt wyjścia do konstrukcji programu działania władz Gminy Szklarska Poręba na lata 2001-2002.

- **Płaszczyzny realizacji strategii rozwoju Gminy Szklarska Poręba**

- ***Organizacyjne zasady realizacji strategii***

Sprawna organizacja realizacji strategii wymagać będzie inwentaryzacji podmiotów odpowiedzialnych za każde zadanie i opracowanie procedur realizacji każdego zadania.

Ważna będzie tu integracja działań, która skupiać się powinna w Zespole powołanym ds. koordynacji i monitoringu wdrażania strategii. Do zadań takiego zespołu należeć będzie:

- ocena warunków realizacji zadań,
- identyfikacja podmiotów realizujących zadania,
- opracowanie harmonogramu realizacji zadań,
- monitoring wdrażania strategii,
- dokumentacja realizacji strategii,
- budowa systemu komunikowania wewnętrznego w Urzędzie Gminy i zewnętrznego.

Zespół ten powinien koordynować zarówno zadania grupy **A** jak i stymulować realizację zadań grupy **B**.

Zespół mógłby rozpocząć swoją pracę od zainicjowania w prasie artykułu przedstawiającego np. obraz Gminy, gdyby strategia nie była realizowana. Taka ilustracja pokaże, iż zaniechanie realizacji zadań – które mogą się wydawać w niektórych przypadkach oczywiste i banalne – może przynieść negatywne skutki w wielu obszarach funkcjonowania Gminy. Zespół powinien – we współpracy z liderami lokalnymi – skupić wokół strategii społeczność lokalną i popularyzować wszystkie zadania strategii (poprzez prasę, spotkania, edukację). Zespół ten powinien współpracować z odpowiednimi Komisjami Rady Gminy i ich przewodniczącymi. Osoby wchodzące w skład Zespołu powinny charakteryzować się wysokimi kwalifikacjami merytorycznymi oraz wysokim poczuciem więzi emocjonalnych z rozwojem Szklarskiej Poręby.

Ważnym działaniem tego Zespołu będzie usytuowanie przyjętych w programie Gminy zadań (w tym z grupy **A** i **B**) na tle odpowiednich strategii powiatu jeleniogórskiego i województwa dolnośląskiego.

- ***Finansowa płaszczyzna realizacji strategii***

Sukces realizacyjny strategii rozwoju Szklarskiej Poręby zależy od właściwego zintegrowania zadań z możliwościami finansowymi. Źródeł finansowania poszczególnych zadań można poszukiwać w:

- ❖ budżecie Gminy,
- ❖ funduszach pomocowych o charakterze międzynarodowym,
- ❖ funduszach pomocowych krajowych i lokalnych regionalnych,
- ❖ fundacjach,
- ❖ środkach inwestorów,
- ❖ środkach społeczności lokalnej,
- ❖ funduszach celowych,
- ❖ środkach sponsorów sektora prywatnego i publicznego.

Wykorzystując do realizacji strategii budżet Gminy warto budować tu budżet zadaniowy, będący efektem rachunku nakładów i efektów związanego ze sposobem realizacji zadań. Konstrukcja budżetu zadaniowego wymagać będzie od Zarządu i Rady Gminy przyjęcia priorytetów zadaniowych na kolejne lata budżetowe. Priorytety te powinny uwzględniać rolę każdego zadania w realizacji strategii. Konstrukcja zadaniowego budżetu Gminy musi realizować dwie funkcje: planistyczną i zarządczą i mieć akceptację społeczności lokalnej.

Ze środków pomocowych o charakterze międzynarodowym można wymienić tzw. fundusze przedakcesyjne, takie jak np. ISPA. Ma on wspierać zadania kohezji ekonomicznej i społecznej krajów aspirujących do Unii Europejskiej w zakresie:

- ochrony środowiska,
- infrastruktury transportowej.

Program ten jest zorientowany na realizację dużych zadań, których koszt jest nie mniejszy niż 5 mln euro. Należy zatem rozpoznać szanse dofinansowania z funduszu ISPA budowy obwodnicy. Projekty na dofinansowanie z programu ISPA w zakresie infrastruktury transportowej przyjmowane są w Ministerstwie Transportu i Gospodarki

Morskiej. Pomoc może przyjąć formę: bezzwrotną, zwrotną, dofinansowania spłat kredytu (odsetek), gwarancji, udziału kapitałowego. Beneficjentem pomocy musi być podmiot sektora publicznego.

Istotnym źródłem wspierania zadań i celu operacyjnego „*Działania na rzecz ochrony środowiska*” mogą być: Ekofundusz, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Bank Ochrony Środowiska.

Wsparcia finansowego dla innych zadań można poszukiwać w fundacjach, np.: Fundacji Rozwoju Komunalnego, Rozwoju Demokracji Lokalnej lub agencjach, np.: w Agencji Rozwoju Regionalnego.

Stąd też dla płaszczyzny finansowej realizacji strategii najważniejsze staje się zadanie 63 „*Monitoring i aktywne korzystanie z funduszy funduszy pomocowych*”. Gmina powinna wejść w kontakt z Karkonoską Agencją Rozwoju Regionalnego, która z pewnością będzie pomocna w zorganizowaniu szkolenia w zakresie pozyskiwania środków z funduszy pomocowych.